

له داوینى

ئاربه با

وه

ئەنجومەنى ئەدەبىي بائە

ژمارە ۹

ئەنجومەنى ئەدەبىي بائە

سەر نووسەر: ک. د. ئازاد

کانالى تىلگرامى: @Le_Daweni_Arbebawe

پەشەمەي ۲۷۲۰

لایحه	چیرۆک	لایحه	شێعر، په‌خشان...	لایحه	وتاری ئه‌ده‌بی، میژووی...
۱۳	بۆکان. ئەمین گه‌ردیگلانی	۷	مه‌ریوان. شوان کوردستانی	۲	سلیمانی. عومەر که‌ریم به‌رزنجی
۲۱	بانه. که‌ریم ره‌حمانی	۷	بروجرد. سه‌عید فه‌لاحی	۵	بانه. شه‌یدا ئه‌حمه‌دی
۵۰	سه‌رده‌شت. ئوقمان ئه‌حمه‌دی	۱۱	بانه. ئاروین ئه‌لماسی	۸	بانه. یادگار ره‌حمانی
۵۲	سنه. ناهید ئوربه‌خش	۱۱	مه‌هاباد. سارکۆ	۱۲	بۆکان. هیدایه‌ت ئازهری
۵۶	بانه. ک. د. ئازاد	۲۰	مه‌هاباد. محمهد سه‌لیم عه‌بیاسی	۱۶	بۆکان. برایانی قورهبی
		۲۰	شنو. نه‌ئۆس. کۆچهر کاردۆخ	۱۷	سه‌رده‌شت. پارێزه‌ر
		۲۲	مه‌هاباد. د. نه‌حمه‌د ئه‌حمه‌دیان	۱۹	سه‌قز. عه‌تا سألچ پوور
		۲۷	مه‌ریوان. پانا	۲۴	بۆکان. هیدایه‌ت ئازهری
		۲۷	سه‌قز. فه‌ریده کاکێ	۳۵	هه‌ولێر. رۆسته‌م خامۆش
		۲۸	بانه. حومه‌یرا محمهد ئه‌مینی	۳۸	سنه. نه‌سرین که‌ریمی
		۲۹	سه‌رده‌شت. بناوی. خه‌مبار	۴۳	بانه. عه‌لی مه‌حموودی (ئاودێر)
		۲۹	سه‌ریل زهاب. پوویا فه‌ره‌جی		
لایحه	شێعر، په‌خشان...	لایحه	شێعر، په‌خشان...	لایحه	شێعر، په‌خشان...
۴۹	سه‌رده‌شت. سابیر بیته‌وشی	۴۰	مه‌هاباد. خاتونی خۆر	۳۰	بۆکان. محمهد ره‌سوول نیا
۵۰	مه‌ریوان. به‌ختیار ره‌حیمی	۴۰	بۆکان. برۆا کوردستانی	۳۰	مه‌هاباد. جه‌عه‌ره‌مه‌عروف (ژیار)
۵۰	بۆکان. ئیسماعیل ته‌بباک (شمال)	۴۱	هه‌ولێر. رۆسته‌م خامۆش	۳۱	مه‌هاباد. سووتاو
۵۱	بۆکان. په‌روین نازی	۴۲	بۆکان. ئەمین گه‌ردیگلانی	۳۲	بۆکان. محمهد بیهره‌وان
۵۴	بانه. که‌وسه‌ر خودا په‌ره‌ست	۴۵	ره‌به‌ت. عه‌قیقه مه‌حموود زاده	۳۲	شنو. نه‌ئۆس. (نه‌ئۆسی)
۵۴	ره‌به‌ت. غه‌فوور قادری (بروا)	۴۶	بانه. ک. د. ئازاد	۳۳	بانه. خدرزاده
۵۴	مه‌هاباد. عه‌لی موچه‌مه‌دی	۴۸	بانه. باوکی نیشتمان	۳۴	مه‌هاباد. سه‌ید سه‌مایل شاهویی
۵۵	نیلام. رودوس فه‌یلی			۳۴	کامیاران. محمهد ره‌زا محمهدی

گۆناری ئیلتیکرتنی ئه‌نجو مه‌نی ئه‌ده‌بی بانه

مه نفا و نامۆيى

خه ونى گه رانه وه له شيعرى حه مه سه عيد حه سه ندا

سليمانى. عومهر كهرىم به رزنجى

تاگوشاره كانى ژيان زۆرتربىن، تاگىروگرهفته كانى بوون ئالۆزترىن ههستكرىن به نامۆيى له ناخى مرۆقه كاندا پىتر گه شه ده كات، له باره ي نامۆييه وه گه ليك ليكدانه وه و راقه ي جۆراوجۆر كراوه، هه ريه كه وه له روانگه ي بىروو بۆچوونى خۆيه وه راقه ي نامۆيى كردوو، له روانگه ي (ماركس) وه (نامۆبوون) دووركه وتنه وه و به ها ودرنه گرتن و سوودمه ند نه بوونه له پرووى ئابووريه وه: كرىكار واههست ده كات به ره مه كه ي لى زهوت كراوه و چاره سه ره كه ش شۆرشى كرىكاريه به پىي ليكدانه وه ي ماركس بىت كرىكار له دواى شۆرشى كرىكارى ره گ و ريشه ي نامۆيى له ناخيدا هه لده ته كى و كۆتايى پىديت، به لام بابزانين (فرۆيد) نامۆيى ده گىرپىته وه بۆچى، له روانگه ي (فرۆيد) وه ههستكرىن به نه گونجان و دوورى و بىگانه يى له ده ورو به روو پىداويستيه بايو لۆژيه كان و سيكسيه كان تىرنه بوو، له ده ره هاويشته كانى سرووشتى ده وروو به ر كه ده رنه جامى دووره په رىزى ده به خشيت كه سه كه نامۆ ده بىت له و دابوونه ريت و ياساو رپساو ره فتاره باوه كانى ناو كۆمه لا كه له گه لا حه زو ئاره زو وه كانى ئه و مرۆقه دا ته بانابىت، هه ندىك پىيان وايه دۆخى نيشته جى بوون له وانيه ته واو پىچه وانه ي دۆخى نامۆبوون بىت وه ك ئاراسته ي جو له، گه ر كۆچ كردن پرۆسه ي ده ربازبوون بىت له دۆخى نيشته جى بوون ئه و كات پرۆسه ي نيشته جى بوون جۆرىكه له ده ربازبوون له دۆخى نامۆبوون و گه رىده يى، گه رچى په نگه سه ره له داني نامۆيى بگه رپىته وه بۆ سه ره تاي سه ره له داني مرۆقايه تى، له به ره ئه وه ي مرۆف كائىنيكى گه رىده بووه و پاشان زه روورته ي ژيان ناچار به نيشته جى بوونى كردوون، له روانگه ي ئاينيشه وه ئه م دنيا شتىكى كاتيه و دنيايه كى دى هه يه كه دواى مردن مرۆقه كان پىي ده گن، هه ر ئه م روانگه و دنيا بىنييه ئاينه واده كات مرۆقى باوه ردار له چاوه روانى دنيايه كى دىدا بىت و له م دنيايه دا هه ست به نامۆيى بكات، كۆتايى هاتنى ئه م نامۆييه ش به ته نها به گه يشتن به و دنيايه ي دىكه دىت، وه لى ئايا له و دنيايه ي دىكه يشدا نامۆيى مرۆف كۆتايى دىت ياخود هه ر هه ست به نامۆيى ده كات؟.

چه ند بۆچوونىكمان له مه ر هۆكاره كانى نامۆيى هىنايه وه، لىره دا بۆچونىك له مه ر چاره سه رى نامۆيى ده هىننه وه، ئه و يش بۆچونىكى (ئهرىك فرۆم) ه كه ده لى "ده كرى نامۆيى مرۆف ببه زىترى ته نيا له رىگه ي گۆرانكاريه ره رىزخايه نه كانه وه له هه موو لايه نه كانى سيسته مى كۆمه لايه تى و سياسى و رۆشن بىريدا، هه روه ها له و بر وايه دايه كه سيسته مىكى نوى بۆ كۆمه لا ده بى بخولقنىرى ئه گه ر ويسترا به م ئامرازه بىردىت " مه به ستى سه ره كىم لىره دا باسكردنى نامۆييه له شيعرى (رازى غه رىبى) برائى شاعىر (حه مه سه عىد حه سه ن) دا (رازى غه رىبى) له شه ش كورته كۆپله شيعر پىك هاتوو و له ژماره (۲۱۹) ي (ئه ده ب و هونه رى برائيه تى) دا بلاو كراوه ته وه.

خه ونه كانم
چه ند سالىكه مه لى ته رىوى ژيانم
له سه ر لى دره ختىكى قژته زىوى
ئه وپه رى باكورى دنيا هه لكورماوه
به لام ره گى گو له هىروى خه ونه كانم
هيشتا شه وى ده ستى له داوینى و لات
به رنه داوه.

ئه گه رچى شاعىر به جه سه ته له وىيه، ئه وىي مه نفا، ئه وىي ئاواره يى و ده ربه ده رى، به لام گو له هىروى خه ونه كانى، ره گى له قولاى دلى نيشتماندايه و ته نيا بۆشه ويكىش چيه ده ستى له داوینى نيشتمان به رنه داوه ئه گه رچى به جه سه ته له وىيه، به لام بالنده ي خه ونه كانى ويست و ئاره زو وه كانى لىره ن. ئىره ي نيشتمان، ژيان

گۆنارى ئىليكترونى ئه جو مه لى ئه ده بىي جانه

ناچاری کردووه بالنده‌یه‌کی ته‌ریو بی‌و هم‌میشه له‌خه‌ونی گه‌پانه‌وه‌دا بیټ، له‌ناخی شاعیردا گه‌وره‌یی ژیان به‌مانای گه‌وره‌یی و جوانی نیشتمان دیت ته‌وه‌تا له شیعری (گه‌پانه‌وه‌دا) ده‌لی:

گه‌پانه‌وه

په‌پووله پایزه‌م

نازانم ره‌شه‌بای نامۆیی

به‌ره‌و کویی هه‌لگرتووم

کو‌ترم

دالاشی که‌ناوی دووریه‌ له ولات

واچنگی له جگه‌ر گیر کردووم

پیم خۆشه‌ چرکه‌یه‌ خیراتر

ماندوو‌بی و له‌جی‌یه‌ لابات

تازوو‌تر په‌پووله‌ی ره‌وانم

روو له تو‌و بال‌گه‌ری

ئهی تاقه‌ به‌هه‌شتی سه‌ر

زه‌وی

ولاتی ویرانم

لیره‌دا شاعیر خۆی به‌ په‌پووله پایزه‌ ده‌چوینی و کوچ و گه‌په‌ده‌پیش ره‌شه‌بای نامۆیی، په‌پووله پایزه‌ به‌بی ویست و ئاره‌زووی خۆی به‌ده‌م شنه‌ی "با" وه‌ ده‌روات، واته‌ "با" ئاراسته‌ی رویشتنی دیاری ده‌کات، لیره‌دا شاعیر پیمان ده‌لیت به‌بی ویست و ئاره‌زووی خۆم هاتوومه‌ته ئیره

ئیره‌ی **مه‌نفا**، پیم خۆشه‌ دالاشی دووری له ولات زوو ماندوو‌بی و بنیشیته‌وه، تا غه‌ریبی و په‌ناهه‌نده‌یی کو‌تایی پئی بی و په‌پووله‌ی روچ بگه‌ریته‌وه به‌هه‌شتی ئه‌م نیشتمان ویرانه‌..ولات ئه‌گه‌ر ویرانه‌و کاولگه‌یه‌کیش بیټ له پوانگه‌ی شاعیره‌وه به‌هه‌شتیکه‌ جوانترو سه‌نگینتره‌ له به‌هه‌شتی هانده‌ران.

نامۆیی

ئهی کوردستان

له ئامیزتا

نامۆیی وه‌کو دپکه‌زی

له داوینى روچی ته‌زیوم ئالابوو

ئییستاش که‌ دوورم له بالات

نامۆیی کرمی ئاوریشمه

گه‌لاتووی ته‌مه‌نم ده‌خوات

ئه‌گه‌رچی له‌ناو خودی نیشتمانیشدا دپکه‌زی نامۆیی له داوینى ئالابوو، له **مه‌نفا**شدا نامۆیی کرمی ئاوریشمه‌و گه‌لاتووی ته‌مه‌نی ده‌خوات، هه‌رچه‌نده له‌ناو خودی نیشتمانیشدا نامۆیی هه‌ر هه‌بووه، وه‌لی هینده‌ی نامۆیی **مه‌نفا** مه‌ترسیدار نه‌بووه نامۆیی **مه‌نفا** دیوه‌زمه‌ی مه‌رگ و فه‌نابوونه‌و ته‌مه‌ن به‌ره‌و دواه‌وار ده‌بات شاعیر له (دوادیمه‌ن) دا ده‌لی:

دوادیمه‌ن

دلنیام روژئ

ده‌ستی میوانی ئیسگرانی

مردن ده‌گاته‌ زه‌نگی ده‌رگا‌که‌م

بی په‌روایانه‌ چاوهرپی ده‌که‌م

له‌وه دترسم
پیش چاولیک نانم
ئه‌وی ده‌یینم
دیمه‌نی جوانی
چهم، نزاری
میرگی، بناری
گوندی به‌روکی شاخیکی نه‌بی
ئه‌ی نیشتمانم

لیره‌دا ترس له‌مردن ئه‌وه‌نده‌ی ترسه له دابرا نیکی ئه‌به‌دی له نیشتمان هینده ترسان نییه له خودی مهرگ،
له‌م وینه شیعرییه‌دا شاعیر گری‌دراوی خوی به‌نیشتمان‌ه‌وه پتر ئاشکرا ده‌کات، ئه‌وه‌تا له‌وه دترسیت
به‌رله‌وه‌ی میوانداری مهرگ بکات ئه‌و دیمه‌نانه‌ی ده‌یینیت، وینه‌ی په‌نگینی چه‌م و بنارو میرگ و نزارو
قه‌دپالی گوندی کوردستان نه‌بیت، به‌لکو دیمه‌نی **مه‌نفا** بیت، سه‌بارت به‌عه‌شق و ئه‌قینی نیشتمان لی‌ره‌داده‌لی:
نیشتمان

تاناهه‌نگی ئاواره‌یی قووتی نه‌دام،
نه‌مه‌زانی

ئه‌وه‌نده شیرینی له‌لام،
دووریت مامۆستای ئه‌وین بوو
ده‌رسی خۆشه‌ویستی دادام.

دووری له نیشتمان، پتر هه‌ستی جوانی و خۆشه‌ویستی له ناخی شاعیردا ده‌بزوین، گری‌دراوی شاعیر
گری‌دراوییه‌تی به‌زیدیکه‌وه که له‌ناخیدا سات له‌دوای سات هه‌ست به‌گه‌وره‌یی و پیروزی ده‌کات ئه‌وه‌تا شاعیر
پیمان ده‌لی:

هه‌وال

ئای گه‌له‌که‌م

تا ده‌ست ده‌که‌مه‌وه ملت

تا دیمه‌وه سایه‌ی بالات

دووری له تو هه‌والیکی جه‌رگ بره

سه‌عاتی جارێ له‌ده‌رگای دلم ده‌دات.

تاساتی شادبوونه‌وه به‌زیدوو نیشتمان تاکاتی گه‌رانه‌وه بو ئامیزی گه‌ل دووری له‌نیشتمان دووری له گه‌له‌که‌ی
کاره‌ساتیکی جه‌رگ بره ساتیکه پرله گومان و دوودلی پرله ترس و نیگه‌رانی هه‌موو چرکه‌یه‌ک خورپه‌ی
دووری دلی داگیر ده‌کات.

سه‌رچاوه:

- ۱- له‌هیرمۆنتیکای هایدگه‌ره‌وه بو پرۆسه‌ی ته‌ئویل له هلد‌رلین و چیه‌تی شیعردا عیرفان مسته‌فا رامانی ژ ۴۹
- ۲- نامۆیی دیارده‌یه‌کی کۆمه‌لایه‌تییه قاسم محمه‌د مسته‌فا برایه‌تی ژ ۳۴۴۸
- ۳- نامۆیی و نیگه‌رانی له (مه‌رکانه شکاوه‌کانی جه‌نگ) دا که‌مال غه‌مبار گۆفاری رامان

مزگه‌وتی جامععی بانه

بانه. شهیدا ئەحمەدی

له سالی ۲۸زائینی هیراکلیتوس ئیمپراتوری رۆم له شه‌ر له به‌رامبه‌ر وه‌لاتی ئی‌یران له پاش داگیر کردن و تالان کردن و خاپوور کردنی شاره‌زوور له ریگای قزلچه سهر به کوردستانی عی‌راق هاته نیو شاری بانه و له پاش هه‌وت رۆژ مانه‌وه‌ی له‌م شاره به‌ره‌و هه‌مه‌دان به‌رئ که‌وت. شاری بانه هه‌تا نزیکه‌ی ۹۰سال له‌مه‌و‌پیش به‌ ناوی به‌رۆژه به‌ ناو بانگ بوو.

مزگه‌وتی جامععی بانه

به‌ وته‌ی نووسه‌ری شه‌ره‌فنامه بانه ناویکی ولایه‌تی بوو که ئەمیرانی عه‌شایری ئەو ناوچه‌یه به‌م ناوه به‌ناو بانگ بوو ئەم ولایه‌ته خاوه‌ن دوو قه‌لا و ناحیه بوو که یه‌کیان به‌ ناوی قه‌لای پیروژ و ناحیه‌ی بانه و ئەوه‌ی تریان به‌ قه‌لای شیوه ناویندراوه. ناز ناوی ئەمیرانی ئەم ناوچه‌یه ئیختیاره‌دین بوو له‌به‌ر ئەوه‌ی به‌ دل‌ی خۆیان له‌ دینی کفر روویان هینا به‌ره‌و ئایینی ئیسلام و هه‌ر له‌و کاته به‌م لاوه هه‌تا ئیستاکه‌ش خه‌لکی ئەم شاره به‌ دل و گیان و خالسانه بو‌ پهره‌ پیدانی ئایینی پیروزی ئیسلام له‌ هه‌ول‌دان و مه‌زگه‌وتیان وه‌ک بنکیکی ئستراتیژیکی بو‌ ئەم مه‌به‌سته به‌ کار هیناوه هه‌ر چه‌ند ئەم شاره له‌ دروست کردنو رۆنایی یه‌که‌مین مزگه‌وت میژینیکی کۆنی له‌ پیش ناوه به‌لام ئەوه‌ی ئاشکرایه له‌ میژوه‌ ماوه‌ته‌وه خه‌لکی بانه هه‌ول و تیکۆشانیکی ئیجگار به‌رز و به‌ جیانی بو‌ گه‌شه‌ کردن و رۆنایی مزگه‌وته‌کان له‌ خۆیان نواندوه که مزگه‌وتی جامععی بانه نمونه‌یه‌کی به‌رز و به‌رچاوه له‌م هه‌ول و تیکۆشان و دلخوازانه.

مزگه‌وتی جامععی شاری بانه له‌ نیوه‌ راستی شار و له‌ په‌نای بازاری سه‌ره‌کیه‌کی دایه له‌ ته‌واوی شاره‌وه ئەتوانین مناره‌کانی ئەم مزگه‌وته ببینین.

ئەم مزگه‌وته له‌ بواری بافتی میعماری و بیناسازی گۆرانکاری زۆری به‌سه‌راهاتوو به‌لام رواله‌تی نه‌گۆراوه له‌ سی‌ ده‌روازه‌ی سه‌ره‌کی هاتوو چوو بو‌ ناو مزگه‌وته‌که ئەنجام ئەدرئ. له‌ نیوه‌راستی هه‌وشه‌ی مزگه‌وته‌که هه‌وز و فه‌واریکی چکۆله‌ دابین کراوه، له‌ په‌نای ئەم هه‌وز و فه‌واره ژووری فی‌رکاری بو‌ قوتابیان وقورئان خوینه‌کان و فه‌قی‌کان دروست کراوه که ئەم که‌لاسانه به‌ شیوه‌ی ریک و پیک به‌رپوه ئەچیت. بینای ئەم مزگه‌وته به‌ گه‌شتی له‌ ئاجۆره و به‌شیویکی ریک و پیک میعماری نویشی تیدا به‌ کار براوه و جوانکاری لیواری چینی دیواره‌کان به‌ شیوه‌ی هه‌ره‌یه و نه‌مای ده‌ره‌وه‌ی دلاقه‌کان له‌ هه‌شتی چکۆله‌ چکۆله و به‌ یه‌کتر له‌ کا دروست بووه که جوانیکی چاو و دل‌زوین ئەبخشیتته نه‌مای سه‌ره‌کی مزگه‌وته‌که.

له‌ سه‌ربانی مزگه‌وته‌که دوو مه‌ناره دروست کراوه که به‌نا به‌ جوگرافیای کویستانی شاری بانه زۆر به‌رز و نه‌کراونه‌ته‌وه. مه‌ناره‌کان به‌ شیوه‌ی نه‌ریتی و به‌تیکه‌لاویکی جوانکارانه له‌ ئاجۆر و چوو و کاشی خۆ ئەنوینئ.

ئه‌رکی سه‌ره‌کی مزگه‌وته‌که له‌ به‌راورد له‌ گه‌ل مزگه‌وته‌کانی تر فه‌ر و شکۆیه‌کی تایبه‌تی هه‌یه که له‌ مزگه‌وته‌کانی تر جیاوازی ئەکاته‌وه، سه‌رنج دانی تایبه‌ت و له‌ بار به‌ نور و پۆنای ناو مزگه‌وته‌که گۆرکی سه‌ره‌کی شه‌به‌ستانه‌که زۆرتر له‌ هه‌ر بابه‌تیکی تر خۆ ئەنوینئ. میعمار و بیناساز و هونه‌رمه‌نده مسلمانه‌کان له‌ دروست کردن و گه‌لاله‌کردنی مزگه‌وته‌کان ئەو په‌ری زه‌وق و سه‌لیقه‌یان به‌کار بردوو، میعماری مزگه‌وته‌کان له‌ ئیراندا شو‌ر وشه‌وق ئارامشیکی به‌ شکۆ ئەنوینئ که نوینه‌ری زه‌وقی جوان

گۆفرای ئیلمی بانه

ناسیه و هیچ سه‌رچاویکی مادی جگه له ئیمان و باوه‌ری پته و به خوای مه‌زن ئیله‌های ناسمانی ناتوانی ئاوا ده‌سکه‌وتیکی هه‌بیته. جوانکاری و پازانه‌وه به شیوه‌ی بینا ئیسلامیه‌کان په‌نگامه بوون و که‌نده‌کاری، که‌م قۆلابی به ته‌واوی به‌شه‌کانی ئه‌م بینایه داپۆشیوه، ئه‌م پازاندنه‌وه و جوان کاریه دل‌په‌ینانه به‌شی ناوه‌ی مزگه‌وته‌که‌ی داگرتوو به جوړی له ته‌واو به‌شه‌کانی مزگه‌وته‌که‌ خۆ ئه‌نوین.

مۆزایک و کاشیکاری جوان و به‌پاق بۆ که‌فی مزگه‌وته‌که‌وه جوانکاری می‌حراب و دیواره‌کان، شووشه‌ی په‌نگامه بۆ ده‌لاقه و قه‌ندیله‌کان فه‌رشی جوان و به بایه‌خ گۆرکی سه‌ره‌کی مزگه‌وته‌که‌ به کار براوه که ئه‌م شتانه به جوانی له مزگه‌وتی جامعیه‌ی بانه خۆ ئه‌نوین.

به مه‌ر مه‌ریکی جوان و په‌نگامه سه‌ر دیواره‌کانی ئه‌م مزگه‌وته و تاق نه‌مای می‌حرابه‌که و که‌تیه‌به و ته‌ته‌له‌کان پازاونه‌ته‌وه.

کۆله‌که‌کان له په‌نای گۆمه‌زیکی مه‌زن و به‌ر بلاودان. گۆمه‌زیکی که‌م وینه که ته‌واوی تایبه‌ت مه‌ندیه فه‌نیه‌کانی هه‌یه که به سه‌بک و شیوازی می‌عماری سه‌رده‌می سه‌فه‌ویه که فه‌ر و شکۆی مه‌زنایه‌تیکی بی وینه داوه‌ته گۆرکی سه‌ره‌کی ئه‌م مزگه‌وته، سه‌ر کۆله‌که‌کانی مزگه‌وتی جامعیه‌ی بانه به ئایه‌ته پیرۆزه‌کانی سوورپه‌تی ئیخلاس پازاوه‌ته‌وه، له‌سه‌ر هه‌ر کۆله‌کیک وشیک له ئایه‌ته پیرۆزوکانی ئه‌م سوورپه‌ته به‌رز و مه‌زنه به سه‌نگی مه‌ر مه‌ر چه‌ک کراوه و بۆته جوانکاریکی بی وینه له سه‌ر کۆله‌که‌کان. ده‌وران ده‌وری شه‌به‌ستانی مزگه‌وته‌که ده‌لاقیکی به‌رز و باریک دای پۆشیوه. هونه‌ری می‌عماری ئیسلامی وه‌کو زۆربه‌ی می‌عماریه‌کانی سه‌رده‌می ئیسلام به هونه‌ریکی ئایینی ناوی لی ئه‌به‌ن. خانوو بۆ ئه‌وه‌ی دروست ده‌کرا که مروّف بۆ ماوه‌ی کۆرتی ژیا‌نی له‌وئ دا به‌سه‌سینه‌وه به‌لام مزگه‌وته‌کان که مالی خوان پراو پر له جوانی هه‌تا هه‌تایی له ناوچه‌ی ئیسلام دا به ته‌واوی هونه‌ره‌کان له خزمه‌تی بینای مزگه‌وت به کار ئه‌هیندرا و جه‌لال و مزنایه‌تی خۆی نواندوو.

له‌سه‌ر گۆرکی مزگه‌وته‌که نیو قات بینا کراوه که بۆ نوێژ کردنی ژنه‌کان دابین کراوه. له په‌نای ئه‌وه‌ش هه‌شتیکی کاشی کاری دروست کراوه که پازاوه‌ته‌وه به چه‌ند ئایه‌ت له قورئانی پیرۆز که به جوانترین شیوه به‌ره‌و رووی یه‌کی له ده‌روازه‌کان به‌کار براوه، سه‌ره‌کی ترین تایبه‌ت مه‌ندی مزگه‌وته‌کانی ئیران شیوه‌ی جووت کردنه، می‌عمار و بیناسازه ئیرانیه‌کان بۆ ئه‌وه‌ی قورب و بایه‌خی له‌بار بدنه مزگه‌وته‌کان هه‌م له هه‌تیوان و هه‌م له گۆمه‌زی مزگه‌وته‌کان و هه‌م له شه‌به‌ستانه‌که‌دا شیوه‌ی جووتی ده‌قاده‌قیان به کار هه‌یناوه بۆ ئه‌وه‌ی که‌سیک ئه‌پواته ناو مزگه‌وتیک به ته‌نیا نیگای بۆ سووچیک پروات.

سه‌رچاوه:

(مزگه‌وته میژووویه‌کانی کوردستان)

له کانالی سه‌حه‌ری کوردی

مه‌ریوان. شوان کوردستانی

ووروگرد (بروجرد) له نورستان. سه‌عید فه‌لاجی (زانا کوردستانی)

گۆفاری ئیللیکت‌پرسی ئه‌نجو مه‌نی ئه‌ده‌بسی بانه

شه‌و

ئه‌م د‌یوه‌ز مه‌ زه‌به‌لاحه
 هه‌رچی شه‌وقی خه‌یا له
 باخه‌له‌ی می‌شکم ئه‌دزی
 گرکه شیرینی بیر و هۆشم
 به ده‌ستی کرمی پیسی خورافات و پروپوچ
 ده‌رزی،

تۆی چ داریک بجینم
 سه‌ر هه‌لب‌ریت و بیته
 سیبه‌ری قوتابخانه‌ی خۆر و هه‌تاو،
 له کوئی ئه‌م چۆمه پردیک به‌سم
 تا ر‌یبوارانی مانگ و ئه‌ستیره بی،
 رۆژنامه‌کان ده‌که‌م به چه‌تر
 ته‌ر ته‌ر ده‌شۆریه‌نۆ
 تا نه‌شۆریه‌نۆ می‌شکه‌کان،
 ئیره شارویرانه
 شاره

ویرانه

چۆن شاره ویرانه ؟
 ک‌یی تیدا ده‌ژی
 چه‌ند رووخاو بیته،
 ئاوه‌دانی له نیوان لاپه‌ری کت‌بدا
 ر‌یژه ده‌روات
 تا کرانه‌وه‌ی یه‌که‌م په‌ری کت‌ب و په‌رده‌ی چاو و
 قفلی ده‌م
 بۆ رامالینی چلکه هه‌وری
 ره‌ش و لیژ و ته‌م!!!

ئه‌من

وه‌ک یه‌عقووبم!
 گه‌ر چاوه‌کانیشم
 کویرین
 نائومید نابم
 بۆ دیتنی تۆ....!!

**

له شاری جوانی
 هه‌مۆ ئیواران
 بۆت چایی ده‌م ده‌که‌م
 به‌لام تۆ نیه‌ی!
 هه‌تاسه‌ر چاییه‌که له تام ئه‌که‌فی!
 وه‌کوو گۆتنی:

"خۆشم ده‌ویکانت"

**

مالی تۆ

جه‌مالی تۆ پر له ژانه،
 ر‌یشه دل‌یان
 -- ئه‌و پیاوه‌کانی وا تۆیان دیه‌ی!
 ...
 له ئیش ئیشق تۆ،
 -- یان ئه‌مرن،،،
 یان که شایه‌ر!!!

ره‌خنه‌ی ئه‌ده‌بی و بو‌شایی دیسپلینی هزری و ئه‌ده‌بی له ئه‌ده‌بیاتی کوردی

به‌شی ۲

بانه. یادگار ره‌حمانی

له به‌شی یه‌که‌م دا وه‌ک باس کرا دوو دیسکۆرسی اهل السنة و چه‌پ چۆن له رابردوو و له ئه‌م‌پۆ دا بوونه‌ته به‌ربه‌ست بۆ بنیادنانی ره‌خنه‌ی کوردی و جه‌ختیش له‌سه‌ر ئه‌وه کرا که تیروانیی هۆنه‌ران و نووسه‌رانی کورد بۆ ئه‌و دوو چه‌مکه زۆر لاواز و ده‌شته‌که‌ی بووه و نه‌یان توانیوه ئه‌و دوو گوتاره له ناخی فکری کوردی دا وه‌توینن و به لۆکالی بکه‌ن.

شایه‌د زۆربه‌ی که‌سان وا بیر وه‌که‌ن که ئه‌ده‌بیات چ په‌یوه‌ندیکی به‌ سیاسه‌ت و دینه‌وه هه‌یه! و بۆچی ده‌بی ئه‌ده‌بیاتی کوردی له‌م دوو مه‌جراوه شروقه بکریت! دیاره که ئه‌م بابه‌تانه راستن و جیگای سه‌رنج وه‌لی وه‌ک له پیشتی دا ئاماژه‌م پێ کرد به داخه‌وه ئه‌ده‌بیاتی کوردی له ژیر ئالای ئه‌و دوو گوتاره دا بووه و نووسه‌ران ئه‌ده‌بیاتیان وه‌ک هزریکی ئیتۆنۆم پیناسه نه‌کردوووه و ته‌نیا ئامرازیک بووه بۆ ده‌ربڕینی بیر و پراکانیانی نه‌ شتیکی تر.

له‌م وتاره دا جه‌خت ده‌که‌ین له‌سه‌ر مه‌حوی و پارادیمی ((فنا)) و حاشا کردن له شو‌ناس و هۆوییه‌ت, هه‌ره‌کوو مه‌حوی له شی‌عریک دا ده‌لی:

وتی: مه‌حوی من و تو ئافتاب و سایه تیمسالین
جه‌نابی من که ده‌رکه‌وتم ده‌بی ته‌شریفی تو بڕوا

لی‌ره‌دا باس له دوالیزمیک ده‌کری که له ساحه‌تی میتافۆریکال دا هاتوووه و مه‌حوی وه‌ک سیبه‌ر خۆی پیناسه ده‌کات و اتا پوانگه‌ییکی ئه‌فلاتوونی هه‌یه که بوونه‌وه‌ره‌کان سیبه‌رن یا نوینه‌ری بوونه‌وه‌رانیکن له عاله‌می ئیده و بالا که ئه‌گه‌ر ئه‌وان نه‌بن سیبه‌ره‌کانیش بوونیان نابیت په‌س مه‌حوی هه‌ر له وه‌له‌ی یه‌که‌م دا خۆی نه‌فی ده‌کاته‌وه چون خۆی به سیبه‌ر ده‌زان و دواتریش خۆشه‌ویسته‌که‌ی به هه‌تاو پیناسه ده‌کات که دبیته هۆکاری له ناو چوونی سیبه‌ر په‌س دوو که‌ره‌ت لی‌ره دا نه‌فی شو‌ناس له سوژه ده‌کری ده‌چیته خانای فه‌نا. ئه‌لبته‌ ریشه‌ی ئه‌م بابه‌ته که له عیرفانی ئیسلامی دا به زۆرینه قسه‌ی لیکراوه و وه‌ک خاجه عه‌بدو‌للا‌ی ئه‌نساری ده‌لیت:

نزد او دو انا نمی گنجد

واتا یه‌که‌م قۆناخی مه‌عریفه و ته‌ریقه‌ت نه‌فی خۆد ((self- چون ئه‌م دوو شته له ته‌زاد و ته‌بایۆن دان بۆیه ده‌بی یه‌کیک له‌م دوو بوونه له ناو بچن تا ئه‌وی‌دی)) (other) بوونی ببیت.

ته‌نانه‌ت له قسه‌کانی پی‌غمه‌به‌ری ئیسلامیش دا هاتوووه و جه‌هادی به دوو جو‌ر پۆلینه‌ندی کردوووه: جه‌هاد الاکبر و جه‌هاد الاصغر که جه‌هادی ئه‌که‌به‌ر بریتیه له شه‌ر کردن له گه‌ل نه‌فس و ویسته‌کانی سوژه و جه‌هادی ئه‌سغه‌ریش شه‌ر کردنه له گه‌ل کافران له ساحه‌ی شه‌ر دا.

عارفان ئه‌م چه‌مکه له ته‌واو ساحه‌ته‌کانی ژیان دا پیاده ده‌که‌ن و جو‌ریک له isolation له زیست دا درووست ده‌که‌ن که شه‌خسی عارف له دنیا دا ده‌بڕی و بۆ وینه دابرا‌نی غه‌زالی و مه‌وله‌وی به‌لخی له کۆمه‌لگا و گرینگی نه‌دان به کۆمه‌لکوژی تاتار له‌وان دا زۆر به‌رچاوه چون ئیتر هیچ هه‌ستیکی به‌رپرسیار بوون له‌وان دا پۆلی نامینی.

عارف هیچ بر‌واییکی به وه‌ته‌ن و زادگای خۆی نادات چون بر‌وای وایه انا لله و انا الیه الراجعون و هه‌موو شتیکی له ساحه‌تی قۆدسی دا ده‌بینیته‌وه. با بگه‌رینه‌وه‌ی سه‌ر نه‌فی شو‌ناس و مه‌حوی له شی‌عریکی تر دا ده‌لی:

بوومه خاکی سه‌ری رپی پیته‌کی تا پیمان نا
وتی: سه‌د ده‌فعه بخۆ ئه‌ی حه‌ریکه‌ی بی مانا

گۆفاری ئیللیکرتی ئه‌جه‌رمه‌نی ئه‌ده‌بی بانه

لیږده‌دا شاعیر خاک وهک هیما‌ی بی ئه‌رزشی و به خو دهرچوون دیاری ده‌کا یه‌عنی له خو دهرچوون تا به‌شکم نه‌وی‌دی که مه‌عشووقه پی‌دا ب‌نی. لیږه‌ش هر شه‌خسیه‌ت ده‌چیته ژیر پرسیار وه‌لا دهنری یه‌عنی نکۆلی له سوژگی و خو سووک کردن.

ئه‌لبه‌ته خو سووک کردن له عه‌شق دا دیارده‌ییکی ئاشنایه چون بناخه‌ی ئه‌ده‌بیاتی عاشقانه‌ی کوردی له‌سه‌ر ئه‌وه دامه‌زراوه که عاشق خو‌ی سووک بکات و نه‌فی خو‌ی بکات وه‌لی هیچ کاتیش به ویسته‌کانی خو‌ی ناگات و جیگای سه‌رنجه که ناشی هه‌وئ به‌و ئامانجان ه بکات وهک سالم ده‌لی:

ته‌منای مه‌رحمه‌ت سالم له دل‌به‌ر قه‌د نه‌که‌ی ئامان

له گه‌ل من ئیلتیفاتی با نه‌بی نه‌ک فی‌ری عاده‌ت بم

ئه‌م پارادوکسه‌ پیشه‌ی له قورئان دا هاتووه له به‌سه‌ره‌هاتی موسا که له کیوی توور داوای له خوا کرد تا خو‌ی نیشان بدات وه‌لی خوا ولامی دایه‌وه که: لن ترانی، واته نام بینی و هر بویه‌ش وتی سه‌یری کیوه‌که بکه تا من ببینی په‌س بۆمان دهرده‌که‌وئ دیسکووری دینی اهل السنة چون شاعیرانی کلاسیک ئه‌خته ده‌کات و ئه‌و بنه‌ما فکریانه له شی‌عه‌کانیان دا باس ده‌کن و شوناس ((identity)) کوردی له لاری دا ده‌بن.

ئه‌م جو‌ره‌ حال‌ی بوونه له چه‌مکیک وهک عه‌شق وهک دیارده‌ییکی چه‌وسنی‌ه‌ر و ناخۆش کاریگه‌ری خرابی هه‌بووه له‌سه‌ر په‌روه‌رده‌ی تاکی کورد و له‌مه‌ش خراب تر ئه‌وه که تا ئیستا هیچ یه‌ک له شروقه‌کارانی کورد خه‌سارناسی ئه‌م باب‌ه‌ته‌یان نه‌کردووه چون شاعیرانیک وهک نالی و مه‌حوی و... له ئائوریکی قودسی دا شاردراونه‌ته‌وه و به چه‌شنیکی په‌خه‌گرانه سه‌یری باب‌ه‌ته‌که‌یان نه‌کردووه چون په‌خه‌ له‌لای ئه‌وان بوونی نیه.

عه‌قلانیه‌تی دوگماتیکی شاعیرانی کلاسیک که فه‌قه‌ت به‌ربه‌ستیکن بۆ په‌ره‌سندنی ئه‌ده‌بیاتی کریتیکال له ژیر ئالای گوته‌ری دینی چون لۆجیکی دینی بروای به جو‌ریک له ئیستبدادی زاتی هه‌یه که خوا له سه‌رووی هه‌موو شته‌کان دا داده‌نیت

و به بکه‌ری هه‌موو کاره‌کانی ده‌زانی و به جو‌ره که له عه‌قیده‌ی النسفی دا هاتووه:

الله فاعل كل شی

واتا فی‌علیه‌ت مه‌حز به خوا دان و له سه‌خه‌ به‌ده‌ر کردنی مروّف. شاعیران له‌هه‌موو کاره‌ساته‌کان و رووداوه‌کان دا خو‌یان وهک بینه‌ر پیناسه ده‌کن ته‌نانه‌ت له عه‌شق دا.

مه‌حوی له شی‌عه‌ریک دا ده‌لیت:

ئه‌زه‌تم که‌متر ده‌دا، دا رۆژی چه‌ش

زۆری رانه‌گرن له‌گه‌ل من بۆ حیساب

رامه‌ چه‌تا بۆ سه‌گیکی وهک په‌قیب

ئه‌و جه‌نابه‌ هر له منیه ئیجتنا

لیږه‌ دا دیمه‌نیکی رووخینه‌ر نیشان ده‌دریت ئه‌ویش پیناسه کردنی مه‌عشووق به که‌سیک بی موبالات و دوور له هر چه‌شنه‌ هه‌ستیک که مه‌حوی به شی‌وازیکی مازۆخیستی سوژگی له خو‌ی سه‌لب ده‌کات و هۆکاری ئه‌وه که یاره‌که‌ی که‌م تر ئه‌زه‌تی ده‌دات به ئه‌وه ده‌زانی که یاره‌که‌ی هیند لی بیزاره که له ساحه‌ی مه‌حشه‌ریش هر ولامی عه‌شقی ئه‌و ناداته‌وه به‌لام له ساحه‌ی ئه‌مری واقع دا بۆ ئه‌وی‌دی یا په‌قیب که به مروّفیکی وه‌حشی و بی مۆرال پیناسه ده‌کرئ رامه و خو‌شه‌ویستی بۆی هه‌یه. روانگه‌ی مه‌حوی که ده‌لاله‌تی له‌سه‌ر جو‌ریک **ابتدالی**

سیکسوالیته prostitution هه‌یه هر دوو لایه‌ن به چه‌شنیکی سه‌لبی وه‌سف ده‌کات. **ابتدال** که مه‌حوی له

مه‌عشووق دا ده‌ی دۆزیته‌وه له راستی دا له خو‌ی دا هه‌یه و له ساحه‌تی عه‌رووزی دا و به جو‌ری

reactionary به‌سه‌ر به‌رده‌نگ دا ده‌یسه‌پینیت و گوته‌ری کوردی به لاری دا ده‌بات، چون هیچ به‌لگه‌ییک

له‌سه‌ر ئیددیعی مه‌حوی له واقع دا بوونی نیه و شی‌عه‌ریش که له زیستی ئه‌زموونخوازانه ته‌غزیه ده‌کات ته‌نیا له قه‌باره‌ی وشه‌گه‌لی ئینتیزاعی خو‌ی دهرده‌خا.

مه‌حوی که گیرۆده‌ی نیوان دوو جوړ (type) ی عه‌شقی مه‌جازی و عه‌شقی حه‌قیقیه‌ه‌میشه به هاتووچوو له نیوان ئه‌و دوو عه‌شقه‌ه‌ دا و قه‌ت سه‌یری کامل بوون ته‌ی ناکات چون به برۆای غزالی که ده‌لیت:

المجاز مرآة الحقيقة

واتا عه‌شقی مه‌جازی ئاوتنه‌ی عه‌شقی حه‌قیقیه‌ه‌ و ده‌بی هه‌مووکات بوونی هه‌بیت وه‌لی ئه‌م دژی ئه‌و قسه‌ی ابن عربیه‌ه‌ که ده‌لیت:

المجاز قنطرة الحقيقة

واتا عه‌شقی مه‌جازی پردی گه‌یشتن به عه‌شقی حه‌قیقیه‌ه‌، ئه‌م دوو جوړ روانگه سه‌ره‌کیه‌ه‌ که له پارادایمی عیرفانی ئیسلامی دا هاتوو و ئه‌رجه‌حیه‌تیش دراوه به تیینی ابن عربی چون له‌گه‌ل فه‌می عیرفانی دین دا ده‌خوینیته‌وه هه‌رچه‌ند که ریشه‌که‌ی ده‌گریته‌وه بۆ سوڤرات که له رساله‌ی سه‌مپوزیۆم دا به پۆخته‌ی باسی لی کراوه وه‌لی حالی بوونی مه‌حوی هه‌مووکات مه‌حوییانه و سه‌لبی و ئه‌شعه‌رییانه بووه و وه‌ک گه‌وره‌ترین شاعیری عارفی کورد نه‌یتوانیوه جمع بین ذلک بکات و گوتاری کوردی خه‌نی بکات. ئه‌لبه‌ت که دووپات کردنه‌وه‌ی ئه‌زموونی که‌سانی تر له شیعی عیرفانی دا له ناو کورد دا زۆره چون عیرفان (mysticism) له قامووسی کوردی دا به خواناسی واتا کراوه که زۆر هه‌له‌یه چون عیرفان له عه‌ره‌بی دا له ع‌رف دیت به واتای بۆن کردن و گه‌ران به دۆای شتیک دا و واتا اصطلاحیه‌که‌ی عرفان : (معجم الرائد) : (معجم الرائد) (اسم)

* مصدر عرف يعرف

عَرَفَ : (معجم الغني) : (معجم الغني)

- عَرَفَ الشَّيْءَ : أَدْرَكَهُ بِعِلْمِهِ، خَبَّرَهُ- عَرَفْتُهُ مِنْذُ طُفُولَتِي :-عَرَفَهُ حَقَّ الْمَعْرِفَةِ.

واتای ئیدراکی عیلمی و ناسینی چر دعات نه خواناسی چون خواناسی به‌شیکه له عیرفان ئه‌ویش لای هه‌ندیک له عارفه‌ه‌ متشرعه‌کان.

ئیمامی عه‌لی ده‌لی:

من عرف نفسه فقد عرف ربه

واتا هه‌رکه‌س خۆی ناسی ئه‌وه خواشی ناسی په‌س لی‌ره دا ده‌رکه‌وی که گوتاری عیرفانی له کوردستان دا چه‌ند پووختینه‌ر بووه و ته‌نانه‌ت به‌رهبه‌ستیش بووه له‌وه که تاکه‌کان خۆیان بناسن چون عیرفان له‌لای کورد کامله‌ن ئایدۆلۆژیستی و فاشیستیسی بووه وه‌ک چون که گوتاری عیرفانی کوردی په‌یونه‌ده‌ی به ده‌سه‌لاتی تورکی عوسمانیه‌وه ده‌کات!!!

عیرفان له کوردستان و له لایه‌ن هۆگرانی ته‌نیا بۆ گۆشه‌گیر کردنی وزه‌ی تاک بووه شایه‌د بلین که زۆریه‌ی شوپشه‌کانی کورد له خانه‌قا دا سه‌ری هه‌ل داوه به‌لام به‌س ئه‌وه عیرفانی سیاسی نه‌بوو به‌لکوو سیاسه‌تی عیرفانی بوو که شیخه‌کانی ته‌ریقه‌ت بوویان و له دوايش دا نه‌گه‌یشتنه ئامانج.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. ده‌قی دیوانی مه‌حوی چاپی بلاوکردنه‌وه‌ی کوردستان
۲. ده‌قی دیوانی سالم چاپی چاپه‌مه‌نی مانگ
۳. احیاء علوم الدین تالیف امام ابو‌حامد الغزالی طبع دار الکتب العلمیه بیروت
۴. فصوص الحکم تالیف امام محیی الدین ابن عربی
۵. فه‌ره‌نگی معجم الرائد تالیف جبران مسعود
۶. فه‌ره‌نگی معجم الغنی تالیف عبدالغنی ابوالعزم
۷. تفسیر کشف الاسرار خواجه عبدالله انصاری
۸. فه‌رنگ لغت انگلیسی به فارسی آکسفورد

بانہ. ناروین ئەلماسی

خەيال

هه‌موو شه‌وئ
 پیره شیعریکى
 دەس به گۆچان ئەنیرمه لات
 تاكو به دەستی له‌رزۆكى
 بلاوینى كۆپه‌له‌كه‌ى چاوى كالت
 گشت به‌یانیه‌ك
 تالیک له زولفى خاوت ،
 شه‌پۆلیك له بۆنى سینه‌ت
 و چهن وشه‌یه‌كى عاشقانه
 له باغچه‌كه‌ى نیگات
 به دل ئەچنئ و بۆمى دینئ
 منیش ئەیانكه‌مه ته‌سبیحى خه‌یالم.

بیره‌وه‌رى

هه‌موو كاتى كه خه‌یالت
 له‌خه‌یالم قه‌تیس ئەبئ
 ئەمباته‌وه
 بۆ جیژوانى كۆن و
 به شیعریکى عاشقانه
 قه‌له‌مه‌كه‌م ئەدوینئ
 و دل‌م بۆ ئامیزى ئەوین
 ئەخزینئ
 و هه‌ستم تیکه‌لاو
 بۆنى گولاله ئەكا و
 خه‌وم لئ ئەتۆرینئ...

مه‌هاباد. ساركۆ

غەزەل

له هه‌ستى ساردى من دەدوینى كچئ بیبینه گول ناچئ
 گولم وایه كه‌سیره‌ى تۆم و سووتاوم له تاو ماچئ
 ئەگه‌رچى نازروانینت ده‌به‌خشئ ژین به بوونى من
 مژۆلت زۆله هاکا بئ له ناو جه‌رگ و دل‌م راچئ
 له‌رىنى سینه‌كه‌ت تابلۆى خه‌یالم داده‌پێژئ گه‌ر
 شنه‌ى زولفت به ئەسپایى كه‌مئ لاچئ ، بلئ لاچئ
 ده‌زانم هینده سه‌رخۆشى به شیعرى شاعیرانیتر
 له لات هه‌رچى كه من بیلیم به ده‌ركى میشتكا ناچئ
 ده‌بئ چ بکه‌م هه‌تا چئ كا له دل‌تا ته‌یرى ئاواتم
 دل‌ت ئارام ده‌بئ هئدى بده‌م گیانم له سه‌ر خاچئ؟
 نه‌خۆشى خۆشه‌ویستی تۆم خه‌مۆكیش بۆته هاوژانم
 مه‌لئ ساركۆ كه بئ نرخه وه‌فای تۆ لای منا ناچئ

گۆنارى ئیلیکترۆنى ئەنجومەنى ئەدەبىی بانە

له میژووی عه‌روز چی ده‌زانی و اتا عه‌روز (عروض) چیه ؟

بوکان. هیدایهت نازهری

دهرباره‌ی میژووی (عه‌روز) دوایین بیرو رای ئه‌ویه که (العروض) ناز ناوی شاری مه‌ککه‌ی پیروژه و چونکه (خلیل بن احمد) له وشاره‌دا ژیاوه و عیلم و زانستی ئه‌وه‌شی بووه , هه‌ر به‌و هۆکاره نیوی عه‌روزیان لیناوه .

به‌دانیایه‌وه عیلمی عه‌روز (عروض) له‌لایه‌ن پسیپۆریکی (بصره) به‌نیوی (خلیل بن احمد) به‌سره‌یه . ئه‌و پسیپۆره له‌دهوری سالی (۱۰۰هجری) له‌شاری به‌سره‌چاوی به‌دنیا هه‌لیناوه و له‌ساله‌کانی (۱۷۰تا کوو ۱۷۵هجری) کۆچی دوا‌یی کردوه .

هه‌موو پسیپۆران و لی‌زانانی بواری عه‌روز هاو‌ران له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی (خلیل بن احمد) داهینه‌ری عه‌روز بووه . ده‌لین (خلیل بن احمد) که‌سیک زۆر له‌خودا ترس و نو‌یژ خو‌ین بووه .

هه‌ر بو‌ ئه‌و مه‌به‌سته ده‌چیته (که‌عه‌به - که‌عه‌به) هه‌ر له‌و‌یش له‌خودای گه‌وره داوا ده‌کات که‌ عیلمیکی پی‌بخشی که‌ پیش ئه‌و به‌هیچ مرؤف نه‌بخشرابی , که‌ له‌حه‌ج و زیاره‌ت ده‌گه‌رپه‌ته‌وه دوعاکه‌ی وه‌ر ده‌گیریتوو عه‌روزی پی‌ئیلهام ده‌کری .

له‌هیچ کتیب و فه‌ره‌ه‌نگۆکیک دا نه‌هاتوه که‌شک و گومانیک هه‌بێ سه‌باره‌ت به‌ (خلیل بن احمد) دوا‌ی کۆچی (خلیل بن احمد) پسیپۆرانیکی زۆر حه‌ولی خو‌یان خستۆته‌کار بو‌ ئه‌وه‌ی عیلمی عه‌روز به‌ره‌و پی‌شتر ببن له‌ (سه‌ده‌ی چوارم) دا (ابوالعلا شوشتری) , له‌ (سه‌ده‌ی پینجم) دا ابوالحسن به‌رامی , بزرجمهر قاینی , منشور سمرقندی , و له‌ کۆتاییکانی (سه‌ده‌ی پینجه‌م و شه‌شه‌م) دا (امام حسن قطان مروزی) و له‌ (سه‌ده‌ی چه‌وتم) دا (شمس قیس رازی) به‌کتیبیکی زۆر گرینگ به‌نیوی (المعجم فی معاییر اشعار العجم) که‌ ده‌نگیکی زۆری له‌دونیای عه‌روزدا داوه.

و له‌سه‌ده‌ی چه‌وتمدا پسیپۆریک به‌نیوی (خواجه نصیرالدین طوسی) کتیبیکی زۆر با‌یخدارای به‌نیوی (معیار الاشعار) بلاو کرده‌وه که‌ له‌چۆنیتی و گرینگی عه‌روز ده‌دوئ .

و له‌سه‌ده‌ی هه‌شته‌مدا کتیبیک به‌نیوی (الکافیه) له‌نووسینی (محمود بن عمر نجاتی نیشاپوری) و له‌سه‌ده‌ی نۆه‌مدا کتیبیکی عه‌روز له‌ (مولانا نورالدین عبدالرحمان جامی) و له‌سه‌ده‌ی ده‌یه‌مدا (فیضی دکنی) کتیبیکی له‌سه‌ر عه‌روز و قافییه‌نووسی و له‌سه‌ده‌ی سێ‌زده‌هه‌مدا کتیبی (عروضیه‌را ادیب) له‌سیاسه‌توانی ئه‌و کاتی قاجار (میرزا محمد نصیرحسینی) که‌ناسراو به‌میرزا ئاغای کتیب (بحورالاحان) و هه‌روها (فرزانه ادیب) له‌کۆچ کردوو (دکتر پرویز ناتل خانلری) جی‌ماوه که‌کاریکی به‌رچاو و دیاره له‌عه‌روزدا .

که‌سانیکی دیکه‌ش له‌بواره‌دا کاریکی زۆریان کردوه بو‌نموونه : (محمد امین ادیب طوسی , مسعود فرزاد , تقی وحیدیان کامیار , خسرو فرشیدورد , سیروس شمیسا و ابوالحسن نجفی) ده‌توانین ئیو به‌رین

سه‌رچاوه :

به‌زاد چه‌هارتنگی دبیر زبان و ادبیات فارسی
ادبیات معاصر ایران (سایت تخصصی شعر معاصر)
وه‌رگێران له‌فارسیه‌وه بو‌کوردی : هیدایهت نازهری

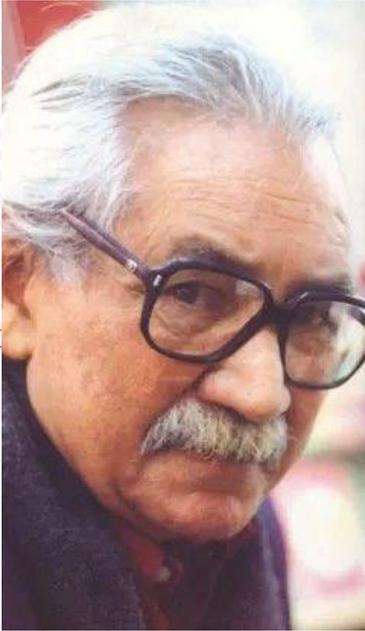
گۆناری ئیلکترۆنی ئه‌جمه‌عی با‌نه

ترس

نووسینى: نه حمده مه محمود

وهرگير: نه مين گهرديگلانى

له گهل دهنكى يه كه م ته قهى تفهنگ خاليد دلى داخوريا. يه حيا له بن ليوييه وه بولاندى و جنويكى دا، پيى به سهر پيدالى گازه كه دا نا و پيكابه كه بالى گرت. ليزمه ي بارانى به خورى كوستان، ئاسمانى به زهوييه وه ددورى. باران، پيكابه كه و نه سفالت و قهراغى جاده كه و كورى دار به رووى گوى جاده كه ي به توندى ده كوتا كه به چروپرى سهر يان به يه كدا كرديوو.

دواى دووه مين ته قه، خاليد به ليوه له ره وه گوتى:

-«يه حيا را يگره... ناتوانين دهر باز بين.»

يه حيا ناوچاوانى تيكنا و بروى هه لته كاند:

-«تو گه و جى.»

-«ئاخر...»

-«نازاني به نديخانه يانى چى؟»

-«له مردن خو چا كتره.»

-«نا، وا نيه.»

خاليد تو زى خوى نه مباره و بار كرد و به دهنكي له رزوكه وه گوتى:

-«ماشيني ئه وان دوچه.»

-«دهى چش! با دوچ بى.»

-«هه شت سيليندره، له پيى دهر ناچين.»

-«بيندنگ به.»

ئاوى باران وه سهر نه سفالته كه كشابوو. با هازهى دهات و ئاوى سهر نه سفالته كه ي وه سه ما خستبوو. دلويى درشتى باران، له سهر شووشه ي پيشه وه ي پيكابه كه به له ره له ر هه لده كشا. يه حيا به سهر فه رمانه كه وه كوم ببوو و پيى له سهر پيدالى گازه كه توند كرديوو و ماله گاز دهر و يشت. خاليد لقى شه مچه ي هه لكره كه جگه ره يه ك داگير سينى. ده ستى ده له رزى. شه مچه كه كوژايه وه. ديسان لقيكى ديكه ي ليدا. با دهاته ژوورى. سهرى برده خورئ. جگه ره كه ي داگير سا.

دووكه له كه ي قوت دا و به باقه دهر يدايه وه. پيكابه كه هه تا سه رووى شووشه ي دواوه ي پر بوو له په ره جگه ره و جگه ره ي بيانى و جه وه ر. خاليد له سهر دوشه كى ئوتومؤبيله كه خزى و خوى كيشا خورئ و چاوى قووچاند. خشه و جيره ي ته گه ره كان دهاته گويى.

له گهل ته قه ي سيه م گولله خاليد داچله كى و خوى هه لكيشايه وه. دوچى هه شت سيله ندر له ئاوينه كه وه ديار بوو. ده تگوت بالى گرتوو و به دواياندا دئ. قه پوزى پانى دوچه كه له قه پوزى قرشه ماسيه ك ده چوو كه به رقه وه هيرش ده كاته سهر نيچيره كه ي.

خاليد چاويكى له لاجانگى يه حيا كرد. چاوى چكوله كرديوو و ليوى توند به سهر يه كا نابوو.

-«يه حيا...»

-«ها.»

-«ئه گه ر له ته گه ره كانى دن چبكه ين؟»

-«هه ر كيلومه تره ي تليك دده ين. به ته قله دهر وين.»

-«سه دوچل ته قله.»

-«پيكه وه دهر مين.»

گوفارى سيليكترنى نه جوهره ي نه ده سى بانه

-«به لام.»

یه حیا به خوین ساردی و له سه ره خوی گوتی:

-«ده لیم بیده نگ به.»

خالد له بهر خوی به منجاندی. ده تگوت له گه ل خوی قسه ده کا. دهنگی ده له رزی:

-«له به ندیخانه پیاو لانی کم هیوا به کی...»

یه حیا گورانندی:

-«ئه و هیوا به به کاری سه گ دی.»

له گه ل ته قه‌ی چواره مین گولله خالد نه پراندی:

-«پایگره یه حیا... ئه وانه... ده توانن له ته گه ره کانی دهن...»

یه حیا توند ددانی به سهر یه کدا نا و گورانندی:

-«ده لیم دهمت لیک نی.»

-«ئاخه ر چۆن ده توانم...»

-«پوژی هه وه ل ده بوو ئه وه ت له بهر چاو بگرتایه.»

-«هیشتا درهنگ نه بووه.»

-«با، بووه. زوریش درهنگ بووه.»

چهن ساتیک بیدهنگی و جیره و خشه‌ی ته گه ره کان و وینه‌ی دۆجه که که جار له گه ل جار له ئاوینه که دا گه وره تر ده بووه.

یه حیا گوتی:

-«جگه ره یه ک داگیرسینه و بمده یه.»

یه حیا جگه ره که‌ی نا به سووچی لئوییه وه. چاوی تیژی له ئه سفالته که بریوو که پیکابه که هه لیده لووشی.

خالد ئارواقارای لی هه لگیرابوو، دیسان وه زمان هات:

-«گه یشتنه سه رمان.»

-«ئه گه ر بیاننوانی بایه ده گه یشتن... له ته گه ره کانیشیان دابوو... ئه وانه خۆ به زه بیان به ئیمه دا نایه... ته نیا بیر

له ده سکه وتی خویان ده که نه وه.»

خالد دهستی هه لته کاند:

-«نا یه حیا... نا! وا نییه...»

عاره قه به نیوچاوانی خالددا ده هاته خوارئ. دووکه لی جگه ره که‌ی قووت دا. وه کوخه که وت. یه حیا به لاجاویک

ته ماشای خالیدی کرد و گوتی:

-«خۆ تۆ ئه وه نده خۆش باوه ر نه بووی.»

دهنگی خالد گر بووبوو:

-«ئاخه ر ئه وانه ش مرۆفن.»

یه حیا به ته وسه وه گوتی:

-«ده زمانم، مرۆفن... به لام مرۆفیکن که تا ئیستا زۆر که سیان به گولله دابیژدابیژ کردوو... مرۆفیکن که...»

له گه ل ته قه‌ی پینجه مین گولله، خالد به بهری دهستی ئاره قه‌ی ته ویلی سپی و شووشه‌ی ئوتۆمۆبیله که‌ی داکیشا.

-«بۆ شووشه که ت داکیشا؟»

دهنگی خالد که له قورگیه وه ده هاته ده رئ، وشک و تووره بوو.

-«گه رمامه.»

یه حیا به چزه بزه یه که وه گوتی:

-«بیلی دیقت پئ کردم... ده بیلی.»

-«نا یه حیا ئارواقارام لی هه لنه گیراوه... به هه له چووی... ده بی پایگری.»

یه حیا گورانندی:

-«بیدهنگ بی باشته.»

خالىد گوتى:

-«كارهەت هەلەيه، هەلە.»

دەنگيان هەلئابوو.

-«دەلئيم دەمت لئكنئ.»

-«رايگره يەحيا.»

يەحيا گوراندى:

-«دەمت لئكنئ، با...»

دەستى خالىد بە پرتاو رۆيى بۆ لاي كليلى ماشينەكە و هەر لەگەڵ شەشەمىن تەقەدا لە ئۆتۆمۆبيلەكەوه فرىدا دا دەرى.

ئۆتۆمۆبيلەكە دوو جار پرتەپرتى كرد و كوژاوه.

-«تفا!»

خالىد بە هيورى گوتى:

-«ئىستا ناچارى رايگرى.»

رق و قين دەنگى يەحياى لەرزۆك كردبوو:

-«قەحبە داىك!... بۆ وات كرد؟»

-«يەحيا...»

-«... بە خەيالئيشمدا نەدەهات كەسئىكى وەك تۆ هيچوپوچ قاتلى من بئ!»

-«نا يەحيا من قاتلى تۆ نيم.»

لەپر يەحيا بەپشتە دەستى، بە توندى لە دەم و فلجى خالىدى راکيشا. لئوى قرينجا و خوئين بە چەناگەيدا هاتە خوارى.

-«چاو لە پئشى خۆت كە داىك سەگ. لە چاوترووكانئىدا دەگەيشتینه شار و خۇمان لئ ون دەگردن.»

خالىد بە سەر قۆلى كراسەكەى خوئينى دەم و چەناگەى سڤى و گوتى:

-«بەلام نەياندەهئىشت لە دەستيان دەرچين، ناچار بوايەن تەگەرەكانيان دەپئىكا.»

پىكابهە خاو بۆوه. يەحيا ديتى لە خۆرا پئ بە پئدائى گازەكەدا دەنى. پئى لەسەر پئدائى گازەكە هەلگرت و ناي

بەسەر پئدائى ستاپەكەدا و درگاي پىكابهەكەى كردەوه، دەستى لە كەمەى سوكانەكە بەردا و خۆى فرىدا نئو جۆگەى

قەراغ جادەكەوه. پىكابهەكە خەرىك بوو لە جادەكە دەكەوتە خوارى. خالىد خئرا پەريپه پشت فەرمان. دەنگى

جىرەى ستاپى دۆج دلى خالىدى داخست. دۆجەكە بە پرتاو بە پەنا پىكابهەكەدا تئپەرى و خالىد پئى لەسەر پئدائى

ستاپى پىكابهەكە داگرت. يەحيا لە جۆگەلەى قەراغ جادەكە دەريپەرى و بەرەو كۆرئ داربەرەرووى چىر پئى پئوهنا.

لەپر شرىخەى گوللەيەك بە حەواوه ويزەى هات و شانى جەپەى سمى و لەگەل خوئين لە سىنگىيەوه دەريپەرى.

يەحيا لەبن داربەرەروويەكدا بە چۆكدا هات. بە هئمنى كەوت بە لادا و خوئنهكەى لەگەل ئاوى بارانە تئكەل بوو.

خالىد، ترساو و رەنگبزركاو خۆى گەياندە ژوورسەرى يەحيا.

باران دەبارى و دەبارى. لەنگيزە و گۆپالەباران. با وەك هەزاران گورگى برسى دەيلووران. گەلای تئز و

مشارئاساى دار بەرووهكان تئكپەرپيوون و خشەخشى لە پەستا و ترسىنەريان ولاتى داگرتبوو. خالىد چۆكى دادا

و سەرى يەحياى خستە سەر رانى خۆى. دلۆپەى فرمئسكى خالىد لەگەل باران ئاويتە بوو.

-«يەحيا... من تۆم كوشت... پئموابوو ئەو كارەم بە قازانجى تۆيە.»

يەحيا رەنگى تئكچوو، كەوتە لئوه لەرە بەلام هيچى نەكوت.

-«دەزانم يەحيا... دەزانم، من پياوى ئەو كارە نيم... كە لە بەنديخانه هاتمە دەرى، بىرىشى لئناكەمەوه. تازه

ئەو كەسپە وەلا دەنئيم. سوئندت بۆ دەخۆم يەحيا.

لئوى يەحيا لە لەرزىن كەوت. چاوى بە سەرنجە بزركاوهكەيەوه لە سەر دەموچاوى خالىد بە مۆلەق وئستا.

بۆكان. برايانى قورەبئشى:

بهسه تاگه‌ی؟

سهردهشت. پاریزهر

ئه‌ورۆ رېكه‌وتی ۲۴ ی به‌فرانباری ۹۹ ی هه‌تاوی، به‌مه‌به‌ستی توژیینه‌وه و لیکۆلینه‌وه له دارستانی مازوین و به‌روین، هه‌روه‌ها لیکۆلینه‌وه له گوینییه‌لینه‌کانی ده‌وروبه‌ری بانه‌ سهردانی ئه‌و شارهم کرد. هه‌ر له‌و گه‌شته‌ دا توانیم له‌ گه‌ل هیندیک پسیورپ، لیزان و چازان له‌و بواران‌دا بیر و را بگۆرینه‌وه. به‌خۆش‌حالییه‌وه له‌و سهردانه‌ دا سهردانی هیندیک شوینی تایبه‌تم کرد، تا جوړه‌کانی دار و تایبه‌تمه‌ندییه‌کانیان به‌چاو ببینم، ولامی هیندیک پرسیارم بۆ روون بوونه‌وه.

زۆر به‌ داخه‌وه له‌و گه‌شته‌ دا، چاوم به‌ هیندیک دیمه‌ن و دیارده‌ی دزیو کهوت، به‌راستی دلّه‌ژین و ناخۆش بوون.

ئه‌و دیمه‌نانه به‌ ده‌ستی چه‌په‌لی مرۆفیک ساز ببوون که له‌ مرۆفایه‌تی ته‌ن‌ها ناوه‌که‌یان پیوه‌ لکاوه، ئه‌گینا هیچ بیرمه‌ندیک ئه‌و کاره‌ ناکا.

من نالیم ئه‌و دیمه‌نانه تایبه‌ت به‌ ناوچه‌ی بانه، یان سهردهشتن، باسی کهوشه‌ن و سنووری ئه‌و خراپکاریانه‌ ناکه‌م، چونکه له‌ سه‌قز، مه‌باباد، ئیلام و کرماشانیش هه‌ر ئه‌و باسه‌یه.

یه‌که‌م دیمه‌ن، سووتاندنی داریک به‌ قۆرییه‌ گه‌له‌وه‌ بوو! ئه‌ی که ناخی هه‌ژاندم! ده‌روونی زامار کردم! ته‌نه‌که‌ ئاویکی ساردبوو له‌ رۆژیکی ساردی زستان بۆ جه‌سته‌ی من.

هیچ دیارده‌یه‌کی سروشتی ئه‌و کاره‌ ناکا، کاری مرۆفه، جا یان ریبوار بووه، یان که‌سیک قونکه‌ جگه‌ره‌ی فریداوه.

له‌ هه‌ردووک بۆچوونه‌که‌ کاری مرۆفه. ئه‌گه‌ر به‌ ئه‌نقه‌ست کرابی، ئه‌وه‌ ناگرئ بلی ئه‌و که‌سه‌ مرۆفه، ئه‌گه‌ر کاری جگه‌ره‌ بووبی،

دیسان ئه‌وه‌ ده‌گه‌ییئێ که‌ که‌سیکی هه‌ژار بووه له‌ باری فه‌ره‌ه‌نگیه‌وه.

دووهم دیارده‌، مردنی سمۆریه‌یک له‌سه‌ر جاده‌ بوو، په‌نگه‌ به‌ ئه‌نقه‌ست نه‌بووبی، به‌لام ئایا نازانین دارستانه‌کانمان پڕ له‌

ئاژه‌لن؟

ئایا نازانین هه‌ر ئه‌و ئاژه‌لانه‌ ئه‌و دارستانه‌یان له‌ فه‌وتان پاراستووه‌؟

هه‌موو دارستانه‌کان پڕن له‌ به‌راز، ده‌ی خۆ به‌رازیش گاسنی کێلانی دارستانه‌کانه، مه‌گه‌ر نازانین له‌ ناکو ئه‌وبه‌ر ئه‌وبه‌ری جاده‌ ده‌که‌ن؟

ده‌با هه‌ستیار بین و په‌له‌ نه‌که‌ین.

ئایا ده‌زانین سمۆره‌ و به‌راز چه‌نده‌ له‌سه‌ر گه‌شه‌ و نه‌شه‌ و مانه‌وه‌ی دارستانه‌کان کاریگه‌رن؟

ئاخر زولم نییه‌ بۆ تۆزیک په‌له‌ کردن ئاوها سمۆره‌ تیدا بچی؟

ئاخر به‌و په‌له‌په‌له‌، به‌ کوئ گه‌یوین؟

سپه‌هم دیارده‌ که‌ منی تاساند، رشتنی پاشماوه‌ و زبیل و خاشاکی کاوله‌کۆن و خانووه‌ رووخاوان له‌ ناو دارستانه‌کان بوو!

گۆفاری ئیللیکرتونی ئه‌نجو مه‌نی ئه‌ده‌بیه‌ی بانه

ئاخر هه‌ی داد و هه‌ی هاوار! ئه‌وه چ ئاقل هه‌لده‌گرئ، مالى خۆت خاوين بکه‌يه‌وه، به‌لام له لايه‌ک مالى گشتى خراب و پيس بکه‌ی؟

ئاخر ئه‌وه‌ش هه‌ژارى له شيوه‌ی فهره‌نگى نيه‌ه؟
سه‌يه‌م ديمه‌نى هه‌ژينه‌ر، پيس بوونى ناو دارستانه‌کان به‌ فریدانى
زبل و زال له لايه‌ن که‌سانى ناو ماشينه‌کان بۆ قه‌راخ جاده‌کان
بوو، ديمه‌نىكى زور دزیوى به‌ قه‌راخ جاده‌کان به‌خشيبوو.
له زور شوين ئه‌و نايلون و په‌رۆيانه هينده زورن، ده‌لئى چاک و
ئيماندارى قه‌ديم خه‌لک په‌رۆى ويخستون!

من وينه‌ی ئه‌و کرده‌وه دزیوانه‌م هه‌لگرتون، وه‌ک به‌لگه‌ی
گوته‌کانم ده‌يانخه‌مه‌روو، تا بزائن له‌خوڤا خوم ناخومه‌وه.
نازیزانم، بى‌ داهاى و نه‌بوونى سامان هه‌ژارى نيه‌ه، چونکه
مروڤ توانای هه‌ول و چالاكى هه‌يه و ده‌توانى به‌ تۆزیک چالاكى زياتر و پلانى باشتتر له‌و دۆخه
(هه‌ژارى)خۆى قوتار بکات.

ئه‌گه‌ر مروڤ نه‌توانى بارى ژيانى باش بکات، ته‌نها خه‌سار
له‌خۆى ده‌که‌وئ و به‌ گشتى خۆى تیدا زه‌ره‌مه‌ند ده‌بئ.
به‌لام هه‌ژارى له بارى فهره‌نگيه‌وه زور گرینگتره‌! چونکه ئه‌گه‌ر
فه‌هنگ نه‌بئ گو‌مه‌لگه‌ش هه‌ر ئيسمى شه‌ريفى ده‌مئئى هه‌ر که‌س
به‌ که‌يفى خۆى لیده‌خوڤئ.

هه‌ژارى فهره‌نگى، ئه‌گه‌ر له لايه‌ن تاکیکيش بئ، بۆ هه‌موو
گو‌مه‌لگه‌ خه‌سارى لیده‌که‌ويته‌وه.

به‌ کوشتنى سمۆره، زبل فریدان، سووتاندنى دارستان و پشتنى
پاشماوه‌ی کاوله‌کوون و خانوه‌ رووخاو، ده‌ستدریژى بۆ سامانى
نه‌ته‌وه‌يه‌ه. خه‌يانه‌ت به‌ نه‌وه‌ی دواپۆژه، قوتى خه‌لکى خواردنه.

چونکه دارستان هه‌ر هه‌ناسه‌يه‌ک بدا ئه‌و هه‌ناسه‌ی خیرى بۆ هه‌موو مروڤايه‌تى پيوه‌يه، که‌سيک ئه‌و هه‌ناسه
ببڤئ، ده‌ستى له ئه‌وکی مروڤايه‌تى ناوه.

توخا وهرن هه‌موومان يه‌ک هه‌لوئيست و يه‌ک ده‌نگ بين، نه‌هیلين کالفام و کالنه‌کوليو، بى‌ فهره‌نگ و
به‌رژه‌وه‌نديخواز، ده‌ست بۆ مالى گشتى به‌رن.

تاكو ژيان نه‌وه‌ستى و مالى دلمان به‌ يه‌كجارى نه‌پمئ.

سه‌رده‌شت

۲۴ ی به‌فرانبارى ۹۹ه‌ى هه‌تاوى

له جیای هه‌موو ئەو که‌سانه‌ی که تا ئیستا نه‌مناسیون خۆشم ئەوی

نووسینی: پۆل ئیلوار

وه‌رگێران له فارسییه‌وه بۆ کوردی

سه‌قز. عه‌تا سالج پوور

گۆناری ئیلتیرزنی ئەجوهره‌نی ئەده‌بیه‌ی جانه

له جیای هه‌موو ئەو که‌سانه‌ی که تا ئیستا نه‌مناسیون، خۆشم ئەوی خۆشم ئەوی، به هۆی بۆنی ئەو نانه‌ی وا خۆ له تهن‌دوور دهرباز ئەکا و ئەو به‌فره‌ی وا کلوو کلوو ئەتویته‌وه، خۆشم ئەوی، تهن‌یا و تهن‌یا بۆ خۆش‌ویستن، بۆ فرمیسکی که هه‌رگیز رینگه‌ی بی نه‌درا له کانیه‌ی چاو بیته‌ خوار و قه‌تیس ما، پیکه‌نینی که نه‌پشکووت و تیدا چوو. خۆشم ئەوی به هۆی ته‌واو ئەو کاتانه‌ی که بوونه‌ته بیره‌وه‌ری، بۆ داب‌ران له ئاواته‌کانی ئەسته‌م، بۆ کوشتنی خه‌یالی خاو خۆشم ئەوی. تهن‌یا و تهن‌یا بۆ خۆش‌ویستن خۆشم ئەوی، به هۆی ته‌می سه‌ر روخساری هه‌ل‌له‌ برایمه‌ کتویه‌کان، گۆنای زه‌ردی پۆزان په‌ره‌ست، خۆشم ئەوی تهن‌یا و تهن‌یا بۆ خۆش‌ویستن. خۆشم ئەوی له جیای هه‌موو ئەو که‌سانه‌ی که تا ئیستا هه‌ر نه‌مدیون، بۆ تال‌اوی پیکه‌نینی گشت ساته‌کان، هه‌لفرینی گشت یاده‌کان، به بۆنه‌ی ئەو که‌سانه‌ی وا تا هه‌تایه‌ نایانبینم خۆشم ئەوی. به بارته‌قای دل‌ۆپ دل‌ۆپی باران و ئەستیره‌کانی ئاسمان به قه‌د به‌رزی بال‌اکه‌ی خۆت، به پانتایی دل‌ی بیگه‌رد و خاوینت خۆشم ئەوی. خۆشم ئەوی، تهن‌یا و تهن‌یا بۆ خۆش‌ویستن، خۆشم ئەوی له جیای هه‌موو ئەو که‌سانه‌ی نه‌م ئەناسین، له‌به‌ر بۆنی نانی تازه‌ و ئەو به‌فره‌ی وا ئەتویته‌وه و بۆ هه‌نگاوی یه‌که‌م گون‌اح ... تهن‌یا و تهن‌یا بۆ خۆش‌ویستن ... خۆشم ئەوی، خۆشم ئەوی له جیای هه‌موو ئەو که‌سانه‌ی خۆشم ناوین ...

پلکه بلقیس

نووسینې: سادقی هیدایهت

وه‌رگړانی : که‌ریم رحمانی

پلکه بلقیس له هه‌موو که‌سی هه‌لده‌پنچا:

"کچی نه‌و دراوسیتیه‌مان، تازه ژیر برویه‌کانی هه‌لگرتووه."

"قورم به‌سه‌ری! نه‌و ژنه ته‌لاق دراوه‌ی نه‌ومی دووه‌م، نیوه‌شه‌ویچ دیته‌وه."

"فلانکس، له‌و میوانییه‌دا دامه‌نیکي کورتی له‌به‌ر کردبوو."

پلکه بلقیس ژنیکي ماقوول و نه‌جیب بوو و پیخووش بوو ته‌واوی خه‌لک وه‌کوو نه‌و له مژاری "ماقوولی" پروان.

هه‌ر که‌سی کاریکي کردبا که ده‌گل خوو و نه‌ریتی نه‌و ویک نه‌هاتایه‌ته‌وه لیوی ده‌گه‌زتن و ده‌یکتسا به‌ پرومه‌تیدا و ئیتر وه‌لامیکي بؤ خراپی نه‌و کاره‌ی نه‌بوو.

نه‌گه‌ر زورت مشومر له‌گه‌ل کردبا که فلانه کار زوریش ناحه‌ز نییه‌ ده‌یکوت "نه‌ی ده‌رکی بابانم ویران بئ. دراوسیکان چلون بیر ده‌که‌نه‌وه؟؟؟"

له‌ بنه‌ره‌ت را خه‌لکی بیر له‌ چ ده‌که‌نه‌وه له‌ قاموسی پلکه بلقیسیدا، له‌وه‌ی که مرؤف خوی بیر له‌ چی ده‌کاته‌وه، گرینگتره.

حه‌وجه‌ی به‌وه نییه‌ پووری که‌سی بی هه‌تا بیته‌ پلکه بلقیس. "پلکه بلقیس" کلتووری زالی ولاتی ئیمه‌یه. پلکه بلقیسه‌کان له‌ گشت شوینئ هه‌ن و خو له‌ هه‌موو کاریک هه‌لده‌قورتینن.

پلکه بلقیس، لووتی ده‌ژنه‌نییه‌ بیروپای خه‌لکی، جوړی پو‌شه‌مه‌نیان، بنیشت جاوینیان، چ ده‌که‌ن و چ ناکه‌ن، که‌ی ده‌رؤن و که‌نگی دینه‌وه.

پلکه بلقیسه‌کان داشداری کلتور و ناموس و ماقوولیه‌تی و هه‌موو شتیکی ئیمه‌ن.

که‌سی چه‌ند سالان شاگردی نیگارکیشی بوو. ته‌واوی شه‌رت و روکن و بنه‌مای وینه‌کیشی فیر بوو.

مامؤستا که‌ی پییکوت: ئیدی ئیوه بوونه‌ته مامؤستا، من چم پی نییه‌ به‌ ئیوه‌ی بلیم.

شاگرده‌که‌ بیری به‌ میشکیدا هات که نیگاریکي سه‌رسام هینهر و هه‌ره جوان بکیشیته‌وه و له‌ گوړه‌پانی سه‌ره‌کی شاردا هه‌لیواسی و هیندئ ره‌نگ و قه‌له‌میکیشی دانا و داوای کرد نه‌گه‌ر عه‌یب و ناته‌واوییه‌کی هه‌یه به‌ * ده‌ست نیشانی که‌ن .

ئیوارئ سه‌یری تابلؤکه‌ی کرد ته‌واوی تابلؤکه‌ ده‌ست نیشان کراوه. به‌ خه‌مباری و خه‌مؤکیه‌وه چووه کن مامؤستا که‌ی و به‌سه‌ر هاته‌که‌ی بؤ گړایه‌وه.

مامؤستا کوتی: نه‌و تابلؤیه‌م بؤ وه‌کیشه. بوی کیشاوه. مامؤستا تابلؤکه‌ی برد له‌ جیی تابلؤی پیشوو هه‌لیواسی. و له‌ ژیر تابلؤکه‌دا نووسی: "نه‌گه‌ر که‌مایه‌سییه‌کی هه‌یه به‌م قه‌له‌مه‌ چاکی که‌ن!"

ئیوارئ چاویان لیکرد تابلؤکه‌ ده‌ستی لینه‌دراوو.

مامؤستا به‌ شاگرده‌که‌ی کوت:

گشت مرؤقه‌کان توانایی ره‌خنه و ئیرادرگرتیان هه‌یه به‌لام توانایی چاکسانزیان نییه.

شالوته‌واری خۆش - چ‌ری به‌رزه‌ف‌رم له‌پ‌دایه‌؟

مه‌هاباد. د. ئەحمەد ئەحمەدیان

گه‌لۆ!، گه‌لۆ!

هۆزی ته‌وار و تۆرهمه‌ی هه‌لۆ!

ئه‌وا ب‌یرم ته‌ژبیه له‌ گوژمی پ‌رسی پ‌ر له‌سۆز

وسۆ،

ختووکه‌ی دا گشت هه‌ست و نه‌ست و ناخ و ه‌زری

خۆ،

ل‌یکدا ل‌یکدا و به‌ ب‌ی پ‌سانه‌وه و وه‌ستان،

په‌یتا په‌یتا و به‌ ب‌ی وچان و پاوه‌ستان،

پ‌راوپ‌ری گه‌رووم، به‌گ‌ر، به‌ت‌ین،

له‌ قوولایی قورگم، به‌قه‌و، په‌ک‌ب‌ین،

هاوارئه‌که‌م، هه‌را ئه‌که‌م،

پ‌رسۆکم و، پ‌رسیارئه‌که‌م:

ک‌ییه ئاوا ب‌ی هاوتایه‌؟

کوا ئه‌و که‌سه‌ی خۆی ه‌یمایه‌؟

کوا ئه‌و که‌سه‌ی شالوته‌واری خۆش-چ‌ری

به‌رزه‌ف‌ره، له‌ پ‌دایه‌؟

دلئه‌ست‌ینی دل‌ف‌ین و،

خه‌و-پ‌ه‌وینی دل-حه‌س‌ین و،

تاج‌ی شکۆی پ‌رپ‌یت وه‌پ‌ر و پ‌رپ‌م‌ین،

ئالای والای بالانوین، نسکۆ-شک‌ین،

ته‌واری به‌رزی به‌رزایی به‌ز‌ین،

شالووری خۆش-چ‌ری ئه‌فسوون-ئاف‌ر‌ین،

شالوته‌واری پ‌یشه‌وا و پ‌یشه‌نگی خۆش و‌یژان،

شالوته‌واری به‌رزه‌ف‌ره، به‌رزه‌م‌ژی ک‌یو و که‌ژان،

شالوته‌واری هاو‌ریکه‌ی هه‌لۆی شای‌ی به‌خۆی شاخ

وداخان،

شالوته‌واری بولبولی چ‌ریکه‌و‌یژی ناو باخان،

ه‌یزی دل و دلگه‌ش‌ین و ش‌ین-به‌ز‌ین و که‌سه‌ر-

پ‌ه‌و‌ین،

وزه‌ی ب‌روا و ب‌یر و ه‌زر و پ‌امان و ئاوه‌زمان،

قه‌لافه‌تی قه‌لایی به‌رگ‌ری له‌ قه‌یرانی د‌ارمانی وره‌ی

هۆزمان،

پ‌اقه‌ی م‌یژووی له‌م‌یژینه‌ی ژه‌نگ و ژاری

پ‌اب‌ردوومان،

گه‌رای شو‌رش و خرۆشه‌که‌ی پ‌یته‌ختی کۆماری

گراوان و ئه‌وینداران!

ماکه و هه‌و‌ینی ئاژوان و هه‌لکشان، له‌ بوار و به‌ژ،

به‌ره‌و که‌ژان،

به‌ره‌و هۆبه و هه‌واری هۆز و خ‌یلی نه‌سه‌ره‌وتووی

شوناسخو‌ازان،

پ‌ووه و هه‌تاوی تاڤگه‌ی هۆزی باهۆزی

گۆپ‌انخو‌ازان،

ه‌یمای داگ‌یرساوی گ‌رووی گ‌ر و گه‌پ‌ی گ‌راگ‌ر و

گ‌رپه‌ی بورکان،

هه‌ستانه‌وه و پ‌استبوونه‌وه و پ‌اسانه‌که‌ی

پ‌یشه‌نگانی ب‌یری پ‌سکان،

واتا و هاوتای هاژه و هاژان و به‌رخۆدان،

ب‌یریاره‌که‌ی ناخ-هه‌ژ‌ینی ب‌یر-ئه‌نگ‌یوی شاری

شو‌خان،

ته‌واره‌که‌ی به‌رزه‌ف‌ره‌ی به‌رزئاژۆی لووتکه‌ی

شاخان،

هه‌لوه‌داکه‌ی ب‌یری شاهۆ و ئ‌اربابای ز‌یدی خۆ،

گراوه‌که‌ی هه‌وار و هۆبه‌ی هه‌رمانی هۆزی هه‌لۆ،

له‌به‌ردلان! دل‌ی دل‌ی دل‌ی دل‌ان!

گه‌وره‌ترینی گه‌وره‌مان!

پ‌اشات‌رینی پ‌اشامان!

سه‌یدات‌رینی سه‌یدامان!

ب‌ج و‌ینه‌ترینی و‌ینه‌مان!

هاو‌ر‌ی ت‌رینی هاو‌ر‌ی مان!

ب‌ج هاوتات‌ر هه‌تاوی هات و داهاتمان!

ک‌ییه ئاوا ب‌ی هاوتایه‌؟

گۆناری ئ‌یلک‌تر‌ینی ئ‌ه‌ج‌وه‌نی ئ‌ه‌ده‌ب‌ی بانه

کوا ئه‌و کهسه‌ی خوی هیمايه؟
 کييه ئاوا دلاوايه؟
 کوا ئه‌و کهسه‌ی پهری-وینه و خورئاسايه؟
 کييه ئاوا ته‌واره‌که‌ی هاوتای هه‌لوی مه‌ردئازايه،
 مه‌ردئاسايه؟
 کوا ئه‌و کهسه‌ی شالوته‌وار، شالوور ئاسا و ته‌وار
 ئاساو تيشک-ئاسايه ؟
 کييه ئاوا بی وینه‌یه و ئاوینه‌یه و ئاو-وینه‌یه و
 ئاو-ئاسايه؟
 کوا ئه‌و کهسه‌ی له پوژه‌لات سه‌یدا و شه‌یدای
 بیری پوژئاوايه، پوژ-ئاسايه؟
 گشتی دیارده‌ی دونیای بی هه‌ودای بوون،
 سه‌رجه‌م ماکه و توخمی هه‌بوون،
 ئه‌وانه‌ی بوون، ئه‌وان نه‌بوون،
 ئه‌وانه‌ی وا له داهاوو دینه هه‌بوون،
 ئه‌وانه‌ش وا ده‌چنه نه‌دیو، دونیای نه‌بوون،
 گشتیان، سه‌رجه‌م به تیکپرایي،
 یه‌ک ده‌نگ، یه‌ک را، به‌خیرایي،
 به‌قه‌و، به‌هیز و تین و گوپم و گوپ
 ئاویان وت، ولامی پرسى پر له راز و سوپ:
 گه‌لۆ! گه‌لۆ!
 هۆزی ته‌وار و توره‌مه‌ی هه‌لۆ!
 گراوانی شالوته‌واره‌که‌ی به‌ره‌ی هه‌لۆ!
 شالوته‌واری بی وینه و بی هاوتامان،
 سه‌یدا و سه‌رۆک و رابه‌ری ئۆل و باومان:
 به‌یان ی بانی بیر، به‌یان ی گیان و ژيانده‌ر
 و ژيانه‌وه!
 به‌یانی بانی بیری سه‌ربه‌خۆ! بۆ سه‌رچاوه
 گه‌رانه‌وه!
 به‌یانه‌ی ژان-خه‌سین و شه‌و-به‌زین و تارمایی-
 تارین مان!
 له‌بیربه‌ری بیری میژووی رووخینه‌ری داروو خانمان!
 بووژینه‌ری چرووی ئاسوی روونی ژيانه‌وه‌ی
 دواروژی نیشتمان،

بۆ داهاتووی بیگه‌یشتوووی، بۆ داهاتی هزر و
 بیرمان،
 ته‌نیا ئه‌وه و، ته‌نیا ئه‌وه و، ته‌نیا ئه‌وه،
 دژی شه‌وه و، دژی شه‌وه و، دژی شه‌وه!
 کييه ئاوا بی هاوتايه ؟
 کوا ئه‌و کهسه‌ی خوی هیمايه؟
 کوا ئه‌و شالوته‌واره مه‌زنه خۆش-چره به‌رزه‌فره،
 له‌پیدايه؟
 ته‌نیا ئه‌وه و، ته‌نیا ئه‌وه و، ته‌نیا ئه‌وه،
 دژی شه‌وه و، دژی شه‌وه و، دژی شه‌وه:
 به‌یان ی بانی هزر و بیر و پروا و ئاوه‌زمان...
 به‌یان ی داھینانی بی‌ریاری و، یه‌کگرتوووی
 شوناسی هۆزمان....
 هه‌ناسه‌مان، که‌سایه‌تی و پیناسه‌مان، به‌یانه‌ی
 ژیان و مانمان....
 هاوتای نییه و تاقانه‌یه، بی وینه‌مان،
 وینه‌ی نییه و تاقانه‌یه، بی هاوتامان،
 ته‌نیا ئه‌وه و، ته‌نیا ئه‌وه و، ته‌نیا ئه‌وه،
 دژی شه‌وه و، دژی شه‌وه و، دژی شه‌وه:
 به‌یان ی بانی هزر و بیر و پروا و ئاوه‌زمان...
 به‌یان ی داھینانی بی‌ریاری و، یه‌کگرتوووی
 شوناسی هۆزمان....
 هه‌ناسه‌مان، که‌سایه‌تی و پیناسه‌مان، به‌یانه‌ی ژیان
 و مانمان....

چۆن به حره‌کان له شیعردا بناسین...؟

به‌شی یه‌که‌م

د ره‌هینان و نووسین : هیدایه‌ت ئازهری

- ۱- یه‌که‌م مفاعیلن - هه‌ر کات دووباره ۲ - بیته‌وه (بحر هزج) ی پێ ده‌لێن دووه‌م فاعلاتن - هه‌رکات دووباره بیته‌وه (بحر رمل) ی پێ ده‌لێن
- ۳ - سیه‌هم مستفعلن - هه‌ر کات دووباره بیته‌وه (بحر رجز) ی پێ ده‌لێن
- ۴ - چوارم فعولن - هه‌رکات دووباره بیته‌وه (بحر متقارب) ی پێ ده‌لێن
- ۵ - پینجه‌م فاعلاتن - هه‌رکات دووباره بیته‌وه (بحر رمل مخبون) ی پێ ده‌لێن
- ۶ - شه‌شهم مفتعلن - هه‌رکات دووباره بیته‌وه (بحر رجز مطوی) ی پێ ده‌لێن
- ۷ - هه‌وته‌م مفاعیلن - هه‌رکات دووباره بیته‌وه (بحر هزج مقبوض = رجز مخبون) ی پێ ده‌لێن
- ۸ - هه‌شته‌م فاعیلن - هه‌رکات دووباره بیته‌وه (بحر متدارک) ی پێ ده‌لێن

نیوی ۷ پایه‌و بناغه‌ی شیعردا ده‌بێ بیزانین:

- ۱- مفاعیلن فاعلاتن (بحر مجتث مخبون)
- ۲- مفعولُ مفاعیلن (=مستفعلُ مفعولن) (بحر هزج اذرب)
- ۳- فعلاَتُ فاعلاتن (بحر رمل مشکول)
- ۴- مفعولُ فاعلاتن (=مستفعلنُ فعولن) (بحر مضارع اذرب)
- ۵- مفتعلنُ فاعیلن (بحر منسرح)
- ۶- مفتعلنُ مفتعلنُ فاعیلن (بحر سریع)
- ۷- فاعلاتن مفاعیلن فعیلن (بحر خفیف)

چۆن هه‌یجاکان بناسین , پایه‌و بناغه‌ی عه‌روز (ارکان - عروض) چیه‌...؟

به‌شی دووه‌م

- ۱- یه‌ک هه‌یجایی
فَع (—)
- ۲- دوو هه‌یجایی
فَعَل (—) ل فاع لَن (— —)
- ۳- هه‌یجایی
فَعْلُن (— —)
فاعِلُن (—) — (—)
فعولُن (— —)
مفعولُن (— — —)
مفعولُ (— —) (—)
- ۴- چوار هه‌یجایی
فاعلاتن (—) — (— —)
فاعلاتُ (— —) (—)
فاعلاتُن (— —) (—)
فاعلاتُ (— —) (—)
مفاعیلُن (— — —) (—)
مفاعیلُ (— —) (—)

مُفَاعَلُنْ () U — U —

مُسْتَفْعَلُنْ () — — U —

مُسْتَفْعَل () — — U U

مُفْت - عِلْن () — — U U

٥ - پینج هیجایی

مُسْتَفْعَلَاتُنْ () — — U —

مُتَفَاعَلُنْ () — — U U

خالیکی گرینگ

به‌شی سیته‌م

له زانستی عه‌روزدا ، هه‌ر بېرگه‌یه‌ک له دوو پیت پیک دیت ، واتا (نه‌بزوین و بزوین - بیصدا ، صدادار) که (واک یا حرف) ده‌لین ، به‌و وشه‌یه بېرگه‌ی کورت ده‌لین .

که به‌و هیمایه دیاری کراوه (U)

به‌لام به بېرگه‌ی سی پیتی (واک - حرفی) بېرگه‌ی دریژ یا (بلند) ده‌لین .

که به هیما (- -) دیاری کراوه

به زمانیکی خۆمالی ساده‌تر :

١ - هیجای کورت : ب ، د ، ک ، ش و .. (U)

٢ - هیجای درج - ژ : را ، شا ، بی ، بو .. (- -)

٣ - هیجای کیشراو : ئارد ، نان ، بان و .. (- - U)

چه‌ند نموونه‌یه‌ک له کیش و به‌حره‌کان :

کیشی شیعر به‌حری " هزج ، مثنی ، سالم "

پیتی قافیه : " - - ری "

ره‌دیف " نادا "

دل ئارامی نه‌ما جارئ دل‌ارام سه‌ری نادا

سه‌ریکی سه‌ر سه‌ری جارئ له کوشته‌ی خه‌نجه‌ری نادا

(مفاعیلن / مفاعیلن / مفاعیلن / مفاعیلن)

U _ _ _ / U _ _ _ / U _ _ _ / U _ _ _

شاعیر : محه‌مه‌دسه‌عید_نه‌ججاری

ئاسۆ

قالب:غه‌زهل

کیش و وه‌زن:

مستفعلن مستفعلن.مستفعلن مستفعلن،

هیما: - - - ب - - - / - - - ب - - - / - - - ب - - - ، - - - ب - - -

(به‌حری ره‌جه‌زی هه‌شتی ته‌واو)

تېپه‌ر ده‌بې وهك خه‌ونى خوښ، ئەم عومره سالى وهك سه‌عات
ئەسكه‌نده‌ریش به‌و قودرته‌هه‌ر نه‌يدیه‌وه ئاوى حه‌يات

شاعیر : ئەدهب
قالب : غه‌زهل
كیش و وه‌زن :
كیش: مفاعیلن مفاعیلن فعولن
هیتما: U / - - - U / - - - U / - - -
به‌حرى (هزج , مسدس , مقصور)

ئەگه‌ر تووبایه وهك تۆ جه‌ننه‌ت ئارا
له‌ سایه‌ی قامه‌تى تۆیه‌ نیگارا

قالب: غه‌زهل
شاعیر : عه‌بدووللا گولابى
به‌حر : ره‌مه‌لى هه‌شتى قرتاو
كیش: فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلن
- - - - - ب - - - - - / - - - - - ب - - - - - / - - - - - ب - - - - -
چه‌ندى دووره‌نگى نه‌يارن، يارى يه‌كه‌نگم به‌سه
من له‌ خزمه‌ت يارى يه‌كه‌نگم به‌سه

غه‌زهل : خۆزگه
شاعیر : ئاکام - بۆکان
به‌حر : ره‌مه‌لى هه‌شتى قرتاو
كیش: فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلن
- - - - - ب - - - - - / - - - - - ب - - - - - / - - - - - ب - - - - -
خۆزگه يه‌ك تالى مژۆلى جوانى ئەوچاوانه‌بام
ياچراى مالم ببایه‌ی "يائه‌من بریا نه‌بام

غه‌زهل : به‌ چاوى تۆ قه‌سه‌م
شاعیر : ك.د.ئازاد
به‌حرى : هزج
كیش : مفاعیلن مفاعیلن فعولن
U _ _ _ / U _ _ _ / U _ _ _
به‌ چاوى تۆ قه‌سه‌م مه‌ست و خه‌راوم
وه‌كوو چاوت , خومارى بى شه‌راوم!

- - - - -

سه‌رچاوه‌ كتیبى فارسى :

- ❖ وزن شعر فارسى دكتر تقى وحیدیان كامیار
- ❖ وه‌هروه‌ها كتیبى دیوانى "مصباح‌الديوانى ئەدهب" شاعیرى جوانى
- ❖ وه‌رگێردراو له‌ فارسیه‌وه‌ بۆ كوردى : هیدایه‌ت ئازهرى

مه‌ریوان. رانا

چینه زوو دوورئ که وتیمی
 تۆجه من و من
 جه دل و تۆ
 ریزا پیسه و گه‌لاو داری
 وه‌شه‌سیایما بی هۆ
 په‌یامت سه‌روو په‌یامی
 گردش سۆزوو
 دل وه‌شی بی
 لویو تاویئوه و نه‌مه‌نی
 پووشلیئو قهرقه و سه‌رکه‌شی بی

**

ئازیزه‌که‌م
 تۆ چه‌نی سه‌روه و به‌یانی
 مه‌ینه دیداروو خه‌یالیم
 چه‌نی شنه و سه‌رکه‌له‌کا
 سه‌ره‌منیه‌ی سه‌روو بالیم
 گهرمی هه‌ناسه‌یت تیکه‌لا
 چه‌نی عه‌تروو بۆ گۆرالآ
 مه‌ستوو شه‌رابو تالوو تۆن
 زه‌رپه‌زه‌رپه‌که‌و ئه‌حوالیم
 ویرت په‌پووله ئاسایی
 مه‌ینه گولزاروو شی‌عره‌کام
 مژ م‌ئۆ شه‌هدوو گۆناکام
 گهرئۆ ئه‌شقوو وه‌شه‌سیایی
 وزۆنه دلی ویری کالیم

**

دلته‌نگیه‌کات
 مسپاروو به‌خه‌یاله‌کام
 ده‌سه ملانوو چه‌زیت بانه‌و
 ئارام گئیرۆ
 دلی ته‌نیام

گله‌یی ده‌که‌م
 له‌پوژگاری پرتازار
 له‌نووزه‌ی دیل
 نیوبوغزی
 بی هاوار

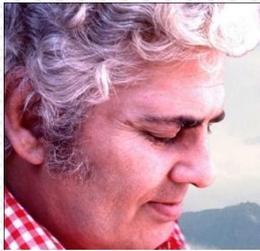
ده‌پۆم
 له‌ئاهه‌نگی خه‌فته
 شانۆسازکه‌م
 شه‌پۆل
 شه‌پۆل
 بسپیڤرم به‌رووبار
 به‌شه‌قامیکدا

هه‌نگاو ده‌نییم
 روو له‌ئامانجی نه‌گه‌یشتن
 به‌ره‌و
 ئاسوی دلی
 بی قه‌رار

سه‌قز. فه‌ریده‌ کاکي

گۆفاری ئیللیک‌پۆنی ئه‌نجومه‌نی ئه‌ده‌بیه‌ی بانه

با له دواى من، هیچ کەس نەزانى چى تىپه‌رى له نىوان من و رۆكسانا دا

ئه‌حمەد شاملوو

وه‌رگێژ: حومه‌يرا محەمه‌د ئه‌مىنى

با کەس نەزانى من چۆن له رۆژیکه‌وه که ته‌خته‌ی بنى ئه‌م کۆخته دارینه‌ی که‌نار، هاتوچووی پێلاوه قورسه‌کانمى به سەر خۆیا هه‌ست پیکردو سیبه‌رى دريژ و ساردم به سەر خۆل و زىخى ته‌رى ئه‌م که‌ناره چۆله راکشا، تا ئه‌و رۆژه‌ی چىدى هه‌تاو به چاومدا هه‌ل نه‌یه‌ت، به هه‌لۆه‌دايیکى هیوادارانه‌وه، کفنى خۆم دوریوه، قه‌به‌رى خۆم هه‌لکه‌ندوووه.....

که‌چى شنه‌بايانه به سەر ته‌مه‌ندا تىپه‌رپيوم و به سەر هه‌موو شتىکدا راوه‌ستاوم و له هه‌موو شتىک تىفکریوم و چوومه‌ته قو لاییه‌وه

هه‌موو شتىکم به دواى خۆمدا راکيشاوه
هه‌موو رووداوه‌کان، به‌سه‌رهاته‌کان، عىشقه‌کان و په‌نجه‌کانم به دواى خۆمدا راکيشاوه و له ژیر ئه‌م په‌رده زه‌یتوونى
په‌نگه‌دا - که ناوچاوانى تاوه سووتى منه - شاردوو منه‌وه
به‌لام من باسى هیچ کام له‌مانه ناکه‌م
لام تا کام قسه‌یه‌ک ناکه‌م.....
ده‌هیلیم هیشتا وه‌کو شنه‌بايه‌کى دوور که‌وتوو به سەر ته‌مه‌نى ماوه‌مدا پرۆم و به سەر هه‌موو شتىکدا راوه‌ستم و له هه‌موو شتىک تىفکرم و بچمه قوولاییه‌وه.

هه‌موو شتىک به دواى خۆما راکيشم و له ژیر ئه‌م په‌رده زه‌یتوونى په‌نگه‌دا وه‌یشارم:
هه‌موو رووداوه‌کان و به سهرهاته‌کان، عىشقه‌کان و په‌نجه‌کان، چه‌شنى نه‌ینیه‌ک، وه‌کو شارده‌وه‌یه‌کى گرینگ له پشت ئه‌م په‌رده ئه‌ستوره، برژینمه چالیکى قوول و له ناویان به‌رم له‌وه هه‌موو شته لام تا کام باس نه‌که‌م
....

با هیچ کەس نەزانى که من، چۆن به جیى لاوانده‌وه و ماچ کران، پێیان‌ه‌وه داوم!

با هیچ کەس نەزانى، هیچ کەس! و له نىوان هه‌موو خواوه‌نده‌کاندا، خودایه‌ک بێجگه له "فه‌رامۆشى "ئاگای له‌م هه‌موو په‌نجه نه‌بى!

گۆفارى ئىلیکترۆنى ئه‌نجوونه‌ى ئه‌ده‌بى بانه

تاوان

سه‌ریل زهاب. پویا فهره‌جی

له دوورته‌رین ولاته‌یل دنیا چرمه‌د
 له ئاو و ئاگر له وا
 له وا ک دنیا م وه ده‌سی هات و چو که‌ی
 له شم ناوید و منید بوو که‌ی...
 له بان پاتیر* چرمه‌د ک له خاترم به‌رزتری
 وه له شم زه‌نگانی بی رحم تر
 له سایرئ سینهد، له په‌نای زولفد
 فیلسوف و گورانی چر و ژهنیار و شاعیر گوم
 بوو
 له ده‌ریاوه دقنمه‌د ک عالم له وجودت نوقم*
 بوو
 له دل‌یلیمان ک پر له مرداره
 سنان سه‌ردئ دلداره
 چرم تا گهر جوواوم به‌ید، یه تاوان خه‌تاکاره

- ❖ پاتیر: کوهی در شهرستان سرپل زهاب
- ❖ نوقم: گم شدن، غرق شدن

سه‌رده‌شت. بناوئ. خه‌مبار

دل گرووی به‌ژنت ده‌کا ویژدان ئه‌لئ نانا نه‌که‌ی
 ئابرووت وه‌ک شووشه ده‌شکئ شیتته کاری وا نه‌که‌ی
 ئیسته هه‌لدئ خو‌ری دیداری که ریسوا نی له لای
 له‌مپه‌رئ بو و چرکه ژوانه‌ش لای گولت په‌یدا نه‌که‌ی
 نا نه‌که‌ی ئابرووت نه‌به‌ی بو پیننی سه‌ر شیواوی خوت
 بو دهمئ ئارامی رووحت ماچی لئ داوا نه‌که‌ی
 دل ده‌لئ گهر شیتتی له‌یلای شه‌رمی چی و ویژدانی چی
 گوئ بده من ترست نه‌بی تا روو له کو و سه‌حرا نه‌که‌ی
 چل چرای دیوانی دلته و ناخه‌که‌ت ویرانه بوئ
 پیی بلئ خو‌شم ده‌ویئ تو له‌م وه‌شه‌ش په‌روا نه‌که‌ی
 بو مه‌گهر ناراسته گهر من روژ و شه‌و کیشکی ئه‌وم
 لیم گه‌رئ با هه‌لبژیرم روو له سه‌د رئ و لا نه‌که‌ی
 دل ده‌لئ رئ به‌ر نه‌ده‌ی تا نه‌بیه خاوه‌ن یار و گول
 له‌ش ده‌لئ نه‌مه‌ک‌ه‌یته داوه‌ل یا تووک و دوعا نه‌که‌ی
 دوو دلئ سا به‌سسه خه‌مبار تو شه‌ری چیتته له ناو
 لیم گه‌رئ با له‌م دواپی ژینه‌ت گیچه‌لئ په‌یدا نه‌که‌ی

گورانی نیلیکت‌رینی نه‌جو مه‌نی نه‌ده‌بی بانه

مه هاباد. جه عفرمه عرف (ژيار)

شه و هه تاكوو بهر به ياني هه ره له ناو مه يخانه دام
هه رخره يكي شه وق و مه ستي وا له گه ل په يمانه دام

تو له فيكري كه زيه كانت وا له ژير سروهي به هار
دايبه يني تا به تاي كه ي من له فكري شاننه دام

من هه تا جامي شه رابي تو م هه بي مه حبووبه كه م
هه ره له حالي به زم و ره خسي مه ستي جانانه دام

هه ره ده روم و جي ده هيلم، خانه قا و شيخ و موريد
خوم به مه ستي شاد ده كه م كواني له بييري وانه دام

به زمي مه ستي جام و باده ي نه و شه رابه ي ليوه كه ت
وا ده گه ل له رزه ي دلي شه يدام له كه وت ئاسمانه دام

تو به چاوي پر له مه ي وا هه ره ده رخصيني دلم
وهك په پووله وا له ده وري شه معي نه و چاوانه دام

من نه شاننه خو نه كلدان جا به لام شه و تا به يان
حه سره تي وانه له دلا و هه ره ده گه ل نه و دوانه دام

خوزگه به و بايه ي به يانان راده ژيني په رچه مت
بولبولي مه ستم له باغي سه وزي نه و شيعرانه دام

با بسووتينن دليك دوور بي له تو و خاكي وه تن
من "ژيار" انه له وه سفي خاك و نه و بسكانه دام

دوو شيعر بو منلان

بوكان. محه ممه د ره سوول نيا

كريوه

كريويه، كريوه
سووك و سپي به ريوه
كات و وه رزي زستانه
به فر كو تري ئاسمانه
دين و ده فرن له كولان
ده بنه هاوري منلان
به نه رمي دينه خوراي
ده وتينه وه به هاري
ده رون بو كاني و پووبار
وهك به فري پار و پيرار
ده بنه ئاوي ژيانم
بو خوم و هاوري كانم
كريوه گيان كريوه
تو خوا زوو بگه ريوه.

كورونا پيسه

توپه زهرده كه م
چوته سه ر داراي
ماني گرتووه
نايه ته خوراي

ده لي من ده چم
تيشكي خور دينم
كورونا پيسه ي
بي ده سووتينم

چونكه له داخي
نه و كورونايه
مندالان هيچيان
نايه ن بو كايه

گوفاري نيلىكتريوني نه جو مه ني نه ده بي بانه

دیلی ده ریا

مه‌هاباد. سووتاو

تۆده زانی له ژین به چی حه وجیم
من ئەتۆ بمله پیت هه تا کوسه رت
گه ره زار جار پرۆم و بیمه وه ژین
هه رده سو تیب به عیشقی پر شه رت

هه ستی ناخم به چه شنی ده ریا یه
نیه توانام که ساتی وه ی شارم
گزه بای پرله تاوی دل داری
بۆته شی عرو ژیان و هاوارم

من که سه و داسه ری ئەتۆم ده مه وئ
سه ری خوّم هه لگرم به ره و سه حرا
له ش و پوّم بدهم به زهرد و ماه
ببمه هاوارزی دیله که ی ده ریا

بۆده ترسم ئەمن له تاریکی
که شه وم پر دلۆپی ئە لماسه
شه و که دئ پووشه نم به یادی تۆ
پر گۆلی مه ریمه و گۆلی یاسه

کاتی ده روانمه دوو چاوانت
هه ربه ریژنه ده باری ئەستیره
شی عره کانم که دینه سه ر لینووس
پر به هارن به چه شنی شلیره

شی عری سه رشیتی نیو رکهم ئیمپرو
هه رله نیو شووره یی دلآ گیره
بۆته داخی له ناخی دل دایه
وه کوو کۆرپیکه وازی بۆ شیره

بوومه ری بواری ری ئەوینی تۆ
که وتمه هیلی خیللی ناپهیدا
من ده پوّم و له ریگه ناترسم
له چی ترسی ده بی دللی شهیدا

بۆ ده ترسم ئە من له تاریکی
که شه وم پر دلۆپی ئە لماسه
شه و که دئ پووشه نم به یادی تۆ
پر گۆلی مه ریمه و گۆلی یاسه

بیکه وه کوت و بهندی زیندانم
ئهی ده وای قه لبی زارو بیمارم
تا وه دی بی له نجه که ی نازت
خه و نی خو شنی ته وای شه و گارم

گۆفاری ئیلکترونی ئەنجومنه‌ی ئەدهبی بانه

گولۍ جوانم

بوکان. محممه د بېهره وان

گولۍ جوانم، نه شمیلانہی ناسک و جوان
 هیدی و هیمن، داوین پاکي خه رامن
 له تفلېوه، مه شهووری تو به جوانی
 دووره دهرمان، وینهی مانگی تابانی
 جل و بهرگی، به نرخت قهت نه پوښی
 گه وهه ریک بووی، خوټ به شهرم داپوښی
 به یانی زوو، دهگه لړ پوژت کردت به شهر
 پوژت به زاند، نه خته نه خته که و ته گهر
 بسکی لوولت، له سهر گونا وه ستاون
 پاسه وانی، دوو چاو و زولفی خاون
 که بیته سهر، کولمه نه گریجه تاوی
 پوژت دهره نجی، ناویرئ تیشکی باوی
 کولمه ی سوورت، گولاله ی سوور و گه شن
 چاوی گه شت، بی کله و دهرمان ره شن
 وینهی نه شکی، گونای هه تیو پرووناکي
 وه کوو شه ونم، له سهر سووره گول پاکي
 گه لیک دووری، تو له سیحر و ته له و داو
 بی غه ل و غه ش، تیشکت دهرپوا به پرتاو
 بوویه هیوا و هومیدی کوردستانت
 بوویه ئالای، سی پهنگی نیشتمانت
 به لیوی ئال، به بالای وهک چنارت
 به شوخی خوټ، به دوو مه مکی هه نارت
 به یهک پهنگیت، به ههستی جوان و پاکت
 به روو خوښیت، به عیشقی ئاو و خاکت
 منت کرده، دیوانه ی بسکی خاوت
 گرم گرتوو، سووتاوم من له تاوت
 خو بنوینه، برهنگینه چیا که ت
 دنیا بیینه، سهیری قهت و بالاکه ت

شنو. نه لوس. مه محمود ئاقازاده (نه لوسی)

بهرگوو لیباسم پیناسه ی منه
 کړنوښی دهبه م بو ئه و دیمه نه
 ریژی لیده گرم هه تا دهمینم
 ره سه نی خو مه قهت نایب تلینم
 پو له ژیره که م به سه به هانه
 لیباسی کوردی پهنگین و جوانه
 پشتیندی پشتت چوار گری چنه
 دپکوو قه لغانی چاوی دووژمنه
 چوارگری پشتت دهرزانی چنه؟
 باکورو باشوور عه فرین وسنه
 پانکو چو غه که ت خه لاتی گه له
 له دهستی مه ده ئه و مه رجو هه له
 قوندره چیه که پی دهرنازی
 که لاش له پی که له بو شانازی
 لاسا که ره وی که ی باوی ماوه؟
 ریژگرتن له گه ل نه ریتی پیاوه

گولۍ جوانم

سیاست و نه‌نګم

ته‌نز

بانه. خدرزاده

ئاوام له بیره کاتې منډال بووم
ته‌مه‌نیکی که‌م هه‌شت نۆده‌سال بووم

هیرشیان هی‌نا خیله‌ مشکې زور
به شه‌وی تاریک دوور له تیشکی خور

لسپاو لسیپان دا حاصل و داهات
بې نان و قووت مان گه‌ل و حه‌شامات

دیم دایه‌ گه‌وره‌ی پیری به‌ نه‌زموون
زه‌بر وزه‌نگ چی‌شتووی گه‌ریده‌ی گه‌ردوون

وه‌ک وه‌ستایه‌کی کارامه‌و چازان
ته‌گبیریکی کرد بو‌ مه‌رگی مشکان

نه‌نګم نه‌یخویندبوو دووپیت سیاست
نه‌نیشتبوه سه‌ر کورسی ریاسه‌ت

به‌لام وه‌ک ریوی و سیاسه‌توانی ژیر
کرديه‌وه زالکه‌ی هه‌مبانه‌ی ته‌گبیر

گرتنی به‌ داو گروویک له‌وان
به‌ ده‌ستی به‌سته‌ خستنیه‌ زیندان

هی‌نده‌ی هی‌شتنه‌وه له‌ نیو سیاجال
یه‌کتریان ده‌خوارد خزم وباب وکال

تیکرا ده‌ستیان کرد به‌ خواردنی خو
مشک یه‌کتریان ده‌کرد قه‌لاچو

دوای یه‌ک دوو حه‌وتوو نه‌وی که‌ ده‌رچوون
بره‌لدای کردن نه‌نکی به‌ نه‌زموون

وتم بو‌ نه‌نی به‌ره‌لدات کردن
خو‌ دوای ماوه‌یه‌ک هه‌موو ده‌مردن

وتی نا‌ روله‌ی کال و شیرینم
له‌ خوام داوایه‌ مه‌رگت نه‌بینم

نه‌وی ئازاد بوون ره‌ش و سپی و بو‌ر
له‌ گه‌ل یه‌ک بوونه‌ دوژمن و خو‌خور

وام بار هی‌ناون که‌یه‌کتر په‌ت که‌ن
بو‌ پارویک لاشه‌ی یه‌کتر له‌ت له‌ت که‌ن

روله‌ی ناسکوله‌ی ورد و منډالم
نابې بفه‌وتی داهات و مالم

بو‌ له‌ناوچوونیان نه‌مه‌ ته‌گبیره
نه‌مه‌ نه‌زموونی مروقی ژیره

بې‌ زه‌حمه‌ت و په‌نج تیکرا ده‌فه‌وتین
پیشه‌ کی‌ش ده‌کرین هه‌ر زوو له‌ بن‌ دین

گوفاری نیلیکترونی نه‌جو مه‌نی نه‌ده‌بی بانه

مه‌هاباد. سه‌ید سه‌مایل شاه‌وایی

خه‌م مه‌خۆ

كۆترى دل دیته سه‌ر سوێ خه‌م مه‌خۆ
 روون ده‌بێ چاوت به ئاسۆ خه‌م مه‌خۆ

رۆژى ته‌نگانه به‌رى ته‌سكه ده‌لێن
 تيكده‌رووخى كۆشكى نامۆ خه‌م مه‌خۆ

رۆژى روون ده‌ردى له ئاسۆ دیته سه‌ر
 راده‌مالي تۆزى تايۆ خه‌م مه‌خۆ

قه‌ت به مه‌يلى گه‌ل نه‌سوورا چه‌رخى چه‌پ
 ته‌فر و توونا تيكده‌چى تۆ خه‌م مه‌خۆ

گه‌ل نه‌گه‌ر چى ده‌رد و ژانى چه‌شتوو
 دیتهدى ئامانجى شاهۆ خه‌م مه‌خۆ

ساله‌وه‌گه‌ر

كاميران(كامياران). محه‌ممه‌رزا محه‌ممى

ئه‌وه منم
 له ساله‌وه‌گه‌رى كۆچى تۆ

رێك له‌و شوينه‌ى

بۆ دواجاره تۆم بينى

ئێستا لێره

پرسیارىكم له مێشكدايه

له‌و رۆژه‌وه به‌جیت هێشتم

ده‌زانى له بارودۆخم؟

ناپرسى له پاش تۆ چۆنم؟

په‌له‌ت نه‌بى،

خۆم پیت ئه‌لیم

له پاشى تۆ

وه‌ك ئاميريكى شكاو

كتيبيكى نه‌خويندراوم

من ديپريكى نه‌نووسراوم

عه‌شقيكى له بيركراوم

جگه‌ره‌ييكى سووتاوم

گۆليكى وشك و ژاكاوم

هه‌ر به‌و چه‌شنه‌ى

[هيدى]

ده‌لى

بالداريكى بال شكاو:

كانبيكى وشك و بى ئاوم

وتووێژ له گه‌ل نووسه‌ر، وه‌رگێڕ؛ سېروان کاروانی د‌ه‌رباره‌ی ئه‌ده‌بی مندالان و کاری وه‌رگێڕان بۆ مندالان

سازدانی: رۆسته‌م خامۆش. هه‌ولێر

پرسیار ۱- له کوردستاندا، تا چه‌ند گرینگی به‌بابه‌تی ئه‌ده‌بی وه‌رگێڕدراوی مندالان دراوه‌؟

وه‌لام: هێنده‌ی من به‌ دووربێنی غوربه‌ته‌وه‌ له‌و بوواره‌دا د‌ه‌روانم و ده‌چمه‌ جیهانه‌ د‌لگیره‌که‌ی مندالانه‌وه‌ و ده‌چمه‌وه‌ شوینگی یارییه‌کان و ماشینه‌ له‌تیلدروستکراو و خواروخیچه‌کان ده‌بینم و خانوچه‌ رووخاوه‌کانی به‌ نینۆک دروستکراوی سه‌رده‌می زێڕینی مندالی به‌سه‌رده‌که‌مه‌وه‌، بۆشاییه‌کی ئه‌و قوناغه‌ی ژیا‌نی نیشتمانی جیهانی مندالان خۆی به‌ده‌رده‌خات، که‌ ده‌بی به‌ چاندنی نه‌مامه‌ گۆلی قاموسه‌ باخچه‌ی شیوه‌ژیا‌ن و روانینی نه‌ته‌وه‌کانی تر که‌ ئیجگار پ‌ر به‌هان، له‌ ڕیگه‌ی وه‌رگێڕانه‌وه‌ پ‌ر بکریته‌وه‌. سا‌لی ۲۰۱۴ هونه‌رمه‌ندی ده‌ست‌په‌نگین (پ‌ری‌بو‌ار سه‌عید) پ‌رۆژه‌یه‌کی به‌چاپ‌گه‌یا‌ندنی په‌نجا کتیبی وه‌رگێڕدراوی مندالانی له‌ ڕیگه‌ی وه‌زاره‌تی رۆشن‌بیری کوردستانه‌وه‌ به‌ده‌ست بوو و، پ‌ینچ له‌و کتیبانه‌، من ته‌رجه‌مه‌م کرد و چاپ بوون و به‌سه‌ر خویندنگه‌کاندا دابه‌ش و بلا‌بوونه‌وه‌. هه‌لبه‌ته‌ ئه‌م هه‌نگاوه‌ به‌گۆیره‌ی ئه‌ندازه‌ی خۆی خزمه‌تیکی کرد، به‌لام مانای ئه‌وه‌ نییه‌ هه‌موو پ‌یوستیه‌کانی ئه‌و بوواره‌، ئه‌ده‌بیاتی مندالانی دابین کردبیت. سا‌لانیکی زۆره‌ که‌شتی چاره‌نووسی ژیا‌نی ئیمه‌، له‌ به‌نده‌ری زه‌ریای غه‌ریبی ئه‌م و‌لاته‌ ئه‌ورووپیا‌نه‌، یاخود شوینه‌کانی تری جیهاندا له‌نگه‌ری گرتووه‌ و توانیومانه‌ قوول له‌ کایه‌کانی ئه‌ده‌ب و وه‌رگێڕاندا شو‌ر ببینه‌وه‌ و ئه‌و به‌رچا‌ورۆشنا‌ییه‌مان ببی، که‌ سه‌ره‌رای ده‌وله‌مه‌ندیی زمان و جو‌ره‌ها پ‌رۆژه‌ و بوودجه‌ی پ‌یوست بۆ خزمه‌ت ئه‌ده‌به‌که‌یا‌ن به‌ هه‌موو لقه‌کانییه‌وه‌، تا چ ئاستیک گرنگی به‌ ئه‌ده‌بی نه‌ته‌وه‌کانی تر ده‌دن و له‌ ڕیگه‌ی پ‌الپشتی وه‌رگێڕانه‌وه‌، گۆل و چرۆ و خونچه‌ی نه‌مامی تازه‌ له‌ باخچه‌ی مالی ئه‌ده‌بدا ده‌روینن.

دیاره‌ ئه‌و هه‌موو سا‌له‌ به‌شیکی نیشتمانیان به‌ ئازادکراوی پ‌یدا‌ین و له‌ میژوودا یه‌که‌مه‌جاره‌، کورد سه‌ودای نه‌وت‌رۆشتن و هینان‌وبردنی زێری سه‌عوود و ئیمارات و و‌لاته‌ ده‌وله‌مه‌نده‌کانی تر و مامه‌له‌ی بازرگانی سه‌ربه‌ستانه‌ ده‌کات. ده‌کرا به‌شیکی بچووک بۆ پ‌رۆژه‌ی پ‌یشخستنی ئه‌ده‌ب له‌ هه‌موو بوواره‌کاندا و به‌ کاری وه‌رگێڕانیشه‌وه‌ و له‌نیۆ هه‌مووشیا‌ندا ئه‌ده‌بیاتی مندالان، ته‌رخان بکرایه‌. که‌چی ده‌بینین ته‌نانه‌ت که‌نا‌له‌ ده‌وله‌مه‌نده‌کانیش له‌ رووی ر‌ینووس و زمانه‌وانییه‌وه‌، کاریک ده‌که‌ن مرۆف شه‌رم له‌ خویندنه‌وه‌ی ده‌کات. بۆیه‌ له‌ ئاست وه‌رگێڕانی کتیبی مندالاندا، ئیمه‌ زۆر له‌ پاش نه‌ته‌وه‌کانی تره‌وه‌ین و که‌مه‌تره‌خه‌میمان شتیکی به‌رچاوه‌.

پرسیار ۲- چی بکری بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر گرنگی به‌ بوواری وه‌رگێڕان بدری، له‌ بوواری ئه‌ده‌بی مندالاندا؟

وه‌لام: ئه‌گه‌ر هیندیک بۆ ر‌ابووردووی میژووی ئه‌ده‌بیات به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی، له‌نیۆ ئه‌ده‌بیاتی کوردیدا بگه‌رپ‌یننه‌وه‌، ده‌رده‌که‌وی که‌ ئه‌ده‌بیاتی مندالان له‌لای ئیمه‌ له‌پاش لقه‌کانی تری ئه‌ده‌به‌ و میژوویه‌کی کورتی ئه‌م سا‌لانه‌ی دوا‌یی ل‌ی ده‌رکه‌ین، هیشتا له‌ سه‌ره‌تا‌دا‌ین. له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا، که‌شیکی گه‌شه‌ی ئه‌ده‌بیاتی مندالان له‌و سا‌لانه‌ی ر‌ابووردوو و ئیستاش هه‌بووه‌ و هه‌یه‌ ئه‌گه‌ر گرنگی پ‌ی ب‌درا‌یه‌. بیگومان ئیمه‌ گه‌لیکی په‌رش و بلا‌و و دابه‌شبووی سه‌ر نه‌ته‌وه‌ و کولتوره‌ جیا‌وازه‌کانین و سه‌ره‌رای ژیا‌نی سه‌ختی غوربه‌ت، ده‌کری سوود له‌ کولتوری ئه‌و نه‌ته‌وانه‌ ببینین و له‌ دونه‌ی ئه‌ده‌بی ئه‌وانه‌وه‌، شته‌ جوانه‌کان

بۆ خزمهت به ئه‌ده‌بی خۆمان بگۆزینوه و له‌و ڕیگه‌یه‌شه‌وه خزمه‌تیکی به‌رچاوی ئه‌ده‌بی منداڵانی پێ بکه‌ین. له‌ سه‌رده‌می ئێستا، ئه‌ده‌بیاتی منداڵان له‌نیۆ کۆمه‌لگه‌ ڕۆژئاواییه‌کاندا هینده‌ پرپایه‌خ و پێشکه‌وتوو، کاریگه‌ری له‌سه‌ر گه‌وره‌سالانیش داناوه. ئه‌و نووسه‌ره‌ گه‌وره‌یه‌ له‌ میژووی پێشدا پێیان وابوو له‌ پال نووسینی خۆیان، کارکردن له‌سه‌ر ئه‌ده‌بی منداڵان دیوکی ناشیرینیان پێشان ده‌دات، ئێستا به‌ خۆشحالییه‌وه له‌و بوواره‌دا، به‌ره‌میان به‌ نیوی خۆیان هه‌یه و زۆر بابته‌ی جوانیان پێشکه‌ش کردوو. ئه‌وه‌ی ئه‌م‌ڕۆ له‌ ئه‌ده‌بیاتی کولتوری ئه‌واندا به‌ره‌م دێ، شیوازیکی ئارامی بێ تۆقینه‌ر و دوورکه‌وتنه‌وه له‌ خورافیاته‌کانه، بۆیه له‌م کاته‌دا، ده‌بی به‌ گرنگی زیاتره‌وه لێی بروانین، به‌لام له‌لای ئێمه ئه‌وه‌ی ئێستا کاری بۆ ده‌کری به‌ به‌راورد له‌گه‌ڵ ناوخۆی ولات زیاتر له‌ ئاستی تاکه، بۆ گه‌یشتن به‌و ئامانجه، پێویست به‌ هاوکاری هه‌مه‌لایه‌ن هه‌یه، پێویست به‌ پرۆژه و ڕیکخستنه‌وه‌ی ڕینووس و چرای زمانه‌وانییه‌کی گه‌ش هه‌یه، پێویست به‌ لیژنه‌ی لیکۆلینه‌وه و به‌دواداچوون هه‌یه.

پرسیار ۳ - به‌های بابته‌ی وه‌رگێردراو بۆ منداڵ چیه‌؟ له‌کاتێکدا که‌لتوری نه‌ته‌وه‌کان جیاوازه، کام جۆر به‌ره‌م وه‌رگێردریته‌؟

وه‌لام: به‌ره‌می خۆمالی له‌م بوواره‌دا، کیش و گرنگی و به‌های خۆی هه‌یه بۆ ئه‌وه‌ی فه‌ره‌نگ و کولتوری په‌سه‌ن و سروس‌تی جوان و دلفینکه‌ره‌وه‌ی کوردستان بۆ نه‌وه‌کانی داها‌توو پارێزراو بن. له‌م ڕووه‌وه منداڵ ئه‌گه‌ر ئاشنایه‌تی ته‌واوی له‌ به‌ره‌مه‌ کولتورییه‌کان و شیوازی وردبوونه‌وه لێیان نه‌بیت، ناتوانیت چیژ له‌ به‌ره‌مه‌ بیانییه‌کان وه‌رگرت. لێره‌شه‌وه دیننه‌ سه‌ر ئه‌وه‌ی بابته‌ی وه‌رگێران به‌ دلناییه‌وه گه‌شه‌ی زیاتر به‌ به‌ره‌کانی منداڵان ده‌دات و له‌پال بابته‌ی خۆمالی‌دا، خۆری ڕووانین و ئاستی بێرکردنه‌وه‌یان ڕۆشنتر ده‌کات. هه‌روه‌ک چۆن جیهانی منداڵان به‌رینه، له‌و قوناغه‌ی ژیانیشدا، په‌روه‌رده‌یه‌کی ته‌ندروست زۆر پێویسته، چونکه له‌ویدا منداڵ له‌نیۆ ئه‌زموونی ژیانیکی نوێیه و پێویستی به‌ وشه و لیکدانه‌وه و شیواز و کار و کردار هه‌یه. هه‌ر له‌ ده‌ربهرینه‌وه تا ده‌گاته ڕینووس و زمانه‌وانی، داها‌تووی منداڵ دیاری ده‌کهن. بابته‌ وه‌رگێردراوه‌کان گورپوتینیکی تر به‌ زه‌ین و بێرکردنه‌وه‌ی منداڵ ده‌دن، چونکه به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی پێشکه‌وتووترن و له‌ هیندیک شوین له‌ قه‌واره کلاسیکیه‌که ده‌رچوون و له‌ هیندیک شوین په‌ریان پێ داوه و له‌ هه‌ردوو حاله‌تدا، خۆینه‌ر درک به‌ تازه‌گه‌ری ده‌کات. زۆر گرنگه ئه‌وه‌ی کاری وه‌رگێران ده‌کات، شاره‌زاییه‌کی ته‌واوی له‌سه‌ر هه‌ردووک زمانی دایک و بیگانه هه‌بیت بۆ ئه‌وه‌ی له‌ ڕووی کاره‌که‌یه‌وه سه‌رکه‌وتوو بیت و له‌وه‌ش که‌وا چ بابته‌یک هه‌له‌ده‌بژیریته بۆ وه‌رگێران بۆ ئه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ شیوه ئه‌ده‌بیاتی منداڵانی نه‌ته‌وه‌که‌یدا بگونجیت. من کتیبیکی گه‌وره‌نووسه‌ری منداڵان له‌ سوید، (ئه‌سترید لیندگریڤ)م، به‌ ناوی ئێمه‌ی منداڵانی گورپه‌دێ له‌ سالێ ۲۰۰۴دا، ته‌رجه‌مه‌ی سه‌ر زمانی کوردی کرد. هه‌رچه‌نده ئه‌سترید له‌ چیرۆکه‌کانیدا زۆر وشه‌ی کۆن و په‌تی به‌کارده‌هێنێ، به‌لام بێجگه له ناوی مرقه‌هه‌کانی نیۆ کتیبه‌که، که له کۆمه‌لگه‌ی سویدی‌دا به‌کاریان ده‌هێنن، سه‌رتاپای نووسینه‌که وینه‌یه‌ک به‌ ده‌سته‌وه ده‌دات، که ده‌شێ منداڵانی تیکرای نه‌ته‌وه‌کانی تر سوودی لێ ببینن و وا هه‌ست ده‌که‌ی که له خزمه‌تی ته‌واوی جیهانی منداڵاندا نووسراوه. ئه‌وه‌شمان بێر نه‌چیت، با ئێمه له‌و شیوازه کلاسیکیه‌ی هه‌بوو نه‌بوو، بێینه‌ ده‌روه‌وه و شیوازیکی سه‌رده‌میانه که له‌گه‌ڵ ئه‌م قوناغه‌دا بگونجیت، په‌ره پێ بده‌ین بۆ ئه‌وه‌ی له‌وه زیاتر سه‌رنجی منداڵان بۆ خۆینه‌نه‌وه و نووسین ڕابکێشین.

پرسیار ۴ - حکومهت تا چه‌ند که‌مه‌ته‌رخه‌مه له‌م بوواره‌دا؟ پێش‌نیازتان چیه‌ بۆ داها‌تووی ئه‌ده‌بی منداڵان؟

وه‌لام: هه‌ست ده‌که‌م کتیب و نامیلکه و گو‌قاری منداڵان له‌م دۆخه‌دا، سه‌ره‌رپای که‌می، که‌مه‌تر بووه‌ته‌وه. به‌داخه‌وه، سیاسه‌ت ده‌ستی به‌سه‌ر هه‌موو جوومه‌گه‌کانی ده‌سته‌لات و ئه‌ده‌ب و هونه‌ر و گشت به‌ها پیرۆزییه‌کاندا گرتوه. به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی، په‌وتی به‌ره‌وپێشچوونی هونه‌ر و ئه‌ده‌بی له‌م ولاته‌دا لاوازه و هه‌موو ڕۆشنبیریکی درکی پێ ده‌کات و له‌نیۆ ئه‌وانه‌شدا، به‌تایبه‌ت ئه‌ده‌بی منداڵان. لێره‌دا گومانی تیدا

گۆقاری ئێلیکترۆنی ئه‌نجوونه‌ی ئه‌ده‌بی بانه

نییه که حکومت و سیستمی به‌ریوه‌بردن گوناھی ته‌واویان ده‌که‌ویته ئه‌ستۆ له نه‌بوونی بوودجه‌ی تایبته و پرۆژه‌ی پیویست بۆ پیشخستنی ئاستی پۆشنبیری مندالان، چونکه ئه‌ده‌بی مندالان له‌لایه‌که‌وه خه‌رجی زۆرتر ده‌ویت و له‌لایه‌کی تره‌وه ده‌بیته زۆر به وردی کاری تیدا بگریته.

پیشنیازم بۆ هه‌موو د‌لسۆزیکي نیشتمانی ئه‌ده‌ب هه‌یه و ئه‌وه‌ی له‌ توانایدایه و له‌ سایکۆلۆجیای مندال شاره‌زایی ته‌واوی هه‌یه، له‌ ووه‌وه دریغی نه‌کات. نووسین له‌ بوواری ئه‌ده‌بی مندالاندا، هه‌یج نه‌نگیه‌کی تیدا نییه، به‌لکو به‌ پیچه‌وانه‌وه نووسه‌ر ده‌کات به‌ دۆستی هه‌ره‌نزیکی مندالان. بیرمان نه‌چیت، ئیمه ئه‌م ئه‌مانه‌ته میژوویه به‌ نه‌وه‌کانی داهاتوو ده‌سپیرین. پیویسته له‌سه‌ر حکومت و سیستمی به‌ریوه‌بردنیش، که ئاوریکي به‌رچاوتر له‌م لایه‌نه‌ گرنگه‌ بداته‌وه و ته‌واوی قورسای و به‌رپرسیارییه‌تییه‌کانی ئیستا و داهاتوو، به‌ کردار بگریته خۆی.

پرسیاره‌ ۵ - باسی ئه‌زموونی خۆت بکه، که چۆن بوو، یان هۆکار چی بوو له‌ بواری مندالان کاری وەرگیرانت کردوو، یاخود چیت پی باشه له‌م پرسیاره‌ وه‌لام بده‌ره‌وه، یان چهند به‌ره‌مه‌ت بۆ مندالان وەرگیراوه، ئه‌گه‌ر ئاماژه به‌ ناوه‌کانیان بکه‌ی؟

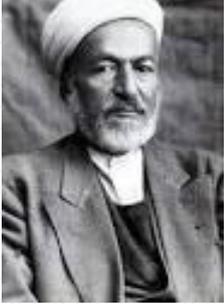
وه‌لام: چل و دوو ساله، سه‌ره‌رای هه‌موو ئیش و ئازاره‌کانی ژیان و هه‌موو هه‌له‌مووته سه‌خته‌کانی رابووردووی ئه‌م پیناوه‌دا، به‌ به‌له‌می خه‌یال و به‌نیو زه‌ریا به‌رینه‌که‌ی ئه‌ده‌ب، به‌ ئارامی سه‌ولی خۆشبه‌ختی نووسین و شیعر لی ده‌ده‌م. له‌ ماوه‌یه‌شدا، بیجگه له‌ کاتانه‌ی به‌ هۆی باری خراپی ته‌ندروستیمه‌وه (که هه‌ر ئه‌وه‌ش هۆیه‌که‌ی بوو، هه‌ناسه‌ی ژیانی غوربه‌ت هه‌لبژیرم)، هه‌یج وه‌خت ئه‌ده‌بی مندالانم فه‌رامۆش نه‌کردوو. کتیبیک له‌ نووسینی خۆم (بنار، کچیک بوو له‌ بلندی دهرتسا) به‌چاپ گه‌یاند و، له‌ ماوه‌ی ژیانی غوربه‌تیشدا، که ۲۷ کتیبی سویدیم ته‌رجه‌مه‌ی سه‌ر زمانی کوردی کردوو، بۆم ده‌رکه‌وت که له‌نیو نه‌ته‌وه‌کانی تردا، تا چ ئاستیک ئه‌ده‌بیاتی مندالان پیشکه‌وتنی به‌ خۆیه‌وه بینوه.

بۆیه بیجگه له‌ کتیبی گه‌وره‌سالان، چه‌ندین کتیبی هه‌لبژیردراوی شیرینی سویدیم بۆ ته‌رجه‌مه‌ی کوردی کردوون و له‌ جیگه‌ی شه‌کرۆکه و نه‌عنا پیشکه‌ش به‌ مندالان و ئه‌ده‌بیاتی کوردیم کردوون.

ئایه‌تۆللا شیخ محهمهد مه‌ردۆخ کوردستانی

سنه. نه‌سرین که‌ریمی

جه‌ماله‌ددین محهمهد مه‌ردۆخ ناسراو به ئایه‌تۆللا مه‌ردۆخ کوری شیخ عه‌بدولموئمین بن شیخ جه‌ماله‌ددین بنشیخ عه‌بدولموئمین بن شیخ جه‌ماله‌ددین بن شیخ عه‌بدولموئمین ئه‌وه‌ل بن شیخ جه‌ماله‌ددین ئه‌وه‌ل له بنه‌ماله‌ی شیخه مه‌ردۆخیه‌کانن که‌له سه‌ده‌ی ۱۴ی زایینیدا له ناوچه‌ی مه‌ردۆخی شامه‌وه هاتوون بۆ ناوچه‌ی هه‌ورامان، شیخ له ساڵی ۱۲۵۶ی هه‌تاوی (۱۸۹۷ه.ق) له شاری سنه له دایک بووه، ته‌مه‌نی شیخ محهمهد مه‌ردۆخی ته‌نیا ۱۲ساڵانه کاتیک شیخ عه‌بدولموئیمینی باوکی که وتار خویننی هه‌ینی سنه بووه کۆچی دوا‌یی ده‌کات و هه‌ر له‌و ته‌مه‌نه‌دا ده‌کریت به وتارخویننی سنه له سه‌رده‌می قاجارو په‌له‌وی و له شویننی باوکی وتاره‌کانی هه‌ینی له سنه پینشکه‌ش ده‌کات .

شیخ شایه‌ت‌حال و به‌شداری زۆربه‌ی له رووداوه میژووویه‌کان و به‌سه‌ره‌اته کومه‌لایه‌تییه‌کان و سیاسیه‌کانی ئەم دوو سه‌ده‌ی دووایین له کوردستانی ئیران بووه.

مه‌ردۆخ ئاشناییه‌تی له‌گه‌ڵ زمانه‌کانی عه‌ره‌بی و ئینگلیزیدا بووه، بۆیه له‌گه‌ڵ گۆرپانکارییه‌کانی کولتووری، ئابووری ئه‌و سه‌رده‌مانه ئاشنایه‌تی باشی هه‌بووه. له ته‌مه‌نی ۳۰ساڵیدا ماشینی چاپی بۆ هه‌وه‌لین جار هینایه شاری سنه و گۆفاریکی به ناوی ییتحاد له چاپ دا.

له رووداوه‌کانی مه‌شرووته له کوردستان و ساڵه‌کانی دوا‌یی پۆلیکی گرتگی هه‌بووه. له بواری بلا‌و‌بوونه‌وه و وه‌رگێژان به‌ره‌می زۆری بلا‌و بووته‌وه . سه‌رجه‌م به‌ره‌مه‌کانی شیخ پاده‌ی ده‌کات به ۱۱۵به‌رگ کتیب . که له‌مانه ۶۰به‌ره‌م له چاپ دراوه. مه‌شه‌هورترین کتیبی شیخ "تاریخ مردوخ" ۵.ه. که سه‌رچاوه‌یه‌کی بایه‌خدار بۆ میژووی کورد و کوردستانه . دیوانی شیعه‌کانی له کاتی ژيانیدا کۆ کراوه‌ته‌وه به‌لام له چاپ نه‌دراوه.

عالمیک بوو که ته‌مه‌نی زۆرتر له ریگای وانه‌یش و لیدوانو به‌شداربوون له شه‌ری سیاسی و رووداوه کومه‌لایه‌تییه‌کان تیپه‌ر بوو.

شیخ پیاویکی بالابه‌رزو خۆش پو‌الته بوو، پینووسی به‌هیز و به‌یانی په‌وان و پاراو بوو. په‌خشانی چ به زمانی فارسی و چ به زمانی عه‌ره‌بی له‌وپه‌ری پوانیژی و سانایی و ساکاری دا بوو.

هیچ پو‌الته سازیه‌ک له نووسینه‌کان و کتیبه‌کانی دا نابینریت. گوتاری سه‌رنجراکیش بوو و له باس و گفتوگویی عیلمی و ئایینی دا شیوازیکی تایبه‌ت به خۆی بوو، به‌م شیوه زۆرکات به‌رانبه‌ری خۆی ناچاربه بیده‌نگی ده‌کرد. قسه‌ خۆش و وریا و به‌ده‌موودوو بوو، مژاری به‌ره‌مه‌کانی سه‌باره‌ت به ئایین و مه‌زه‌ب و هه‌ندیکیشیان سه‌باره‌ت به مژاری فه‌لسه‌فی و جفاکی و میژووویه. وه له زۆربه‌ی علوومی ئیسلامی زانا و پسپۆر بووه.

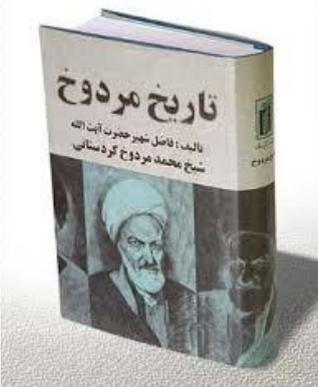
شیخ مه‌ردۆخ به‌رانبه‌ر به‌ئو شته‌وا له سه‌ره‌تای یه‌کیک له کتیبه‌کانی به ناوی جان نما نووسیویه، تا ته‌مه‌نی شانزده ساڵی که باوکیان هیشتا مابوو، زۆر که‌م کاتی بۆ نووسین و خویندن وزانین داده‌نا.

شیخ زۆرکه‌م شیعه‌ری هونراوه‌ی گوتووه، به‌لام هه‌ز و توانایی شیعه‌ر وتنی هه‌بووه، ، زۆری شیعه‌ره‌کانی ته‌ک به‌یتیه‌کانیه.

گۆفاری ئیلیکترۆنی ئه‌جه‌ره‌بی بانه

کتیبه له چاپ دراوه‌کانی شیخ مه‌ردوخ کوردستانی :

- ۱ - فقه محمدی به فارسی مطابق مذهب امام شافعی
- ۲ - رموز افرینش به فارسی
- ۳ - منطق مردوخ به فارسی
- ۴ - سرمایه‌هدایت به فارسی
- ۵ - ندای اتحاد به فارسی
- ۶ - نسیم رستگاری به فارسی
- ۷ - در جواب معترضین به فارسی
- ۸ - جان نما به فارسی
- ۹ - جام جان و جین به فارسی
- ۱۰ - چاره بدبختی
- ۱۱ - اصول مردوخ
- ۱۲ - نحو مردوخ
- ۱۳ - صرف مردوخ
- ۱۴ - هدف نما
- ۱۵ - ناله الاسلام
- ۱۶ - تاریخ مردوخ درباره کرد و کردستان در دو جلد
- ۱۷ - فرهنگ مردوخ در دو جلد
- ۱۸ - شطرنج نامه به فارسی و...

شیخ مه‌ردوخ له‌سالی ۱۳۵۴ه‌تاوی له‌ته‌مه‌نی ۹۸سالیدا هه‌ر له‌شاری سنه‌کۆچی دوا‌یی کردوو‌ه و له‌ئاوایی نه‌وه‌په‌ی سنه‌نیژراوه. ئایه‌تۆللامه‌ردوخ یه‌کیک له‌که‌سایه‌تییه‌پایه‌به‌رزه‌دینییه‌کانی پوژه‌ه‌لاتی کوردستانه‌که بیروباوه‌رو پوانگه‌ئاینییه‌کانی جیگه‌ی سه‌رنجی هه‌موو لایه‌کان و تاقه‌که‌سه له‌ناو کورد سه‌عات و پوژ و مانگی کۆچی دوا‌یی خۆی گوتوو‌ه و راست له‌و کاته‌دا کۆچی دوا‌یی کردوو‌ه. مالی مه‌ردوخ له‌گه‌په‌کی قه‌تارچیان و شه‌قامی مه‌ردوخ‌ی سنه‌دایه، ئەم ئاسه‌واره له‌مه‌ساحه‌تی ۷۹۲میترو له‌سێ ته‌به‌قه‌دا یه‌کیک له‌ئاساری مللی ئیران به‌ئه‌ژمار دیت و به‌سه‌بت گه‌یشتوو‌ه.

سه‌رچاوه:

❖ کتیبی تاریخ مشاهیر کرد جلد دوم بابا مردوخ کردستانی انتشارات سروش

خه‌زینه‌ی ناسۆ

پیشکەش ده‌که‌م به مامۆستا
ناسۆ

بوکان. پروا کوردستانی

خه‌زینه‌ی شیعرى پر زانست و هه‌سته
پراو پر عه‌شق و سۆزه و حه‌ق په‌ره‌سته

چ بدویم مه‌نبه‌ی زانیینه ناسۆ
له لای وانه ده‌خینین ده‌سته ده‌سته

له خامه‌ی، شیعرى پر تین دا ده‌بارئ
به‌باده‌ی شیعرى "پروا مه‌ستی مه‌سته

ئەدى چۆنى نه‌که‌م وه‌سفى هه‌لۆى مه‌ند
شه‌رابى شیعرى سوورى، خه‌ستى خه‌سته

قه‌له‌م کورته له‌وه‌سفت، شه‌رمه‌زاره
نه‌يارت شه‌وپه‌ره‌سته "په‌ستى په‌سته

به‌هوکمى جوانپه‌رستى "پروا له‌ئاسۆم
وره و تيشكى هونەر تووى" قه‌ت مه‌وه‌سته

هه‌تاكوو هه‌م موریدی خانه‌قاي تۆم
له ژیر ئالات ده‌خینم شیعر و به‌سته

به رێچکه و شوینی پیروۆت ده‌رۆم تا
ده‌که‌م په‌رژینی باخچه‌ی شیعر و به‌سته

هه‌دا ناده‌م له رێ و رێبازی تۆ دا
له‌پیناوت ده‌به‌خشم رووح وجه‌سته

نه‌ته‌وه‌ی مه‌حال

مه‌هاباد. خاتوونى خۆر

په‌نجه‌ره‌يیک ئالای گرژیی با و
به‌گریمانەى مانگه‌وه و لات هه‌له‌وه‌سراوه
شووشه هه‌له‌ماوییه‌کان بئى سنوور
به‌که‌له‌که‌له‌کانى نه‌ته‌وه‌وه،
ئالای... سه‌روودیكى بئى با م
گۆفاریک تا ئیواره‌يیکى هه‌ینی
من به ئالزایمیری بیره‌وه‌رییه‌کانی رێبه‌ندانه‌وه
ته‌عتیل....
کافه‌ تریا و پرچه ئالۆزه‌کانی عاشقیکی گه‌پیده
تا تۆ ئاوه‌لای..تا
من به‌کاتی شه‌قامه‌وه بئى شار...
من به ئاکاریک خووساوی تۆبه‌ی نه‌سوح
تۆ و
ئیواره‌يیکى په‌تیار تا من و شووشه هه‌له‌ماوییه‌کان
قاوه‌يیکى تال و فالیک بۆ با
تا... خاچ به‌ماچه‌وه هه‌راسان...
فالگریک فرۆشیاری خه‌ونی ژنگاوی ریبوار به
داهاتووی هه‌لم و
حه‌ریری مه‌رگ و بۆنى عه‌تریکی ژنانه تا ئه‌ودوو
من..
رۆژنامه‌يیک به‌کاتی باوه‌ره زه‌رده‌کانی خۆر
پرووخانی هوکماتی دیدارت - - ا قه‌ت
نه‌ینوسیم
راوی وه‌رزی دا‌برانم من
کیبه‌رکیی پیاده‌رۆکان ئه‌هریمه‌ن و برینی رێبه‌ندان
و شووشه هه‌له‌ماوییه‌کانی په‌نجه‌ره‌يیک پر له
شه‌رم تا
تیتریک بئى ده‌نگی که نووسرام و
شه‌ر به تۆوه که له په‌نجه‌ره‌وه ده‌ستی پیکرد
مانگ نه‌ته‌وه‌يیکى برسی بوو
ده من دا بوو به‌ خوویست و ئاسمان تۆ دۆراوتر
له‌شووشه هه‌له‌ماوییه‌کان... په‌نجه‌ره‌....

گۆفاری ئیله‌تیرینی ئه‌نجو مه‌نی ئه‌ده‌بى بانه

دوو شاعر بؤ مندالان

باخچه‌ی نازهلان

بالنده‌ی‌کی بهندکراو

رؤسته‌م خامؤش. هه‌ولير

رؤژيک له‌گه‌ل نازيزان
له‌گه‌ل دايه و بابه گيان

ئه‌و بالنده‌ی بهندکراوه
مافی ژيني لي خوراوه

چووين بؤ باخچه‌ی نازهلان
بينيمان ژيني ئه‌وان

هه‌موو ساتي دناليني
بؤ سه‌ربه‌ستی ده‌جریوینی

هه‌ر هه‌موویان دلته‌نگ بوون
زؤر خه‌مبار و بيده‌نگ بوون

ئه‌لي: ئیستا نيگه‌رانم
دوور له ئاشنا و گولستانم

بيزار و دل پر ژان بوون
وهک بلي له زيندان بوون

به ئواتم، که بيمه‌وه
له سه‌ر چلدا بنيشمه‌وه

منيش زانيم، که کوئيه
بؤ ئه‌وان شوين و جييه

به سؤزه‌وه له ناخی دل
تير بخوينم بؤ جوانی گول

له دهشت و شاخی کويستان
يان له دول و دارستان

خؤشه‌ فرين به نازادی
هه‌رده‌م بژی به دلشادی

ئه‌وي ژينگه‌ی ئه‌وانه
بؤ ئه‌وان جيی ژيانه

لي ده‌ژين به نازادی
له‌وي ده‌بينن شادی

گؤفاری ئيلکتروني نه‌جوه‌نی نه‌ده‌بی بانه

فهره‌نگی نیگا

دایه گیان

بوکان. ئەمین گهردیگلانی

وه‌مزانی بزەت عەشق و گەشە‌ی پایزی پیبوو
نە‌مزانی تە‌زووی سە‌رسەرە، شە‌ی پایزی پیبوو

گە‌ردە‌لوولی خە‌می تۆ دایه له من ئالاه
پایزی پر له خە‌می بۆ تە‌مە‌نم هیناوه

فهره‌نگی نیگای سە‌ردوسپرت کردی کە‌سیرە‌م
ژاکاندی دلم چونکە وشە‌ی پایزی پیبوو

خۆزگە دە‌ترانی ژیان چە‌ندە به بی تۆ تالە
ژینی بی تۆ به خودا مەرگه، ژیانی ناوه

شە‌ختە‌ی خە‌مە‌کە‌ت گە‌ستی دلێ شلکە نە‌مام
باھۆزی بزۆز و هە‌لە‌شە‌ی پایزی پیبوو

کە‌وتە بهر هۆ‌مە‌نی باگیژ و تە‌زووی خە‌م، رۆ‌حم
دل، گە‌لاییکی سپرە و دە‌ستی له لک بە‌رداوه

زریانی خە‌مت پر له کزە‌ی بی بە‌زە‌یی بوو
مە‌ستانە هە‌لیکرد و نە‌شە‌ی پایزی پیبوو

هیند به تاسە‌ی گو‌لی لیوان و پە‌پوولە‌ی بزە‌تم
موو به مووم بۆ کەرە‌تی دیتنە‌وە‌ی تۆ چاوه

فرمیسکە دە‌چۆ‌رێ له لکی داری وجوودم
یا بارە‌شی چاوت هەرە‌شە‌ی پایزی پیبوو

رۆ‌مە‌تم بۆ‌تە سە‌هۆ‌ل دور له هە‌ناسە‌ی گە‌رم‌ت
سالە‌وه‌ختیکە گو‌لی ماچی له روو نەر‌واوه

تاسا دلە‌کە‌ی پر له ئە‌وینم به نیگایە‌ک
گرژیت هەرە‌شە‌ی هەرە‌شە‌ی پایزی پیبوو

نیشتە رۆ‌خسار و سە‌رم زوقمی خە‌می بی تۆ‌یی
شە‌ختە کفنی له لە‌شی سە‌ردوسپرم پی‌چاوه

ماکی پاکی و بە‌زە‌یی بوو دلە‌کە‌ت دایه‌گیان
بۆ منی رۆ‌لە‌ت و بۆ هەرچی مرۆ‌قی ناوه

گۆ‌ناری ئی‌لیک‌ترۆ‌نی ئە‌نجو‌مە‌نی ئە‌دە‌بیی جێ‌نە

چگالی شیعری له ئاست ئیغراق، شوعار و درؤ له چۆنیه‌تی خولقاندنی سیگانه‌ی ته‌خه‌یول، ته‌سه‌ور و واقعه‌یت.

بانه. عه‌لی مه‌حموودی (ئاودیر)

پیش روونکردنه‌وه‌ی چگالی شیعری و پیناسه‌کردنی ئه‌و سه‌نعه‌ته‌ نوپیه‌ که له ئاست و بالانسی پۆست مو‌دی‌رپن خۆی ده‌بینیته‌وه‌ پپو‌یست به ئاو‌رپدانه‌وه‌ له‌و چه‌مک و له‌مپارانه‌یه‌ که ده‌بنه‌ به‌ربه‌ست و رووشاندنی فه‌زای پاک و سالمی چگالی شیعری. بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌ش له‌م ده‌قه‌دا ده‌ست ده‌خه‌ینه‌ سه‌ر چه‌ند خالی گرینگ که به‌داخه‌وه‌ ئه‌م‌رۆکه‌ داوینگیری شیعری کوردی بووه‌ و شاعیرانی که‌م ئازمون و لاو خۆ له‌و فه‌زا ئالووده‌یه‌ نابو‌یرن له‌ ئه‌نجامدا ئالووده‌گی شیعری پیک دیت بۆ ئه‌وه‌ی چه‌ساسیه‌ت درووست نه‌بی من له‌ ناو‌بردن و نموونه‌ هینانه‌وه‌ که‌میک خۆ ده‌بو‌یرم. به‌پپو‌یستی ده‌زانم ئه‌و چه‌مکانه‌ی ده‌بنه‌ هۆکاری ئه‌و ئالووده‌گیه‌ له‌ سه‌ره‌تا هه‌رچه‌ند ساکار و کورت ئاماژه‌یان پپیکه‌م

۱- ئیغراق (نغزۆ کردن): هه‌روه‌ک ئاگادارن بۆ جوانکاری و زیبا سازی شیعری هاتوو‌ه که خه‌لقی ئی‌حساس بکا و له‌ سه‌ر دیتن و بیستنی به‌رده‌نگ کاریگر بی‌ت وه‌ک گورزی ده‌ستی رۆسته‌م که تاریخ مه‌سه‌ره‌فی هه‌یه و کاتی به‌سه‌ر چوو‌ه ئه‌م‌رۆ به‌رده‌نگ و خوینەر په‌یوه‌ندی له‌ گه‌ل به‌رقه‌رار ناکات. ئیغراق تا ئاستیک جوانه‌ و ده‌بیته‌ هۆی جوانکاری شیعری که به‌رده‌نگ بۆی هه‌زم و ده‌رک کریت له‌ ئیستاکه‌دا به‌راشکاوی له‌ شیعری شاعیراندا ده‌بیندريت که ئیغراق غه‌یره‌ قابلی ده‌رک، به‌یان و مه‌فه‌ومیک به‌ ئاستیک به‌رز بو‌ته‌وه‌ یان نزمکراوه‌ته‌وه‌ که ئی‌رتباتی له‌ گه‌لدا به‌رقه‌رار ناکریت له‌ شیکردنه‌وه‌ و ته‌عریفی ئیغراق هاتوو‌ه که ئه‌لیت: به‌یانی مه‌فه‌ومیک بانتر یان بچوو‌کتر له‌و شته‌ی که ده‌مان هه‌و‌یت باسی بکه‌ین ئه‌م لیدوانه‌ به‌ئیمه‌ ئیژیت که نابیت ئه‌و سنووری ببزینین.

۲- شوعار: شوعار مه‌حدوودیه‌ت و ئاست ته‌نگیه‌که‌ که ته‌زریق ده‌کریت به‌ شیعری دوور له‌ شعووری شاعیر. "من قه‌قنه‌سم ده‌ستم لیدن له‌ ده‌نووکم ناگر هه‌لده‌ستی" ئه‌مه‌ شوعاره‌ له‌ گه‌ل مه‌نتقی شیعردا نا خوینیته‌وه‌ یان زۆریه‌ک له‌ کورته‌ شیعره‌کانی ئه‌م‌رۆی شیعری کوردی که نه‌یتوانیوه‌ خۆی له‌و ئالووده‌گیه‌ دوور خاته‌وه‌.

۳- درؤ: یه‌کیک له‌و به‌شانه‌ی که ده‌بیته‌ هۆکاری ئالووده‌گی شیعری گپانه‌وه‌ی مه‌به‌ستیک دوور له‌ واقعه‌ته‌، رووداو، پیکه‌اته‌، باسکردنی داب و نه‌ریته‌کان، پپه‌ه‌لگوتن و... تا ئه‌و جیگا جوانه‌ که له‌ راستی و دروستی دوور نه‌که‌و‌یته‌وه‌ شته‌کان وه‌ک خۆیان وه‌گپین.

به‌ ئه‌و شیکاریانه‌ که لیره‌دا ئاماژه‌م پیکردن پپو‌یسته‌ له‌ جیات ئیغراق، شوعار و درؤ له‌ پۆست مو‌دی‌رنیه‌دا له‌ چگالی که‌لک وه‌ر‌بگیریت.

چگالی: خولقاندنی فه‌زایه‌کی سالم به‌ دوور له‌ شوعار، ئیغراق و درؤ که ده‌ست و بالی شاعیر باز ده‌کا. به‌ چه‌شنی قه‌رار گرتنی که‌شتی له‌ سه‌ر ئاو له‌ ئامیر و که‌ره‌سه‌ گه‌لیک که‌لک وه‌رده‌گیرئ که غه‌رق نه‌بیته‌ به‌یان و باسی هونه‌ر به‌ هونه‌ر دا‌رشته‌کان له‌ عه‌قل و مه‌نتق دوور ناکه‌ونه‌وه‌.

دوو شاعیر که زۆرت له‌ چگالی که‌لکیان وه‌رگرته‌وه‌ له‌ کوردا شیرکۆ بیکه‌س و له‌ فارسدا ئه‌حمه‌د شاملوو. شیرکۆ بیکه‌س دوو خه‌تیه‌کی هه‌یه "دووش بئ هاونان خودا و کورد" ئه‌گه‌ر به‌ وردی سه‌رنج به‌دینه‌ ئه‌م په‌یفه‌ شروقه‌ و لیدوانیکی زۆر هه‌لده‌گرئ له‌ رواله‌تدا شته‌که‌ ساکاردیته‌ به‌ر چاو به‌لام به‌ تیفکرینیکی زانایانه‌ و پسپۆرانه‌ به‌و ئه‌نجامه‌ ده‌گه‌ین که مه‌به‌ستیک و فکریکی به‌ربلاوی له‌ پشته‌وه‌یه‌ هه‌ر وه‌ها جه‌لال مه‌له‌کشاه: "هه‌تا لووتکه‌ چه‌ندی ماوه‌ زۆریه‌ی ریگام لئ برپوه" ناراسته‌و خۆ باسی ته‌مه‌ن ده‌کا له‌

فهزایه‌کی دوور له شوعار و ئیغراق هاتوو له چگالی که لکی وەرگرته‌وه که خوینهر به ساکاری ئیرتباتی له گه‌لدا به‌رقه‌رار ده‌کا.

ئهو شاعیره‌ی که ده‌چیت به‌ره‌و خولقاندنی چگالی ئیده‌ی هه‌یه که به وه‌سیله‌ی کانسیپته‌کان به واقعیته ته‌بدیل ده‌بیت. ئیستا ئهو پرسیاره دیته‌گوژی که کانسیپت چیه؛ سناریۆ یان هارمۆنیکه که شکلگیری فۆرم و محته‌وای شیعر کارگه‌ردانی ده‌کات که به وه‌سیله‌ی ئهو ئه‌بزارانه‌ی له ده‌ستیایه‌تی تابلۆیه‌کی تازه ده‌خولقینی.

پینج نه‌وع کانسیپتی سه‌بت کراومان هه‌یه که به کورتی باسیان ده‌که‌م:

۱- ئیستعاری: شاعیر به‌هینانی ئیستعاره له شیعردا فهزایه‌کی تازه ده‌خولقینی، له ئیستعاره‌دا لایه‌نی ده‌نگی وشه (بیژه) له غه‌یری مه‌عنی ئه‌سلی به‌کار ده‌بردیت، نغزو کردن، جه‌خت کردن، کورت بیژی، هه‌ست پیکردن، ئابژیکتیف (عه‌ینی) و ئهو مه‌به‌ستانه‌ی که دینه به‌ر باس و لیدوان کارگه‌ردانی ده‌کات به‌و هۆکرانه‌یه که ده‌بیت به‌شی سه‌ره‌کی جوانی شیعر ئه‌وجۆره خولقاندنه خه‌یالنه‌نگیزترین به‌شی شیعره که پیداکری له سه‌ر یه‌کسانی ده‌کا نه‌ک هه‌ماهه‌نگی

۲- زاتی یان جه‌وه‌ه‌ری: شاعیر دیت له ناو شیعره‌که‌یدا ته‌رحی پرسیار و ئیبهام ده‌کا و هه‌ر خوشی و لام ئه‌داته‌وه (هه‌تا لووتکه چه‌ندی ماوه؟ زۆربه‌ی ریگام لیبریوه) مه‌له‌کشاه

۳- قیاسی: شاعیر دیت ده‌خوینیته‌وه موتالا ده‌کات هی شاعیرانی هاوچه‌رخ و رابردوو ئه‌سه‌ریک

ده‌خولقینی جیاواز له‌وه‌ی بیستووویه‌تی ئه‌م به‌شه له‌چگالی شیعره‌ی پیویستی به‌ ناگه‌ی شاعیره که تیکراری مه‌حته‌وای شاعیران نه‌کات شاعیر دیت تازه‌گه‌ری ده‌کا و خولقاندنی خۆی جیا‌ده‌کاته‌وه و له لاسا‌کردنه‌وه خۆی ده‌پاریژی.

۴- فانتزی: شاعیر به‌ هۆکاری که‌ره‌سه و ئه‌بزارگه‌لیک که له به‌ر ده‌ستیایه‌تی جه‌ش لیئه‌دا ئهو جه‌شه مه‌کانیه نه‌ک زه‌مانی.

۵- ئیده‌ئالگه‌را: شاعیر دیت به‌ر ئه‌ساسی عه‌قل و مه‌نتق خولقاندن ده‌کات تا راده‌یه‌کی به‌ر چاو خۆ له فه‌لسه‌فه دوور ده‌خاته‌وه .

به‌ هۆکاری ئه‌م کانسیپتانه که باس‌م کردن شاعیر نوێگه‌رایی ده‌کا له ئیغراق، شوعار و درۆ فاسله ده‌گرئ شیعریک ده‌خولقینی که له چگالی به‌رخورداره.

سه‌ر چاوه‌کان:

- ❖ کانالی شاعیرانی کورد
- ❖ وانه‌کانی میلاد کیانپور
- ❖ ئارای ئه‌ده‌بی دوواناوه‌ندی

كۆپلەيهك لە كتيبي (سەفەريک لە خۆمەوه تاخۆم)

رەبەت. عەفیفە مەحمود زاده

هیلانەکان
 بەگريزه يهك
 لەگزينگی خۆرەتاوا
 ئەپووخينين
 شەنگەبىهەکانى دەم کازيوه
 بە زامەوه ئەسووتينين
 تا پزيسكى ئەو زامانە
 گولە زەرد و سوورەکانى بنارى کيو
 بنووسنەوه
 هەموو ئيوارەيهک
 ئازارەکان
 لە ساتە مەرگی پەپوولەکاندا
 لەبەر ئەچن
 تا ئاوازی بولبولان
 گلياريکی دى لەخەو هەستين
 بۆ سەمای سەوزى
 کۆترە گريشمە چاوەکان
 وەى لە تاريک پەرستان
 چۆن بەدەس کازيوه وه
 زەليل دەبن
 وەى لە گليرەى پيلەکراو
 چۆن بەدەم خۆرەوه
 هەپروون ئەبن
 کۆلکەزيرپينه
 هەزار پەپوولەى
 لیبەدى دینى
 گولەکانى پۆژەهلات
 بۆ عەدالەت بەپەلە نین
 ئيرە رەستاخيزى حەوت پەنگە
 هەر دەنکيکی
 سيمريکی لەخەم رەخساون
 هەموو پۆژى
 لە کەوانى مۆزيقيکەوه
 پەپوولەکان دینیتە سەما،
 مە خابن....!!!

بۆ پۆچوونى
 ئەو هەموو خەمە
 قامبيژى مەيتيکی مەرست
 لەبەرتهکانى تەوژميکی
 بەرتهسک.
 مە خابن....!!!
 گەردەنشینی بېچوو هەلۆکان
 لە بەردەنگى بېبایەخى
 ناھەوران،
 کە بە ساردەخۆرى
 هەلدەقرچين.
 هاوارى سيمر لەدەس ناچى
 هەر ساتيکی
 ديلکراوى خەزینەيهک شاراوہيه،
 بەبالای تەمەنيا هەلدەچى.
 گەردەنشینی دووشاراوہم
 شاراوہيهک
 بېچووہ قومرييهکانن بوونەتە زير
 شاراوہيهک
 زيرەکانن بېچووہ قومرى بەدى دینن
 ئەم خاکە
 مەستى هەناسەى بارانيکە
 بەخوڤ دیتەخوار
 زامەکان لە شەپۆلى زەريادا
 ون دەکات و
 دلۆپە مروارييهکان
 لەسەدەفى زەمانەوه
 بۆ کەنار دینى،
 لاپەرەکان سووکن
 لەپانتايى زەريادا
 بەدەم باوه
 دینتە سە ما....

دریژەى هە یە

گۆفاری ئیلیکترونی ئەنجومەنى ئەدەبىی بانە

بانه . ل. د. ر. نازاد

چهند کۆپله له قه‌سیده‌ی هه‌له‌بجه

باسی خو‌شه ویستیت ده‌که‌م
ده‌بی به وهرزی هه‌ره‌شه!
له چوار لاره
لیوی رقم لی ده‌کروژن
خه‌نجه‌ر سواری هه‌سان ده‌که‌ن
هه‌ره‌شه‌م به ده‌بان ده‌که‌ن!

**

ئیسقانه‌کانم له‌غاری شانهده‌ری
هاتنه‌ده‌ری!
هی سه‌ر ده‌می،
نیاند‌رتالی و کالیم بوو!
زانیم ته‌مه‌ن دریژترم،
له‌جه‌للاده‌کانی خو‌شم!

**

له‌م ولاته،
عومری شادی که‌م ده‌وامه‌و
خه‌م زور ده‌ژی!

**

یه‌که‌م زیقه‌ی،
منالیکی له‌دایک بووی
پاش کاره‌ساتی هه‌له‌بجه
تی گه‌یاندم؛
عومری زولم که‌م ده‌وام تر،
له‌ته‌مه‌نی میلاقه‌یه!

**

ئه‌و یاسایه‌ په‌ستم ده‌کا،
ده‌سه‌لاتم لی ده‌ستینی!
بیزارم له‌و به‌سه‌ره‌ته‌ی،
بالی فرینم ده‌شکینی!
توو‌ره‌م له‌هه‌ر ده‌سه‌لاتی،
کورده‌ستانم ده‌شیوینی!

**

هه‌رگیز سه‌رم دانه‌نه‌وی
هه‌تا بووه،
غه‌یری بو تو و بو خوانه‌بی،
ئه‌ی نیشتمان
کرنو‌شم، قه‌ت نه‌بردوو!

ئه‌گه‌ر گه‌لایه‌ک هه‌لوهری
دلی شی‌عرم داده‌خوری
ئه‌گه‌ر گولیک په‌ر په‌ر بیی
چاوم تانه‌ی به‌سه‌ر دادی!

هاوار هاوار
لیزه دار ... نا
دارستانیان شه‌ق و شر کرد
لیزه گول نا
لیزه گولستانیان ق‌ر کرد .

لیزه له‌شاری هه‌له‌بجه،
هه‌ر کوردیک نا
تووی کوردیان قلت و بر کرد!
بو‌یه ده‌گریم!

بو‌یه دلی ساوای شی‌عرم،
داده‌خوری!

بو‌یه تا دی،
لیوی رقی خو‌م ده‌کروژم
چاوم تانه‌ی به‌سه‌ر دا دی!

**

پوژگاریکه،
بیشکه‌کانمان پیناکه‌ن!
ئاواته‌کانمان هه‌لنا‌فرن!
وه‌ته‌لیسمی ترسی مه‌رگ
به‌تال نابی!

**

قه‌ت ناچمه‌وه و چو‌ن ده‌چمه‌وه،
بو‌و مه‌له‌بنده‌ی؛
ئاشناترین خه‌ونه‌کانم،
له‌وی مردن!
سه‌وز ترین خه‌یاله‌کان،
له‌وی ژاکان!
بو‌و مه‌له‌بنده‌ی؛

هه‌موو ئینسانیکی خو‌پری جیگای
گومان

ته‌نانه‌ت بو‌ چهند پوژیکیش،
ده‌توانن بینه‌قاره‌مان!
بو‌و مه‌له‌بنده‌ی؛

دوژمن تیر بارانی کردم،
وه‌دوستانیش،
تیری خه‌لاسیان پیوه‌نام!

**

بابزانن کوری دوستان
با تیم بگه‌ن،
زله‌ره‌ش هیزی دوژمنان؛
که‌پوژه‌کانی یه‌خسیری و
شه‌وه‌کانی ئه‌شکه‌نجه و ئیش،
وا به‌رانبه‌رجه‌للادانم پاره‌ستاوم،
که‌که‌لیخان،

له‌به‌رانبه‌ر باو و بو‌ران!

**

خو‌شم ده‌ویی؛
هه‌ر چهند ده‌زانم له‌م خاکه؛
دلدارانی تو نیشتمان،
پوژیک گولباران ئه‌کرین و
پوژیکی تر، به‌رده‌باران!

**

من عومریکه؛
زامه‌کان به‌میرات ده‌گرم!
من عومریکه؛
پیکه‌نینی منالی کورد
وه‌رده‌گپمه،
سه‌ر زمانی خه‌لکی جیهان!

**

تووی ئه‌م عه‌شق و نه‌فره‌ته،
ده‌گه‌ل شیر دا مژیومانه و
ده‌گه‌ل گیانیش ده‌چیته‌ده‌ر!

**

یاساغه یاساغه یاساغ؛
ئه‌وین، نووسین،
بیر کردنه‌وه!

له‌ولاتی،

که‌چوار وهرزی سالی شه‌وه!

**

گۆناری ئیللیک‌پرسی ئه‌نجو‌مه‌نی ئه‌ده‌بی بانه

چون بت دوينم ؟
چون بيم بولات ؟
له قاچه كانم پيوهند و
له دسته كانم كه له بچه و
له ناو دهمما ،
نارنجوكيكي بي زامن!
چون ، بيم بولات ؟

**

ئيره ولاته كه‌ی منه ؛
خوشرين شويني دونيايه!
پيشينيان پييان وايه ؛
ليره به هار زور درهنگ دئ ،
يان هه نايه!

**

من له ولاتي خهزان و
كوستانى قين و نه فرهت و
پيده شته كانى بيزارى ، بوتان ده ليم
له و مه لبه نده‌ی له پريكا ،
هينده‌ی فوو له چايهك ده كه‌ی
زه ماوهند نه بي به پرسه و
قاقا ده بيته گريان و
ژيان ده بي به مردن و
چوپى ده بي به چه مەرو
رؤژ ده بيته تاريكايى و
شه ونه م ده بي به شوكران!

**

تواناي په روازم نه ماوه!
به لام فرين وانه يه كه ،
هه موو رؤژى ده پليمه وه!
قوتابيه كانى فرنده م
پييان سهيره

بو ماموستايان نافرې ؟

نه وان شهيداي هه لفرين!
دل پر له عه شق و نه وين
چوون به چاوى خو شه ويستى

ليم ده روان ؛

بالى پيكر او وبرينى

دل و گيانى من نابين!

**

به لاي چولگه‌ی غه ريبيما ،
گوزهر مه كه ن!
ئيره پره ،
له ئيسك و پروسكى زور نازدار
وشيار نه بن كه لله سه ري ،
ئيسقانى بازوو و مه چه كي
قولكه‌ی چاوو چه نه گه‌ی ،
پيشيل ده كه ن!

**

به لاي چولگه‌ی غه ريبيما
گوزهر مه كه ن!
ئيره پره ؛

له چاو رهش و گه رده ن كيل و
له ش ناسك و ليوبه خه نده!
ئاگانه بن ،

نيره وه عه شقكي تووش و
پيده شتيكى رهمز و راز و
مه لويه كي سرته و چه و
مه شتي نيگا و

كوگايه كي غه مزه و ناز و
خه رمان لوخي خو شه ويستى
پيشيل ده كه ن!

**

من نازانم له كوئى دهمرم ؟!
نازانم كه‌ی ،
نه جه ل نه دا له ده رگا كه م ؟!

نازانم چون ؟

به كام شيوه ؟

به ره و رووى مه رگى خوم ده بم!
نازانم ؟ ... نا!

به لام ليم روونه نه و كاته ش ؛
له سه رمايه ،

سه وداي عه شقى نيشتمانم
له دلمايه ،

خو شه ويستى كوردستانم!

**

ئيستاش هاوار و سروودى
نه ته وه‌ی نوئى هه له بچه
هه ر ئازاديه ؛
نه‌ی ئازادى!
بووكى هيواي گه له كه م توى!
خه لكى ده لين ؛
گه ر ولاتيك ،
شبابشى خو ينت بو نه كا ،
له وئى ده روى!
نه‌ی له به رچى ،
له گه ل ولاتى من ناموى ؟!

له م ولاته ، خو رؤژ نيه
سه رداريكمان نه چته سه ر دار
خو سال نيه ؛
ته خت نه كر ين ،
چه ندگونو شار!
ليره ؛

هه ر زامى گولله يه
رؤژى سه د جار ده كوليته وه
ليره ، هه ر بارانه‌ی خو ينه
نه خشه كانمان ده سپر يته وه!

**

وهك چون دايك
به كورپه وه سه ساويه ،
وهك چون به هار
به گوله وه رازاويه ،
وهك چون جيهان
له ئاشتيا
ده بيته جيى خو شى وشادى ،
كوردستانى جوانى مينيش ؛
دلگيرتره به ئازادى
شيرين تره به ئازادى!

گوفارى ئيليكترونى نه جو مهنى نه ده بى باه

چەند شیعەر بۆ مانان

بانە. بیهزاد زارەع زاده (باوکی نیشتمان)

نەورۆژ	زەماوەند	جەژن
وانەورۆژەو دیتەووە شادی ئەهینیتەووە	منالەکان دەیو وەرن له گەل منا هەلپەرن	بە یانی جەژنە خەلک دالخۆشن جلی ناوازی تازە ئەپۆشن
شەختەو سەرما نامیئێ گژوگیا سەردەردیئێ	ژنی هیتاوە کاکەم چیشتی لیتاوە دادەم	سەرنجراکیشە بۆی عەترو گولاو ئەو جوانیابانە ی وا دینە پیش چاو
سروشەت سەوز پۆش ئەبێ ئەو دنیا مان خووش ئەبێ	زەماوەندی گیراوە با بچینە ئەو ناوە	یاساو نەریته له دیهات و شار سەردانی یەکتەر دەکەن کەس و کار
چی دەشت و شیوو نزار ئەبێ بەچارە گولزار	دەس له دەسو شان بەشان بەخۆشی و بیدل ئیشان	له یەک پرسینەو گەردن ئازادی بزه و کەنینەو موبارە کبادی
سەرله نوێ مەرۆ مالات دینە دەری له دیهات	با هەلپەرین بەخۆشی لاچی خەمو پەرۆشی	ئیمە ی مندالیش له گەل قرموقال ئاواتە خوازین میوان بیته مال
لادیی گشت خووشحالن خەریکی کشت و کالن	بەعیو عیوو پیگەنین بەیەک بلتین ئافەرین!	چون جەژنانه مان پی دەدا دیارە خۆشحالمان ئەکا بەپوول و پارە!
خەلکی ئەچن بۆ کویستان یان بۆ سەیری ناو بیستان	ژیانەو زستان ئەرواتوو وەرز ی بەهار دیت کاتی ژیانەو وە ی چارە گولزار دیت	چاوەریم
بەهار وەرز ی شیرینە بەهەشتی سەرزەمینە	شەختە بەندان و سەهول و سەرما ئەبێ بەگرو تین و بەگەرما	چاوەریم ئە ی خودایا شە ی خووشی بۆ نایە؟! بەشکم بادی شەمال بی هەوالی شادی پی بی
بەهار وەرز ی شیرینە بەهەشتی سەرزەمینە	له هەرچی شوینە بارانەو تەرزە ئەباریتە سەر خاکی ئەم عەرزە	بشینیتهووە هەموو کات بەهیمنی بیو بمبات چیرۆکم بۆ بخوینی
بەهار وەرز ی شیرینە بەهەشتی سەرزەمینە	هەتاو بەتینی هەموو سەرزەمین ئەکات بەبیشکە ی گەورە بوونی ژین	جار بە جار بمخەوینی بۆم باس کات بەسەر هاتی له بەخشین و داھاتی
بەهار وەرز ی شیرینە بەهەشتی سەرزەمینە	خەلک دوور ئەبێ لەوشکە سالی ئەبێ بەهاوری شادی و خووشحالی	مزگینی خووشی پی بی چارە ی پەرۆشی پی بی
بەهار وەرز ی شیرینە بەهەشتی سەرزەمینە	ئەوکات شوکرانە ی خوا بەجی دینین بەھاری خووشی و هات بەخیر دینین!	

گۆفاری ئیلیکتریکی ئەنجومەنی ئەدەبی بانە

سه رده شت. سابیر بیتوشی

لیک توراو بین
 به کتر نه ناسین
 من و شیعره کانم
 هه زاران قونانغ
 پیوان پیوان به بالی میژوو
 هه لبرای کاروانیکین
 ری گراو و
 عاسمان ته نراوی
 رۆخی ناسۆ و هه تاویکین
 هه دوو بۆسه و مه ته ریزی
 خه باتیک و
 خه لاتی نه برای
 ئیسک پروسکی
 بی ناویکین
 نانه ووردهی که پروو گرتو و
 مه تارهی به تالی
 ناو سه نگه ری خوین
 ئالیکین
 من و شیعره کانم
 شنه ری ری ته نراوی
 بهه ژینی
 ئالایه کی
 گهردن به رزی
 توی پیچ کراوین
 دهرزی له کفنی ژهنگی
 دروانی به رگی
 نازادی
 له چالای رهش نراوین
 هه له له لهی دهگ نووساوی
 رۆژی
 بی رۆژه ژمیری
 سهه به خوئی
 زه ووت کراوین
 من شیعره کانم
 ره پیچ کراوی
 کونجی تاهه تاییین
 نه وان له نه وکی من دا و
 من له تهنگه ی برشاوی
 په راوی نه و دا
 توند و قایم به ند کراوین
 هه دوو
 ژیر گاشه ی شینی
 یاساخی نراوین

من و شیعره کانم
 لیو درواو و
 زمان داخ کراوی
 هه زاران ولامی
 سپ کراوین
 لانه ی خوین چۆر و
 پرژو ویرانی
 کوتری سپی سهه بر اوین
 خه ونی نه لف و بی
 چاوه نه رژی
 بی پرووی په راوی
 قونابییانی سهه تایی
 فیرگه سوتاوین
 هه ردوو مه چه کی
 که له پچه و کوئی
 فه لاقه کراوین
 من و شیعره کانم
 هه دوو غه ری بی
 تاقه ی نامه خانه یه کی
 گر تی ئالوین
 دل پر له زووخ و دیده
 خوینباری
 شینی لیک دابراوی
 نه و دیواو دیوی
 شهیتانه کیلی
 سنوریکی به ناحق کراوین
 من و شیعره کانم
 تارمایی ری
 چاوه روانی
 پیخوری بابۆله ی ووشکی
 منالیکی کورد و
 نوزه ی که بی
 چرکه ساتی رهق هه لاتنی
 ته زووی توف و
 له به فر ماوین
 من و شیعره کانم
 حه وانگه ی نا دیاری
 ناواری وار خاپور و
 نازاری پی بی پیلاوین
 من و شیعره کانم
 هاوده می خه وی زراوی
 بی نانی هه ژاریکی

منال برسی
 ماف بر اوین
 هه ر دووکمان
 قلی گریان و ناله ی
 پروباری چاوشینی
 ماسی بی سهه و شوین و
 نه نفال کراوین
 لیم پروونه و باش ده زانم
 من و شیعره کانم
 چاره نووسمان به سووتانه
 نه و کاتیش
 جهسته ی وورد و
 نامه ی شیعره ی لیو به بارم
 تاکو دا دهرمین
 دبینه زیل زوخال
 گش که له به ری
 له روونکی بی بهش
 به گر و بلایسه
 پرووناک ده که بین
 وهک تاوی گهش
 هه ر چی شهوی
 شهوه ی هیوا خنکین و
 دیو و درنجی غایه گلاوه
 دهره تینین
 تارمایی له هه نیه ی
 ناسۆ ده سپرین
 هه رزال بۆ گزنگ
 هه لده به ستین
 شهو په رستان
 وه تهنگ دینین
 جا با دواتر
 خه لووزی په نجه کانم
 بکه نه خامه و
 هه ر چی نامه ی
 لیسراوی میژوومه
 بینووسنه وه
 خوئی شیعره کانیشم
 به هه توان
 له برینی چاره یاساخ
 نیشتیمانم
 نیته وه

گۆناری ئیلیکترۆنی ئهجو مه ی دهه بی بانه

بۆکان. ئیسماعیل ته‌ببک (شمشال)

مه‌ریوان. به‌ختیار ره‌حیمی

تیه‌لکیش له سه‌ر تا‌که دی‌پژیکي ک.د. نازاد

قه‌ت به کامی دل نه‌بوو پوژانی لاساری ته‌مه‌ن
هه‌ر مژاری خو‌شه‌ویستی بوو به جیی ژین و ژمه‌ن
موو به مووی جه‌سته‌م به زامی ئەو جه‌فاکارانه
چوو

وا که سالانی وه‌فایان دی به خه‌روار و به مه‌ن
دل وه‌کوو ئاوینه سه‌رمه‌شقی سه‌داقه‌ت بوو به‌لام
قه‌ت نه‌بوو پوژیکي تیری تیژی تانه‌ی بو نه‌خه‌ن

(پر له زامی خه‌نجه‌ره، پشتم به تیغی دوستان
شه‌رم نه‌که‌ن گه‌ر رو‌به‌رو خه‌نجه‌ر له سینهی من بده‌ن!)

#ک، د. نازاد

گوله‌که‌م وه‌رزی دل‌م دائی‌مه زستانی سپه
لقی هیوا له دل‌م شاخه گولی سیس و قره

جاروبار تیشکی ئەوین مه‌یلم ئەکیشیته به‌هار
ئه‌گینا به‌ینی دل و عه‌زرت و خه‌م مشت و مپه

له‌وه‌تا خو‌کمی نزاران به به‌راز و چه‌قه‌له
کیو و زوزان و سلان جیگه‌یی شیرانی پره

زیدی پاکم له ده‌سی چلکني ناپیاوان دا
بو‌یه شمشالی دل‌م پر له پرک و داخ و گره

قسه‌ی خو‌ش

سه‌رده‌شت. لوقمان ئەحمه‌دی (ل. چۆمان)

کاک (عه‌زیز) که کوپی گه‌وره‌ی (کو‌یخا سمایل)، ده‌یگپراوه:

"ئه‌و ده‌مه‌ی که بابم، (کو‌یخا سمایل)، له یه‌کێک له نه‌خو‌شخانه‌کانی شاری ورمی له‌ژێر چاوه‌دی‌ری دابوو، من
له‌لای بووم. پوژانه له نه‌خو‌شخانه له‌لای ئەو بووم و شه‌وانه‌ش، له‌گه‌ل تورکیک، که ده‌سفرۆشی ده‌کرد، له
مسافیرخانه دیویکمان به‌کری گرتوو و ده‌چومه‌وه وئ. سه‌ره‌پاییز بوو، به‌تایبه‌تی ته‌نه‌کیکی پینج کیلویییم
په‌نیری مه‌ران بو نانی به‌یانیان و قاوه‌لتی برده‌وو. کابرای تورک که هه‌ر هیلکه‌ی هه‌بوون بو نانی به‌یانیان و
له‌وانیش وه‌ره‌ز ببوو، په‌نیره‌که‌ی منی زور پین خو‌ش بوو و زۆربه‌ی به‌یانیان که هه‌ل‌ده‌ستام له‌پیشی بوو و
هینابوویه برانی. به‌یانیه‌ک له‌خه‌وه‌هه‌ستام و دموچاوم شوشتن و دوو هیلکه‌م له هیلکه‌کانی هاوما‌له‌ تورکه‌که‌م
ده‌ست دانی و تاوهم وه‌سه‌ر ئاور نا و پو‌نم تیکرد و هیلکه‌ورپو‌نیکم دروست کرد. هینام و له‌سه‌ر سفره‌ دامنا و ده‌ستم
کرد به‌ خواری. تورکه‌ چاویکی له‌ من و له هیلکه‌ورپو‌نه‌که‌ کرد و گوتی:

"تخم مرغو بخور، خیلی لذیذه"

کاک عه‌زیز گوتی: هه‌ر نه‌مه‌ینا و نه‌مرد و گوتم: پنیرو بخور، مال عه‌زیزه!

گوتی: تورکه له فل‌قه‌ی پیکه‌نینی دا و له‌سه‌ر پشتی که‌وت. ئەوه‌نده پیکه‌نی ده‌ست و لاقت بپریبان وه‌هوش خو‌ی
نه‌ده‌هاته‌وه. گوتم: ئاخ‌ر پیاوی چاک، ئەتۆ ئەوه په‌نیری منت هینایه برانی و من هیچم نه‌گوت، ئەتۆ بو دوو
هیلکه‌ت بو من لی وه‌چاوه‌؟"

گۆناری ئیلمیتری ئه‌نجو‌مه‌نی ئه‌ده‌بیی با‌نه

پرد

سنه. ناھید نووربه‌خش

داشقه كه‌ی له سهر پرده‌كه راگرت. (ئهو پرده به‌رزهی ناوه‌راست شار) ئه وپردهی بۆه‌ژیر خۆشترین جیگای شار بوو. له مندالیه‌وه هه‌ركات له‌وئ خه‌ریکی كایه و... ده‌بو، ده‌یگوت من كاتی گه‌وره بم، ده‌ بمه ئه‌ندازیار وبه تهرح وگه‌لله‌كانم، ئه‌وپرده ده‌كه‌مه ئاوه دانترین جیگای شار. ئه وكات خه‌لكی شاره‌كانی ده‌ ور وبهر و ولاتانی جیهان، بانگه‌یشت ده‌كه‌ین بۆ سه‌یران. مناله‌كان، به قسه كانی پیده‌كه‌نین وده‌یانگوت به زبگه‌ردی!

بهم قسه و ته‌شه‌رانه ئه‌ویان له خولیاکانی دور ده‌خسته‌وه، زه‌رده‌خه‌نه‌یان له سهر لیوی ده‌تاران. ده‌ستی له په‌رژینه‌كه به‌ردا، له‌به‌رخۆیه‌وه، ده‌ستی به ژماردنی پاره‌كه‌ی كرد؛ سه‌د، سه‌د وپه‌نجا، دوسه‌د.. نا هیشتا زۆر كه‌ مه! ناتوانم ئه‌و ته‌بلیته بكم.

ژماره‌ی پاره‌كه‌ی دوا‌ی رۆژیکی دژواری هه‌ولدان و خۆحه‌شاردان له چاوی هاو‌پۆله‌كانی وگواستنه‌وه‌ی كه‌ل وپه‌ له‌كانی ناو‌زبڵه‌كان، بۆ خاوه‌ن كاره‌كه‌ی، ته‌نیا بیست وپینچ هه‌زار تمه‌ن بوو كه ئه‌ویش خاوه‌ن كاره‌كه‌ی گوتبووی؛ تۆ كورپێکی ژیر و زه‌حمه‌ت‌كێشی و سێ هه‌زار زیادیت بۆ له سهر داده‌نیتم.

به‌یانان زووتر له جاران له خه‌وه‌له‌ده‌ستا. هه‌ولیده‌دا بۆ گه‌یشتن به‌و پاره‌ی وا پێویسته‌تی زۆرتر تیکوشی كه به‌داخه‌وه ناچار ببوو، به‌شێکی زۆری بۆ خه‌رجی نه‌شته‌رگه‌ری باوکی بدا به نه‌خۆشخانه . ریسه‌كه‌ی ببوه خوری!

بست به‌بستی شه‌قام و كۆلانه‌كانی ئه‌و گه‌ره‌كه‌ی پێوابوو. ژماره‌ی سه‌تله زبڵه‌كانی، وه‌ك جه‌دوه‌لی زه‌رب له‌ به‌ر بوو. په‌نگه سه‌وزه توخه چلكنه‌كانیان، قه‌وزه‌ی سهر ئاوی ژیر پرده‌كه‌ی ناوشاریان وه بێر ده‌ هینایه‌وه. له وانه‌كان و هاو‌پۆله‌كانی وه‌دوا كه‌وتبوو. زۆربه‌ی مناله‌كانی گه‌ره‌کیان، قوتابخانه‌یان جێ هیشته‌بوو. هه‌-

ریه‌ك بۆ یارمه‌تی بنه‌ ماله‌ هه‌ژاره‌كانیان روویان له كاریك كردبو؛ زبگه‌ردی، ده‌سفرۆشی، كۆلبه‌ری و... به‌لام هه‌ژیر ئاواتی قوتابخانه و وانه‌كان، زیاتر هانیده‌دا بۆكار. خۆزگه‌ی به‌ پار وپێراره‌ ده‌ خواست كه لانیکه‌م ده‌- یوانی بچیته قوتابخانه له گه‌رمای پۆله‌كاندا، وانه‌كان فێر بێ و كه‌متر بێر له ئاواتی "هێما" خوشكه‌ چكوله‌-

كه‌ی بۆ كړینی بوو كه‌له‌كه‌ی واچاوی ده‌ترووكاند وگۆرانی ده‌گوت كه به‌ ده‌ست كچه‌كه‌ی جیرانیانه‌وه دیتبووی وبیانوی "هێژا" بۆ كړینی سه‌یاره‌ی كارهبایی بكاته‌وه. به‌لێنی پێدا‌بوون به‌ر له نه‌وروز بۆیان بكری وپێراری به‌ خۆیدا‌بوو، (به‌لام به‌ داکی نه‌گوتبوو) كراسی‌کی كه‌سکی ئاسمانی هه‌ریریش بۆ داکی بكری. كاتی به‌لێنه‌كانی

بێر ده‌هاته‌وه، هه‌ستی به‌ گه‌وره بوون ده‌كرد و زه‌رده‌خه‌نه‌یك لیوه قه‌له‌شیوه‌كانی داگیر ده‌كرد. رۆژیک بۆ ژه‌می نیمه‌رو، گه‌راوه‌ مائی ویدی مایان غه‌وغایه‌ و سه‌یاره‌ی فریاكه‌وتن له به‌ر درگایه‌. ده‌یزانی باوکی نه‌خۆشه، چه‌ند رۆژیک بوو له ماله‌ وه‌ بوو. ماوه‌یك بوو كو‌خه وه‌ه‌ناسه‌ته‌نگی، ئه‌مانی لێپریبوو. له‌و

رۆژه‌ نگبه‌ته‌دا پشوو‌ی سوار ببوو و له سه‌خۆ چوو . وادیار بوو به‌ په‌له‌ ده‌ یان‌رفاند بۆ نه‌خۆشخانه. ئاواته‌ په‌نگینه‌كانی هه‌ژیر به‌ره‌و خۆله‌میشی ده‌چوون.

په‌تای كۆرۆنا و نه‌خۆشی ئه‌و وزۆربه‌ی هه‌واله‌كانی له وانه و قوتابخانه‌ دور خسته‌وه‌وه. هه‌ریه‌ك له به‌شێکی شار، خه‌ریکی گه‌رانی نیو زبڵدانیه‌كان و... ده‌ره‌ینانی پاره‌یكی كه‌م بایه‌خ بوون له ژیر چه‌پۆکی نیگای ئه‌وخه‌- لكانه‌ی وه‌ك تاوانبار چاویان لیده‌كردن. كاتی وا‌بوو بێ ئاوردانه‌وه‌یك به‌ سه‌یاره‌ ملیارديه‌كانیانه‌وه له لای ئه‌ وان و سه‌تله زبڵه‌كان، تیپه‌ر ده‌بوون. بێ به‌زه‌ییانه‌ هه‌سته‌یكیان له ناخیا‌ندا، ده‌شكاند وچاویان پیر له

فرمیسك ده‌كردن به‌ هۆی هه‌ژار بوون! داکی هه‌ژیر له مندالیه‌وه پێیده‌گوت ئه‌ندازیار. راستیه‌كه‌ی هه‌ژیریش له خه‌یالاتیدا، زۆری دل پێوه‌ بوو بیته‌ ئه‌ندازیاریک و یه‌كه‌مین جار، خوی پرده‌كه‌ی ناوه‌راست شار چاك بكاته‌وه. گه‌نداوه قه‌وزاویه‌كه‌ی خاوین

بكاته‌وه و بیكاته "پردی‌کی جیهانی". هه‌لبه‌ت ئه‌م چه‌ز و خولیا‌یانه‌ی لای كه‌س نه‌دركاندبوو.

گۆناری ئیلیكترۆنی ئه‌نجو‌مه‌نی ئه‌ده‌بییانه

ماوه يېك خەرىكى كۆ كىردنە ۋە دەمامكە كۆنەكانى لاي سەتتە زىلەكان وشەقام و... بوو. ئەم كارە لاي زۆر نابەدل وقىزەون بوو. كاتى باوكى له حالى نەخۆشى كۆرۈنادا دىت، يەكسەرە خۆى به تاوانبار دەزانى. ھە- ستى دەكرد ئەو نەخۆشى بىردۆتە ناو مالى و باوكى تووش كىردە. كۆخە و نالىنەكانى باوكى لەسەر تەختى نەخۆشخانە ھەر دەھات وزياتر دەبوو. جارى و ابوو ھەناسەكانى دە- خستە ژمارە. كۆرۈنا سىيەكانى داگىر كىردبوو. له نەخۆشخانە ئىزنى دىتنى باوكيان پىتەدەدا. له پشت شووشەكەۋە، باوكى چەند غەرىب و تەنیا دەھاتە بەر چاۋ. چەند پۆژىك لەو پەرى ناباۋەرىدا كە زۆرتر لە گەمەيىكى سەير دە چوو، باوكى ھەروا غەرىب و تەنیا لە ناو خاكى سارد دا و دوور لە گۆرستان نىژرا. لە بەر چاۋى رىك لە خەۋنىكى تال دەچوو كە خۆزگەى و ابوو، لىي بە خەبەر نەھاتايى ۋە ھەموو شتىك جورىكىتر بوايە. بە لام...!

بارى خەم و مەينەتەكانى ھەژىر و دايكى، سەد ئەۋەندەيكە زياتر بوو، تەنانەت لە ماتەمىنى باوكىشىدا ھەموو دوورە پارىزيان لىدەكردن.

كۆرۈنا، پىرسە و سەرە خۆشىشى لى قاجاغ كىردن! ئىتر ئەو ماۋە و رەنگى زەرد و ھەلبىزركاۋى دايكى و ساردى خەمى باوك و خۆزگە و خولياكانى ھىما ۋە ھىژا و...

شەۋىك ھەموو پارە لەت و كوت و چلكنەكانى كە "زۆرلە ھىواكانى دە چوون" و دمامكە كۆنەكانى كە رەنگى سىي و شىنيان پىۋە ديار نەما بوو، كۆكرەۋە، لە سەرىكەكى دانان و بە ھەناسە و فرمىسكەۋە سەرى بىردە ژىر پەتوۋەكەى. بەيانى زووتر لە بەيانانى پىشوو، بە دزى دايكىەۋە لە خەۋ ھەستا، بى خواردىنى نان و ئاو رىگاي گەرەكە ديارىكراۋەكەى شارى گرتە بەر (گەرەكى زىلدانىەكان، ونبوونى ھىواكان!)؛ ئەو گەرەكەى نە يتوانىبوو، ۋە لامى حەز و خولياكانى بداتەۋە.

ھەموو سەتتەكانى كۆ كىردە ۋە، تا داشقەكەى دەيگرت لە سەرىكە ھەلىچىن. چوۋە سەر بەرزترىن بىردى ناۋەراست شار، ۋەك ئەندازىارىك كە قىنى لە تەرح و گەلآلە كانى ھەستابى... خۆى و ھەموويانى لە سەرىپا روخاند!

كاتى شار لە خەۋ ھەستا، سەتتە زىلدانىەكان لە جىي خويان نە ما بوون! جوانتر سەرنجياندا لە خواروۋى بىردەكە، لەت و كوتى سەتتە سەۋزە تۆخەكان، پارەى چلكنى بى بايەخ، خويىن و سارد بوونەۋە ى ھەناسە كانى كورپىكى...!

دىسان ھەنسك و گريان و پۆرۋى دايكىكى رەنگ ھەلبىزركاۋ، تىكە لاۋى قەۋزەكان بىو...

بانه . کهوسهر خوداپه روست

له تهنيايي من و خوځم و ژووره کهم دا
 به فلچهي سپي تاریکي ، تابلوی خه یالیک ده کیشم
 خه یالیک ، رهنگي بالی نارگوونی بیت
 چاوه کانی ناسمانی بیت
 لیوی ، سووره توی شاخه به رزه کانی پشت ناواته
 دووره کان بیت
 پرچه کانی وهک دلی من ، به دست په شه بای نهوینیک
 سرگردان بیت
 پرچیکی رهش ، شیوهی به ختی دلداریانی نهم دنیا په
 به سهر شانی دا په خشان بیت
 دهستی خه یاله کهم ده گرم
 به سهر زهوی دا نه یکی شم
 له ژیر نه مامی گه نجیمان دای نه چه نم
 بو ناسمان نه یفرینم
 خه یاله کهم! له چاوی شار ده تشارمه وه
 له دندووکی قه له په شه کانی دارستانه تینوووه کان دات
 ده پو شم
 خه یاله کهم! ده تشارمه وه ، وهک خه ونیکی په مهي
 ده تکووژینمه وه ، وهک هاواری زامه کانم
 دیلت ده کهم ، له ناو دلم
 هه لت ده مژم ، وهک نه سیمی به یانیانی ناو چیروکی
 دایه گه وره ده تخوینمه وه وهک نهوینی کچانی گه نج
 خه یاله کهم! دات ده پو شم وهک نهینی کانی اووه کان
 وهک شاپرچی کچانی گه نج
 له لاپه رهی ژیاندا ده تنووسمه وه ، ده تنووسمه وه و
 دیسانیش ده تنووسمه وه
 با گشت داره ماندوووه کانی کولانی شار
 گشت په پووله ویله کانی باخچهی خه یال
 نه تدوزنه وه
 دیلت ده کهم له ناو دلمدا
 ترپه کانی دلم بو تو و تو بهس به ته نها بو من به...
 گشت ته مهنی گه نجیم به ره و تو بهس به ته نها بو
 من به...
 تین و هیزی چاوم به ره و تو رووناکي ناو ژهنگاوی
 نه سرینی شه وانم به...

مه هاباد . عهلی موحه ممه دی

تاله به لام حه قیقه ته فرمی سکم دی له دوو چاوان
 حه قیقه ته شه و تا سهر به سهر ده بهم له گه ل گریان
 گو شه گیر و مات و دلگیر ته کیه گامه وینهی ساربت
 نه ما خندهم به دست نیشته له بی رووحمی دلی به ردت
 جیگا قهرار نازیزه کهم له یاد و بی سهردان نه کهی
 بو یادگاری ده میتنی تا نه توانی له یادم بکهی

دیدار

ره بهت . غه فوور قادری (بروا)

که دیتته دهر له بهر هه یوان
 سه بریک بگره
 با سه یرت کهم پر به نیگام
 ناخر قهت من
 چناری وا بالا بهرز
 به پهنگی په شم نه دیوه
 که قسه ده کهی
 له گه ل من دا
 نارامتر له گه لم بدوی
 چونکه نه من
 جگه له دو چاوی شین و گهش
 پهنگی وا شینم نه دیوه
 که هه ویستت ماچم بکهی
 تا نه که وتوم
 پر به بالات باوه شم که
 ناخر نه من
 لیوی ناوا تهر و ناسکم
 قهت له سهر لیوم نه دیوه

گوتاری نیلیکتیونی نهجو مهنی نه ده بی بانه

خوآزمه‌ت

ټیلام. رودوس فهیلی (مسته‌فا بهیگی)

*فه‌ره‌ه‌نگوگ کوردی فهیلی

فرووز، دلنیایی: اطمینان

لالکم: التماس و خواهش می‌کنم

شه‌وار، شه‌وگار: شبانگهان

مانگه‌شه‌و، مانگه‌شاو: مه‌تاب

گوْل سوو: سر صبح

هه‌نسا: وقتی که

دبی، دوی، بی، دوو، بوود: می‌شود

وه‌لگنه‌مار: برگهای پاییزی تلنبار شده

هشک نه‌له‌اتن: خشکیده شدن

نه‌لبلاچن: بخروش، رعد و برق بشو

گر: لحظه

گر کردن: صبر و درنگ و تحمل کردن

بانان، آینه

جاران: گذشته

نه‌نووز: چرت و خواب کوتاه

خوآزمه‌ت نه‌ی جار جاران خوآزمه‌ت

خوآزمه‌ت نه‌ی بان بانان خوآزمه‌ت

دهو بن ماله دزانم گر نیه‌که‌ئ

گر وه گر وهر ژه خیاوان خوآزمه‌ت

هشک نه‌لام ده‌ئ هشکه‌سال بی‌بنه

نه‌لبلاچن نه‌ور واران خوآزمه‌ت

دپرزم بی‌تو ده سوکی، زهرد، وهرد وه‌لگنه‌مار

هایته کوو چوزه‌ی چاله‌ئ سه‌ربناران، خوآزمه‌ت

گوْل سوو هه‌نسای ک خوه‌ر تاوا دبی

وه‌ر ژه سه‌روه‌ئ سه‌ر ئیواران خوآزمه‌ت

دهرد و ده‌رمان، کفر و ئیمان، هه‌ر خوه‌تی

نه‌ر ژیان نه‌ر مردنی نه‌ر ژن نه‌گه‌ر ژان خوآزمه‌ت

هه‌ی شه‌وار بی‌په‌ژاره‌ئ جار و پار

هه‌ی تریوه‌ئ مانگه‌شاوان خوآزمه‌ت

بی‌فرازم، بی‌فرووزم، بی‌نه‌نووز

نه‌ی فرووز سه‌رفرووزان خوآزمه‌ت

لالکم گه‌نجووری دیرم لالکم

بی‌تو بی‌تامة شه‌واران خوآزمه‌ت

کۆره‌و

بانه، ك. د. ئازاد

به شوین یه‌کتر دا ریچکه‌یان به‌ستبوو. ئەوەندە زۆر بوون که هه‌موو ریگا پیچاوپیچه‌که‌ی هه‌ورازه‌که‌یان پر کردبوو. ژن و پیاو، منال و مه‌زن. تیکه‌ل. وه‌ک قه‌تاری ره‌ش و سوور. هه‌وه‌ل که‌س گه‌یشته‌ سه‌ر گۆره‌پانی سه‌ر کێوه‌که. ئەوانی تر مه‌ودا به‌ مه‌ودا کشابوون هه‌تا ئەو شوینیه‌ی ریگای ده‌شته‌که وه‌ک ماریک سه‌ری به‌هه‌ورازی کێوه‌که‌وه نابوو.

ریگا، پیچاوپیچ و هه‌له‌مووت بوو. جه‌ماوه‌ره‌که هه‌موو ده‌بزووتن. وه‌ک جانه‌وه‌ریکی ئەفسانه‌یی که هه‌زاران قاچی هه‌بی!

سه‌ری ئەو جانه‌وه‌ره گه‌وره گه‌یشته سه‌ر گۆره‌پانی سه‌ر کێوه‌که! کلکی جانه‌وه‌ره‌که، تازه وه‌هه‌وراز هه‌لگه‌پابوو!

ناو به‌ ناو ده‌نگی ئاهه‌نگیکی چه‌زین و خه‌مناک ده‌هات. جار جاره گریانی منالکی مانوو و جیماو یان پرته‌و بۆله‌ی دایکیکی مندال به‌ کۆل له‌و ناوه‌ ده‌نگی ده‌دایه‌وه!

گه‌رما و تۆزی ریگا، ده‌ردی سه‌رباری ئەو کۆره‌وه بوو. تینوایه‌تی برستی له‌ هیندیکیان بریبوو! به‌لام دیسان ویستان بۆ تاویکیش، هه‌ر خه‌به‌ری نه‌بوو.

هه‌موو له‌ فیکر و دالغه‌ دا بوون! بیریان له‌و شوینیه‌ ده‌کرده‌وه که جییان هینتووه‌ و له‌ فیکری ئەو مه‌لبه‌نده‌ش دابوون که له‌مه‌و لا دالده‌ی ده‌دان!

پی‌ریکی ریش چه‌رموو، که‌میک کۆماوه، توربی‌نیکی به‌ پشته‌وه بوو. هه‌روا به‌ده‌م ریگاوه قوتووه‌که‌ی ده‌ره‌یناو له‌ ده‌سته‌په‌ره‌که، په‌ریکی دادری و به‌ دوو په‌نجه، توتونی له‌ سه‌ر پۆکرد و هه‌لی پیچا.

سیغاره‌که‌ی بۆ ده‌می برد و به‌ زمانه‌ وشک هه‌لاتووه‌که‌ی تۆزیکی ته‌پرکرد. له‌ هه‌موو ئەو ماوه‌یه‌دا که سیغاری ده‌پیچاوه، گۆچانه‌که‌ی ژیر بالی دابوو. ده‌ستی به‌ گیرفانی داگرد و چه‌رخیکی نه‌وتی ده‌ر هینا و سیغاره‌که‌ی داگیرساندو مژیکی توندی لێ دا! تاویکی باش دووکه‌له‌که‌ی له‌ سینه‌ دا پاگرت و پاشان ده‌گه‌ل هه‌ناسه‌ برکه و کۆکه، دووکه‌له‌که‌ی له‌ زاری هاته‌ ده‌ر!

پیره‌که ئاو‌ریکی دایه‌وه! نه‌وه‌که‌ی به‌ شوینی دا ده‌رپۆیشت. کورپکی زیت و وریا. چیلکه‌یه‌کی به‌ ده‌سته‌وه بوو. کورپکی چه‌وت سالانه.

- هیوا ده‌توانی برۆی؟

- به‌لێ باوه‌گه‌وره. خه‌می منت نه‌بی!

هیوا هه‌ر له‌ مندالیه‌وه، که‌ شیره‌خۆره بوو، باوک و دایکی له‌ بۆردمان دا کوژرابوون. دوو به‌ دوو، ده‌گه‌ل باوه‌گه‌وره، ده‌ژیان!

ریگای دوور و هه‌ورازی کوور، نه‌یتوانیبوو نه‌شه له‌و منداله‌ بستینی!

هیوا، هه‌موو ئەو ده‌ربه‌ده‌ریه‌ی به‌لاوه وه‌ک سه‌یران و کایه بوو. به‌لام لای پیره‌که، ده‌ردیکی کۆن و زامیکی به‌ ناسۆر بوو!

چه‌ند جارن ئەم ریگایه‌ی پیواوه؟

خۆشی نه‌ی ده‌زانی. هه‌تا ده‌بوو به‌ شه‌ر، هه‌تا ئەحمه‌دیک ده‌رپۆیشت و مه‌حموودیک ده‌هات، ئەو ریگایه‌، بی ریبوار نه‌بوو!

گۆفاری ئیلیت‌پرنی ئەنجو مهنی ئەده‌بیی بانه

له مله‌ی کڼوکه، پیره‌که، ئاورپکی داوه. دهستی ته‌م گرتوو له بهر چاوه کزه‌کانی وهک ته‌میکی دوور واپوو! ده‌ی دی که کڼو ده‌وره‌کانیش هه‌تا بناری لووتکه‌کانیان، له ناو ته‌م دابوون. ده‌تگوت دهریا‌یه‌کی گه‌وره، ئه‌وانیشی هه‌ل لووشیوه و ته‌نیا دونده‌کانیان ماون!

- بلایی جاریکی تر وه‌گه‌پریم؟

پیره‌که ئه‌و بیرکرده‌نه‌وه و پرسیاره‌ی له خوی پرسپیوو، به‌لام به ده‌نگیکی به‌رز. هیوا منالانه گوتی:
- زوو ده‌گه‌پرینه‌وه باوه گه‌وره! خه‌م مه‌خو!

باوه گه‌وره، دهستی له‌رزوکی له‌سه‌ر شانی هیوا دانا. چاوی له چاوه‌کانی هیوا کرد. بزه‌یه‌کی منالانه هه‌موو پانتایی دهم و چاوی هیوای داگرتبو!

باوه گه‌وره، ناچاوانی هیوای ماچ کرد. ئه‌ویش ته‌می دهم و چاوی به قسه‌که‌ی هیوا، به عاسته‌م ره‌ویه‌وه!

دوو باره ریگا و دوا پوژ و داهاتوو و... دالغی هه‌میشه‌یی، پیره پیوای گرتوه خوی!

**

دوو سال رابرد!

خه‌لکه‌که له‌و ریگا هه‌لدیره، داده‌گه‌ران! خیرا! به نه‌شه و پیکه‌نین! به‌ره‌و زیدی جارن!

سه‌ری قه‌تاره‌ی خه‌لک گه‌یشته نیوه‌راستی ریگای کڼوکه. ریگا پیچاوپیچه‌که! له هه‌ر پیچیک دا وهرده‌چهرخانه‌وه و ده‌گه‌ل هاورپییانی دواوه جه‌فنگ و شوخیان ده‌کرد! دهم به خه‌نده و هه‌ساوه!

کوژه‌وه‌که گه‌رابوو! شه‌ر، پاشه‌کشی کردبو! ئه‌مجاره‌ش شار و دیه‌کان ئاوه‌دان ده‌کرانه‌وه!

هیوا گه‌یشته سه‌رگوره‌پانی کڼوکه. هه‌وه‌لی ریگای به‌ره‌و خوار. ببوو به نو سالان! دوو سال له‌وه پیش هه‌ر به‌م ریگایه دا هاتبو سه‌ری. ئیستا رووه‌و خوار ده‌پویشته‌وه!

هیوا دهستی کرده‌ نسیتی چاو و روانی. له ده‌شته‌کان ته‌مه‌کان ره‌ویبونه‌وه. دوندی کڼو گه‌وره‌کان و ده‌شته‌کانی خواره‌وه، به روونی دیار بوون.

بوونی عه‌تری به‌هاریکی نو، هه‌موو ئه‌و مه‌لبه‌نده‌ی داگرتبوو.

هیوا، ئاخیکی هه‌لکیشا. چاوه‌ گه‌ش و ره‌شه‌کانی، هوروژمی فرمیسکی داگرتن!

به قوژگی پر گریان‌وه له‌به‌رخویه‌وه وتی: گه‌راینه‌وه باوه گه‌وره! گه‌راینه‌وه!

پاشان ملی ریگای گرتوه‌وه و له هه‌ورازه‌که داگه‌را!

هیوا ته‌نیا بو!

بانه. ۱۲ جو زهردانی سالی ۱۳۹۵ یه که مین خه لاتی نیوده وه له تی کتییی **دۆکتۆر ئیبراهیمی یۆنسی**. به به شداری شاعیران و نووسه رانی زۆربه‌ی شاره کانی کوردنشین

گۆفاری ئیلیکترونیی ئەنجومه‌نی ئه‌ده‌بیی بانه

نه‌غه‌ده. ۱۹ خه زه لوه‌ری سالی ۱۳۹۵ کۆری ریزلینان له **ک.د. ئازاد له لایهن ئەنجومه‌نی ئه‌ده‌بیی شاری نه‌غه‌ده** و به به شداری شاعیران و نووسه رانی نه‌غه‌ده، پیرانشار و مه‌هاباد و بۆکان و...